

S. FRANCISCI
ASISINATIS
V I T A

Angelo Rossi inu. e del. *Gio: Girolimo Frezza Sculp. Romæ Sp.*



S. FRANCISCI
ASISINATIS
ORDINIS . FRATRUM . MINORUM
INSTITUTORIS

VITA

Per S. BONAVENTURAM
S. R. E. CARDINALEM . ET . DOCTOREM

Editio novissima

aeneis figuris exornata cura, & expensis
JO. MARIAE . SALVIONI





ROMAE

Apud ROCCHUM . BARNABEJUM . MDCCX.
Approbatione et permissu.

D·N·CHRISTO·IESV

VNIGENITO . DEI . FILIO . DEO . ET
HOMINI . PRO . TOTIVS . HVMANI . GE
NERIS . REDEMPTIONE . EX . VIRGINE
NATO . QVI . DILECTVM . FAMVLVM
SVVM . FRANCISCVM . IN.SVMMITATE
MONTIS.ALVERNIAE.SACRATISSIMAE
SVAE . PASSIONIS . STIGMATIS . PRAE
SIGNAVIT . HAEC . IPSIVS . VIRI . SAN
CTI . GESTA . PER . SANCTVM.ITIDEM
VIRVM . BONAVENTVRAM . S. R. E. CAR
DINALEM . ET . DOCTOREM . CONSCRI
PTA . IOANNES . MARIA . SALVIONVS
ROMANVS . AD . PECCATORVM . SVO
RVM . EXPIATIONEM . MELIORI . QVA
POTVIT . FORMA . SVIS . EXPENSIS
ITERVM . IMPRESSA . HVMILI . CORDE
D D.

Reimprimatur.

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sac. Apoſtolici Palatii Magiſtro.

D. de Zaulis Archiepiſcopus Theodoſiæ Vicesgerens.



Reimprimatur.

Fr. Jo. Baptiſta Carus Magiſter, & Reverendiſs. Patris Sac. Apoſt. Pal. Mag. Socius Ordinis Prædicatorum.



ELOGIA
IN SANCTUM PATREM
FRANCISCUM.

S. Joannes Apoſtolus & Evangeliſta.

E*T vidi alterum Angelum, aſcendentem ab ortu ſolis; habentem ſignum Dei vivi*. Apocal. 7. 2.

S. Bonaventura S. R. E. Cardinalis, Seraphicus Eccleſiæ Doctor.

Beatus Franciſcus, ſancti Apoſtoli & Evangeliſtæ vaticinatione veridicâ, ſub ſimilitudine Angeli aſcendentis ab ortu ſolis, ſignumque Dei vivi habentis, adſtruitur non immeritò deſignatus. Prolog. in vitam ſancti Francisc. §. 2. & cap. 13. §. 11.

Bartholomæus Piſanus Ordinis Minorum. S. Theologiæ Doctor.

Sanctus Bonaventura, dum eſſet Ordinis Seraphici Miniſter Generalis; & in Conventu S. Mariæ de Portiun-

culâ concionaturus de S. Francisco, locum illum Apocalypsis, Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi; animo attento considerans, Deum supplex rogabat, ut indicaret sibi, de quo intelligendus esset? Mox è cælo oraculum audivit hujusmodi: FRATER BONAVENTURA, FIGURA ILLA LITTERALITER DICTA EST DE BEATO FRANCISCO. (Conformit. fruc. 1. & 31.)

S. Bernardinus à Senis Ordinis Minorum.

Meritò ergò Apocalypsis septimo, in aperitione sexti sigilli, à Joanne Evangelistâ, beatus Franciscus habere sic sacra stigmata descriptus est, cùm ait: Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi. De Evangel. æterno, Serm. 60. de Stigmatib. S. Franc.

Indidem.

Huic sententiæ attestatur assertio, quam fecit dominus Bonaventura in Capitulo Generali Parisiis celebrato, cùm esset nostri Ordinis Generalis Minister. Nam prædicans in ipso Capitulo, cum maximo fervore asseruit, se certissimè scire per revelationes indubitabiles, & solemnes factas talibus personis, quæ de hoc non poterant dubitare, quòd beatus Franciscus erat singulariter Angelus sexti signaculi: & quòd ad literam de ipso, atque illius statu, & Ordine intellexit Evangelista Joannes, atque in spiritu eum vidit, quando protulit dicta verba; nec non & filiorum suorum perfectè imitantium Christum, collegium, in omnibus senariis libri Apocalypsis, clariùs intellexit. De Evang. ætern. Ser. 60. c. 1. § 7.

Bernar-

Bernardinus à Bustis Ordinis Minorum.

Est autem sciendum, quòd B. Franciscus fuit à Deo directus in mundum, ad instituendum tres Ordines, in aperitione sexti sigilli, ut ait S. Bonaventura in prologo majoris legendæ ipsius B. Francisci; quod demonstravit Joannes Evangelista Apocalypsis sexto, & septimo, ubi ait, quòd in aperitione sexti sigilli, fuit à Deo missus Angelus, id est, angelicus vir Franciscus, habens signum Dei vivi, id est, stigmata Jesu Christi. Et ipse Dominus Jesus revelavit sancto Bonaventuræ, quòd B. Joannes intellexit in prædictâ prophetiâ de Sancto Francisco, & hoc affirmavit ipse Sanctus Bonaventura legens Parisiis, & juravit sic esse veritatem. Rosarii par. 2. Serm. 27. par. 2. §. h.

Leo Papa X.

Ad vineam suam excolendam, primo mane oriente jam sole, misit ipse Pater familias Angelum illum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi, beatum Franciscum: qui comitantibus miræ sanctitatis viris, prima vitis bujus jecêre fundamenta. Apud Gonzagam par. 1. de Origine Seraph. relig. in Bullâ unionis. cujus initium: Ite & vos in vineam meam.

Jacobus à Voragine, Ordinis Sancti Dominici Episcopus Januensis.

Christus ante primum adventum, qui erat misericordiæ, præmisit Angelum, scilicet beatum Joannem Baptistam: ante verò secundum adventum suæ justitiæ, præmisit alterum Angelum, scilicet B. Franciscum. Serm. 2. de S. Franc.

S. Bernardinus à Senis, Ordinis Minorum.

Præceſſerat ante S. Franciſcum angelicus vir, glorioſus Dominicus, in angelicâ vitâ pariter & doctrinâ: beatus enim Franciſcus eſt alter angelus in regulâ & in perſonâ, ſed idem in caritate, & fide, atque vitâ; qui propter facta angelus nuncupatur: tum propter ejus angelicam vitam; tum quia Dei nuncius fuit, ad renovandum in mundo Evangelium Chriſti. De Evangel. æterno, Serm.60. in initio.

Ibidem.

Aſcendit ab ortu ſolis: quia ſui aſcenſus initium; & fundamentum incæpit à Romanâ ſede, quæ inter quinque Patriarchales Eccleſias principalis eſt, Sedes & civitas veri Solis, ſcilicet Chriſti, & fidei ejus. Vel ſic; Ab ortu ſolis aſcendit: quoniam per divinæ ſapientiæ exemplum, prædicationem, & ſenſum, cum ſuo Ordine, mundum irradiavit. Sicut enim Apocalypſis ſexto, obſcuratio ſolis, divinæ ſapientiæ ſubtractionem in mundo ſignificat, per quam generalis ruina ſtatuum, & perſonarum, & Eccleſiarum, ſurgit: ſic etiam ortus ſolis, divinæ ſapientiæ illuſtrationem ſignificat, quæ in ſexto Eccleſiæ ſtatu in Mendicantibus ortum ſumpſit, & crevit. Proinde Bonaventura in Illuminationibus ſuis, vocat prædictum tempus, Tempus illuminationis Scripturarum*: quòd hoc tempore mirabiliter declaratæ ſunt à Doctoribus Ordinum prædictorum.*

Jacobus à Voragine, Ordinis S. Dominici.
Epiſcopus Januenſis.

Venit enim S. Franciſcus portans ſecum tres radios; ſcilicet, radium doctrinarum, per quem illuminavit obſcu-

obſcuros; radium exemplorum, per quem inflammavit tepidos; & radium miraculorum, per quem convertit obſtinatos. Ipſe enim excuſſit ignorantiam in erroneis, radio doctrinarum; negligentiam in tepidis, radio exemplorum; & duritiam in obſtinatis, radio miraculorum. Serm.2. de S. Franciſco.

Henricus ab Urimariâ, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

Ipſe enim habuit tres radios, quibus totum mundum illuminavit: quia radio doctrinæ illuminavit obſcuros; radio beatorum exemplorum excitavit tepidos; & radio miraculorum illuſtravit & convertit obſtinatos. Et ideò de ipſo verificatur quod ſcribitur in Eccleſiaſtico: Tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exſufflans, & refulgens. Nam radio doctrinæ fugavit ignorantiam; radio exemplorum in tepidis fugavit negligentiam; & radio miraculorum fugavit obſtinationem & duritiem. Ser.3. de S. Franciſco.

Jacobus à Voragine, Ordinis S. Dominici, Epiſcopus Januenſis.

Habentem ſignum Dei vivi. Iſtud ſignum portavit in corde, per amoris vulnerationem; in corpore, per macerationem; in parte, per ſtigmatum impreſſionem. Serm.2. de S. Franciſco.

Henricus ab Urimariâ, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

Per hoc enim conformabatur Deo vivo, quòd ſtigmata Jeſu Chriſti per biennium in corpore proprio portavit; quæ bene erant ſignum Dei vivi: quia per hæc Chriſtus oſten-

ostendit discipulis, se verè vivere post passionem suam, cùm diceret: Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum, quod quidem signum Dei, in hoc evidenter apparuit, quòd beatus Franciscus fuit sigillatus bullâ Summi Pontificis, & consignatus vexillo, & charactere Summi Regis, per impressionem deifici stigmatis. Serm.3. de S. Franc.

S. Bernardinus à Senis, Ordinis Minorum.

Nec tantùm in specie Seraphicâ [Christus] *illi apparere debuit, sed veluti cruci affixus: ut apertè innueretur, quòd non cælestis spiritus illa stigmata imprimebat, sed ille, qui pro nostrâ salute crucifixus est, atque ex Seraphico ardore cordis ejus, Christum in crucifixi similitudinem transformabat*. De Evan. æter. Ser.60. art.1. cap.1.

Indidem.

Nec recolo me legisse, nec reperisse aliquid aliud immediatè fabricatum à manibus Jesu Christi, quod ab Ecclesiâ fuerit approbatum, nisi hos clavos, & stigmata hæc sacra. Art.2. cap.3.

Pelbartus à Themesvvar, Ordinis Minorum.

Signum magnum & singulare, omni veneratione dignum: utpotè digito Dei vivi descripta imago crucifixi, non in tabulis lapideis, sed carneis, hoc est, in corpore beati Francisci. Si enim Judæi venerabantur Mosen, & tabulas ejus lapideas, in quibus digito Dei, vel ministerio angelico descripta erant præcepta Decalogi; quantò magis debemus nos venerari beatum Franciscum, in cujus carne ipse Christus tam mirabiliter descripsit suorum vulnerum imaginem, ad salutarem utilitatem totius Ecclesiæ? Serm.2. de S. Francis.

Ale-

Alexander Papa IIII.

Hæc igitur mira & decora novæ demostrationis indicia, magnæ debent esse devotioni; divitiæ Christianis; & inæstimabiles Religionis deliciæ, in spiritualibus conviviis Ecclesiæ Ortodoxæ. In Bullâ de Stigmatib. S. Franc. cui initium: Benigna divinæ operatio voluntatis. in firmam trium Ordin. par.2.

Dionysius à Riikel, Ordinis Carthusiani.

Ego stigmata Domini Jesu in corpore meo porto. Hæc verba S. Paulus in propriâ dixit personâ ad literam, quæ excellentissimo Confessori, beatissimo Patri Francisco valdè sublimiter competunt: quoniam quinque vulnerum Christi impressuras, seu stigmata, quæ erant realiter vera vulnera, in suo corpore accepit ac tulit. Serm. de S. Francisco.

Robertus à Licio, Ordinis Minorum,
Episcopus Aquinatensis.

Stigmata S. Francisci fuerunt miraculosa, ratione vitæ. Non enim potuisset per naturam vivere duobus annis, plagatus in quinque locis spasmosis, ex quibus continuò fluebat sanguis, cum dolore vehementissimo, non solùm corporis, sed & cordis, ex memoriâ passionis Dominicæ. Neque usus est pro toto tempore illo, aliquo unguento vel medicinâ: sed tantùm pannis restringebat sanguinem emanantem, quem sextâ feriâ liberè prodire sinebat. Et, quod miraculum auget, erant illæ plagæ odore fragrantissimæ: ex quibus nulla unquam putredo, aut immunditia profluxit. Serm. de stigmatib. S. Franc. cap.2.

Joa-

Joachim Abbas Florensis, Ordinis S. Benedicti

Prænunciavit beatum Franciscum venturum, verbo non solùm, sed etiam opere: quia eum depingi fecit in Ecclesia S. Marci Venetiis super ostium sacristiæ, cum stigmatibus, sicut cernentibus hodiernâ die apparet, & hoc, opere musaico. Testatur Bartholom. Pisan. Conform. fruct. 1. Robert. à Licio Serm. de tribus excellentiis B.Fran.cap. 1. Gulielmus Pepin Ordinis S. Dominici attestatur, unà cum S. Francisco, etiam S. Dominicum depictum ab eo esse. Et subjungit, *Nota quòd prædictus Abbas præcesserit prædictos duos Sanctos, per annos centum, aut paulò plus.* Serm. de S. Francisco.

Jacobus à Voragine, Ordinis S. Dominici, Episcopus Januensis.

Christus dedit beato Francisco stigmata, tanquam arma sua, vexilla sua, & testimonia sua: ipse namque erat miles Christi, signifer Christi, legatus Christi, & præco Christi. Serm. 1. de stigmatibus S. Francis. sive 3. de S. Francis.

Alexander Papa IIII.

Extremo jam instante sæculi senectutis interitu; ostendit excessus regis, militem, regis militaribus insignitum: ut regis aciem jam labentem, jamque ab hostibus fugientem defenderet, & certamen victoriosum triumphatoris superni, verbis & actibus hostibus aggredientibus prædicaret. Apud S. Bernardinum à Senis, de Evang. æter. Serm. 60. cap. 3. art. 1.

Henri-

Henricus ab Urimariâ, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

Fuit enim miles, & vexillifer ipſius Chriſti: & ideo præceſſit aciem expeditorum militum, fratrum ſcilicet, ſuam vitam & Regulam ſequentium, portans vexillum ſummi Regis, quo poteſtates aëreæ fugantur, & Chriſti milites in actibus bellicis confirmantur. Serm.3. de S. Franciſco.

S. Bernardinus à Senis, Ordinis Minorum.

Tanto amore, tanto fervore, tantoque ardore tranſformatus in crucifixum Jeſum, ut miraculo omnibus inaudito ſæculis, benignitas Salvatoris in carne illius imprimeret ſimilitudinem ſuæ ſanctiſſimæ paſſionis: conſtituens eum vexilliferum in novâ remuneratione crucifixionis ejus. De Evang. æter. Serm.60. initio.

Indidem.

Sicut beatus Franciſcus fuit vexillifer Jeſu Chriſti in Eccleſiâ militante, ſic poſt reſurrectionem (ſecundùm Doctores) remanentibus in corpore ſuo prædictis ſignis, vexillifer erit in Eccleſiâ triumphante. Art.2. cap.3.

Robertus à Licio, Ordinis Minorum, Epiſcopus Aquinatenſis.

Nam ſicut de martyribus refert B. Auguſtinus, quòd reſurgent cum cicatricibus, quæ ad ornatum facient, & decorem corporum, non ad aliquam deformitatem: ita piè tenere poſſumus, quòd S. Franciſcus cum illis ſignis, cum quibus ex hac vitâ diſceſſit, ad vitam immortalem reſurget. Scr. de Stigmatib. S. Franc. cap.2.

Gregorius Papa IX.

Caput draconis ultimum
Ultorem ferens gladium,
Adversus Dei populum,
Excitat bellum septimum.
Contra cælum erigitur,
Et nititur attrahere
Maximam partem siderum,
Ad damnatorum numerum.
Verùm de Christi latere
Novus legatus mittitur:
In cujus sacro corpore
Vexillum crucis cernitur.
Franciscus princeps inclytus
Signum regale bajulat.
Et celebrat concilium
Per cuncta mundi climata.
Contra draconis schismata,
Acies trinas ordinat
Expeditorum militum:
Ad fugandum exercitum,
Et tres catervas dæmonum,
Quas draco semper roborat.

Apud Bartholom. Pisanum Conformitate fructus secundi.

Jacobus à Voragine, Ordinis S. Dominici, Episcopus Januensis.

Quia erat præco Dei, dedit ei stigmata, tamquam signa, vel testimonia sua: ut ab omnibus præco Dei cognosceretur; & verba illius, quasi ex ore Dei reciperentur. Serm. 3. de S. Francisco, qui primus est de Stigmatib. ejus.

Philip-

Philippus Diez, Ordinis Minorum.

O si Deus nobis plurimos viros sanctos, spiritualisque ac cœlestis sapientiæ gnaros concederet : quantam in animabus nostris operationem facerent! Unus olim concionator universum mundum convertebat: nunc autem vix tot Concionatorum proventum experimur. Seraphicus Pater noster Franciscus tantâ spiritus efficaciâ dicitur prædicasse; ut aliquando contigerit, finitâ concione, ad eum triginta viros habitum ejus petituros sese contulisse: quibus omnibus ipse concessit. Et in quodam Capitulo, quod in Sanctâ Mariâ de Portiunculâ celebravit, tanto, tamque ferventi spiritu, de mundi contemptu concionatus est; ut illo sermone innumeri ad hujus sanctæ religionis habitum suscipiendum fuerint conversi: peractâque concione, ex illis, quingentos novitios recepit. Conc.4. de S. Francisco.

S. Antoninus, Ordinis S. Dominici, Archiepiscopus Florentinus.

Quia videbatur extincta memoria passionis Christi in mentibus hominum, præ tepiditate: eorum voluit Dominus excitare, & incalescere hanc recordationem, per impressionem manifestam cicatricum in corpore Beati Francisci. Histor.par.3.tit.24.cap.1.§.3. Gulielmus Pepin. Serm. S. Franc.

Alexander Papa IIII.

Grande ac singulare miraculum, quo beatum Franciscum, omnium Sanctorum splendor & gloria, Dominus Jesus Christus mirabiliter decoravit. In Bullâ, cui hoc idem initium. In firmam trium Ordin. trac.1. par.2.

Baptista Fulgosius.

Quàm ingentem perfectæ virtutis prærogativam, atque minimè dubium argumentum, Franciscus Asisio urbe natus, à Deo tulit! Nec verò id dico, quia in Sanctorum numerum relatus fuerit; id enim etiam ad alios pertinere videmus: sed quòd præcipuo Dei munere dignus, & factus, & judicatus est, qui vivens in corpore suo veram, certamque vulnerum prætulerit formam, unde humani generis abstersâ labe, vita prodiit mortalibus, quos primi parentis error in æternum peremerat. Ita autem fuisse, præterquam quòd res ipsa inspiciebatur Alexander quoque Quartus Gregorius Nonus, Nicolaus Tertius, Apostolicâ auctoritate testati sunt. O singulare munus, gratiaque divinitùs infusa! O unica rerum excellentissimarum excellentia! Ferre Franciscum in corpore suo, ita ut inspici, tangique possent, signa illa; quibus pretium conferri nullum potest: in quibus juncta Divinitati humanitas, dum per ea mortem accepit, salutem, vitamque terrarum orbi peperit. Lib. 8. Factorum, dictorumque memorabil. c. 10.

Robertus Bellarminus, Societatis Jesu. S. R. E. Cardinalis.

Hoc signum omnium maximum, ac singulare, & quasi prodigium omnium prodigiorum, sacra illa Stigmata fuerunt. Con. Lovanii habitâ, Dominica Sexagesima.

Marcus Marulus Spalatensis.

Sed quid nunc de te Pater Francisce dicam? Quantum tibi quoque adhuc in terra degenti tua contulit contemplatio? Vidisti fulgentem Salvatoris nostri crucem; vidisti sanctum Seraph, à quo Seraphicus dici meruisti. Inde tibi singulari quodam privilegio, Dominicæ crucifi-

xionis

xionis cicatrices corporaliter vindicasti: ut cujus paupertatem, mansuetudinem, humilitatem fueras imitatus, ejus etiam beatissimæ passionis signa in manibus, in latere, in pedibus referres; & cum Paulo gloriari posses, dicens: Christo confixus sum cruci. Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. O felicem servum, cui Dominus tradidit quinque talenta! ut quibus ille perditum reparavit mundum, hic labentem repararet Ecclesiam! Lib.2. Dictorum factor. memorabilium cap.4.

Henricus ab Urimariâ, Ordinis Eremitarum S.Augustini.

Et ideo benè congruit B. Francisco, quod scribitur de Abraham: Non est inventus similis illi in gloriâ: quia inter omnes Sanctos nullus invenitur, cui sit piæ evidenter impressa Bulla Summi Pontificis, & qui in corpore suo sic ferret vexillum Summi Regis, sicut fecit beatus Franciscus. Serm.2. de S. Franc.

S. Antoninus Ordinis S. Dominici, Archiepiscopus Florentinus.

Quoddam singulare concessum fuit beato Francisco, quod nulli inter natos mulierum legitur fuisse donatum; & hoc est impressio stigmatum sacrorum. Quamvis enim Paulus dicat de se ad Galatas: Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto; tamen nullus dicit, quòd habuerit corporaliter signa passionum in manibus, & pedibus, & latere: sed dicuntur stigmata passiones multæ & afflictiones. Paulo pòst hæc addit: *Dicitur etiam de aliquibus devotis hominibus, quòd senserint magnum dolorem in manibus,*

bus, *& pedibus*, *& latere*, *ac si habuissent ibi vulnera*: *sed tamen non ita impressa corporaliter*, *ut in B.Francisco.* Hist. trit. par. tit.24. cap.1. §.3.

Gulielmus Pepin, Ordinis S. Dominici, Theologus Parisiensis.

Dicitur de aliquibus devotis personis, quòd senserunt interdum maximum dolorem in manibus, pedibus, & latere, tamquam ibi habuissent vulnera, & stigmata Christi: sed tamen non ita impressa corporaliter, seu visibiliter, sicùt factum est in corpore beati Francisci; & hujus generis fuit Beata Catharina de Senis: quæ legitur rogasse Dominum, ut non apparerent exteriùs stigmata. Serm. de S. Francisco.

Robertus à Licio, Ordinis Minorum, Episcopus Aquinatensis.

Sancta Catharina Senensis, cùm esset in civitate Pisanâ, & quodam mane in Ecclesiâ S. Christinæ communicasset; ac juxta altare rapta maneret in spiritu: postquam diu sic stetisset, vidit Christum cruci adfixum, magno super se cum lumine descendentem, radiosque sanguineos ex suis quinque sacratissimis cicatricibus emittentem. Cumque tunc, videntibus pluribus utriusque sexus ipsam expectantibus, virgo se erigeret, & super genua sua stans, facie rutilante brachia elevasset, ac manus; oraretque ne cicatrices in corpore apparerent exteriùs: tunc ex radiis sanguineis in solares immutatis, à cicatricibus crucifixi procedentibus, & ad manus, pedes, & cor illius pervenientibus, valde extrinsecus dolor sensibilis in dictis partibus corporis est relictus. Ex quo cùm corpus ejus diu sic staret rigidum, & oculis clausis; tandem cecidit, ac si fuisset lethaliter vulneratum.

ratum. Post modicum ad se reducta, tanto dolore concutiebatur, ut à cunctis putaretur in brevi moritura. Dominicâ verò sequente ibi communicans, à dolore extitit liberata. Ex visione prætacta, in plerisque locis nonnulli S. Catharinam suscipientem stigmata à Christo depingi fecerunt: qui si eâ intentione id egerint, ut per visibilia, invisibilia cognoscantur; & per picturam illam visibilem, dolor ejus invisibilis, licet sensibilis designetur: permitti possunt. Sed si hæc facta sunt, ut sic æquiparetur S. Francisco, cui soli usque in præsens, singulari modo stigmata divinitùs sunt impressa: utique reprehensibile est. Nam ut dixi in Sermone de sacris stigmatibus B. Francisci, inter miracula grandia nostræ fidei, Francisci consignatio insignem obtinet gradum. Fuerunt quippe stigmata & visibiliter, & sensibiliter à Christo illi impressa: tulit illa duobus annis continuis; & in vitâ, & in morte, etiam à viris sanctis, & gravissimis visa, & tacta. Summi Pontifices, Gregorius Nonus, Alexander Quartus, Benedictus, Nicolaus, & alii illa approbantes, fatentur singulari miraculo in Francisci pedibus, manibus, & latere fuisse depicta ab eo artifice sapientissimo, qui creavit cælum & terram. Quid verò de cetero sit facturus, cujus arcana perscrutari nequimus, ipse novit. Unum scio, & quidem absque ullo errore, quòd Beatus Franciscus electus fuit à Domino *Iesu Christo;ut in proprio corpore vexillum crucis, biennio antequam spiritum redderet Deo, deferret. &c.*
Serm. de S. Catharina à Senis cap.3.

Sibylla Erythræa.

Erit autem bestia horribilis ab Oriente veniens, Stellæ quoque duæ surgent contra ipsam: & non obtinebunt, donec veniat abominatio, & voluntas Altissimi consumetur.

Apud

Apud Barthol.Pisan.Confor.fruc.1. Robert. à Licio,Ser.2. de S. Franc. Gulielm.Pepin Serm. de S. Franc. & interpretantur bestiam, Mahumetem : Stellas duas,Sanctos,Dominicum, & Franciscum.

Humbertus,Generalis Ordinis Prædicatorum,
&
S.Bonaventura, Generalis Ordinis Minorum.

Hi sunt (ut ad Gloriam Dei loquamur, non nostram) duo magna luminaria, quæ lumine cælesti, sedentes in tenebris & umbrâ mortis, ubique terrarum illuminant, & ministrant. Hi sunt duæ tubæ veri Mosis Christi Dei nostri: quorum ministerio multitudinem populorum jam ad suum principium convocavit. Hi sunt duo Cherubim, pleni scientiâ mutuò se respicientes, dum idem sentiunt; & alas suas extendentes ad populum, dum ipsum verbis, & exemplis protegunt, & discurrunt secundùm obedientiæ volatum, super omnem populum disseminare scientiam salutarem.Hi sunt ubera sponsæ,ex quibus parvuli in Christo lac sugunt, quo nutriantur, & augmenta recipiant in salutem. Hi sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ: prompti ad ejus imperium, quocunque voluntas ejus eos duxerit suam legationem implere. Hi sunt duo testes Christi, qui saccis amicti jam prædicant, & testimonium perhibent veritati. Hi sunt illæ duæ stellæ lucidæ, quæ secundùm Sibyllinum vaticinium, habent species quatuor animalium,in diebus novissimis nomine Agni vociferantes,in directionem humilitatis,& voluntariæ paupertatis. Epistolâ ad omnes Prædicatores,& Minores apud Reverendissimum dominum Petrum Radulphium, lib.2. historiar. Seraph. Religion.

Thomas

Thomas Bozius, Congregationis Oratorii Presbyterorum.

Duo, hi Dominicus & Franciscus, Ordinum religiosorum inter suos primi auctores & institutores, meritò vocari possunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantia, de quibus in Apocalypsi: ab his enim verè dicta est Ecclesia Dei, domus ruinam quodammodo minans, institutis suis, & cælestis vitæ innocentiâ sustentari. Lib.7. de signis Ecclesiæ Dei cap.1.

Joannes Garzon, Bononiensis Orator.

Romæ cùm Dominicus noctu sanctis orationibus indulgeret, Christum intuitus est in peccatores irâ commotum: quòd eos de medio tollere instituisset: præter Mariam cæli reginam illi posse resistere neminem. Hæc precibus obsecrabat, ne quos suo sanguine redemerat, eos iret perditum: unum esse Dominicum, cujus virtute & sanctimoniâ, plerique se ab erratis revocarent. Hæc, quamquam ita sint, nequaquam tamen, inquit Christus, sejungendus est Franciscus: cùm omnium sit virtutum simulacrum; hic eam provinciam minimè recusabit. Jam nox in diem inclinabat, cùm Dominicus, quæ conspexerat cum animo suo considerans, ad templum iter suscipiebat; fortè illi obvius fuit Franciscus; confestim illum amplexus est, & deosculatus: atque ita verba fecisse fertur: Nos Christi optimi maximi munere societatem invenimus: illud oneris pro religione Christianâ suscipiamus oportet; nec ullum defugiamus laborem, ut qui à Christo deficient, hos prosternamus, deleamusque. Reprimenda erit eorum, qui præter rationem appetitui obtemperabunt, iniquitas atque insolentia. Accessit Franciscus Dominici sententiæ . &c. Apud Aloysium

Lipomanum, de Vitis Sanctorum par.2. in vitâ sancti Dominici.

Theodoricus ab Apoldiâ, Ordinis S. Dominici:

Beatus Dominicus socium suum in hac visione diligenter contemplans, ad id usque tempus ignotum sibi, posterâ die in ecclesia inventum agnovit: ruensque in sancta oscula, & sinceros amplexus, ait: Tu es socius meus: tu mecum pariter curres.

STEMUS SIMUL;

& nullus adversariorum vincet nos. Visionem quoque, quam jam diximus, enarravit ei; atque ab illo die fuit illis cor unum, & anima una in Domino; quod etiam à successoribus suis jusserunt perpetuò observari. Apud Sur.to. 4. ad diem quinctam Augusti lib.2. de S. Dominico cap.1. S. Antonin. hist. par.3. tit.23. cap.3. Hieron. Plat. lib.1. de bono status relig. cap.34.

S. Antoninus, Ordinis S. Dominici, Archiepiscopus Florentinus.

Hi utique sunt duæ Olivæ, pinguedine dilectionis & devotionis; & duo candelabra lucentia ante Dominum, orbem doctrinâ illustrantia. Hi duo Cherubim sapientiâ plena, obumbrantia Propitiatorium; nec non & duo Seraphim, caritate ardentia, clamantia Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus, Deus Sabaoth; implentia omnem terram gloriâ ejus documentis & exemplis. Hi status Mendicantium, utrumque statum videntur comprehendere, Prælatorum Ecclesiæ, Episcoporum, & aliorum, quo ad actum doctrinæ, & prædicationis, spectantis ad vitam Activam, & statum Religiosorum, seu Monachorum,

rum, deservientium Contemplativæ; quo ad Ceremonias regulares, & officia; unde dici potest vita mixta, quam ut perfectissimam tenuit Christus. Hist.par.3.tit.23. cap.1.

Item.

Primi patres institutores status Mendicantium, fuerunt beatissimi Dominicus & Franciscus, contemporanei: se fratres ad hoc simul deputatos, in Ecclesiâ S. Petri in urbe primò recognoscentes, & in osculo sancto mutuò amplexantes. Et Dominicus Patriarcha Prædicatorum, prior quidem tempore, quoad mundi ingressum, & ex eo egressum, ac etiam ad conversationem Religionis, & actum prædicationis; nam per decem annos, antequam confirmationem Ordinis procuraret, in Hispaniâ, & Tolozanâ regione, jâm religiosus & pauper discurrebat. Patriarcha autem Minorum Franciscus, prius confirmationem sui Ordinis procuravit, non solemnem tamen, sed ut permissionem pro tunc talis status, utpote vicinior Curiæ, ab Innocentio Tertio. Dominicus verò, ab eodem promissionem confirmationis habuit: sed executionem à successore ejus Honorio, ad Curiam reversus accepit. Histor. par.3. ubi suprà.

Rursus.

Ex prædictis patet, quòd quantum ad quandam concessionem simplicem habitus, & modi illius vivendi, & quasi permissionem, fuit priùs institutus Ordo Minorum: quia per Innocentium Tertium, ut dictum est. Quantum verò ad solemnem approbationem per Bullas Apostolicas authenticè, fuit priùs Ordo Prædicatorum confirmatus: quia in principio Pontificatus Honorii; & post aliquod tempus

Ordo Minorum solemniter approbatus per litteras Apostolicas, & Regula approbata. S.Antonin. histor. par.3.tit.24. cap.7.

Hieronymus Platus Societatis Jesu.

Et quidem quod litteris exstet, Franciscus primùm & Dominicus, separatim uterque, suâ magis sponte, quàm legis cujuspiam coactu, Innocentio Tertio, instituti quod meditabantur, rationem, Pontificia potestate sanciendam obtulerunt; quod cùm in Lateranensis Concilii tempus incidisset; in eodem Concilio cautum ac scitum est, ut id in posterum sollemne esset ac perpetuum. Idemque non multis pòst annis à Gregorio Decimo in Synodo Lugdunensi renovatum, & deinde in universales Ecclesiæ mores receptum est. Lib.1. De bono status relig. cap.2.

M. Antonius Coccius Sabellicus.

Duo Christianæ pietatis lumina terris affulsere, quibus multo maximâ parte orthodoxa crevit fides. Auctores incrementi hujus, Dominicus Calaguritanus Hispani generis, & Franciscus Assisias, in Umbriâ Italiæ regione ortus; æquales hi: uterque enim alterum vidit; & hic quidem sanctitate clarus, & ille: sed numerosâ familiâ clarior Italus, quæ ex eo orta est. Ennead.9. lib.6.

S. Bernardinus à Senis, Ordinis Minorum.

Species quarti similis Filio Dei. Fuit quippe quartus inter principales Levitas, Stephanum, Laurentium, Vincentium, beatus Franciscus. Fuit etiam quartus inter Ordinum Patriarchas, videlicet Basilium, Augustinum, Benedictum. De Evangel. æter. Ser.60. art.1. cap.1.

Jaco-

Jacobus à Vitriaco, S. R. E. Cardinalis.

Tribus Eremitarum, Monachorum, & Canonicorum religionibus, ut regulariter viventium quadratura fundamenti in soliditate suâ firma subsisteret addidit Dominus in diebus istis quartam religionis institutionem, ordinis decorem, & regulæ sanctitatem. Si tamen Ecclesiæ primitivæ statum & ordinem diligenter attendamus: non tam novam addidit regulam, quàm veterem renovavit: relevavit jacentem, & penè mortuam suscitavit religionem, in vespere mundi tendentis ad occasum, imminente tempore filii perditionis: ut contra Antichristi periculosa tempora novos athletas præpararet, & Ecclesiam premuniendo fulciret. Hæc est religio verè pauperum crucifixi; & Ordo prædicatorum, quos Fratres Minores appellamus. Verè minores, & omnibus hujus temporis regularibus in habitu & nuditate, & mundi contemptu, humiliores. Habent autem unum summum Priorem, cujus mandatis & regularibus institutis reverenter obediunt minores Priores, ceterique ejusdem Ordinis Fratres; quos per diversas mundi provincias causâ prædicationis, & salutis animarum ipse transmittit. Adeò autem primitivæ Ecclesiæ religionem, paupertatem, & humilitatem in se reformare diligenter procurant, puras Evangelici fontis aquas cum siti & ardore spiritus haurientes; quòd non solùm Evangelica præcepta, sed & consilia, vitam Apostolicam expressiùs imitantes, modis omnibus adimplere laborant, omnibus quæ possident renunciantes: seipsos abnegantes; crucem sibi tollendo nudi nudum sequentes; relinquentes pallium cum Joseph, & hydriam cum Samaritanâ, expediti currunt, ambulant ante faciem suam & non revertuntur, &c. Historiæ Occidentalis, cap. 32.

S. Bir-

S. Birgitta, vidua.

Christus inquit: Franciscus amicus meus fuit, quasi lapis ignitus, & igneus: quia habuit me in se, qui sum ignis. Revelationum extravagantium, cap.90.

Alibi eadem.

Ipsius Francisci regula, quam ipse incepit; non fuit dictata, & composita ab ipsius humano intellectu & prudentiâ, sed à me, secundùm voluntatem meam: quodlibet enim verbum, quod in eâ scriptum est, à Spiritu meo sibi fuit adspiratum; & posteà ipse aliis regulam illam protulit & porrexit. Ita etiam omnes aliæ regulæ, quas amici mei inceperunt, non fuerunt dictatæ & compositæ ab ipsorum intellectu & humanâ sapientiâ, sed aspiratione ejusdem Spiritus sancti. Lib.7. Revelat. cap.20.

Jacobus Bergomensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Franciscus ex Assisio ortus, novum mox Ordinem instituit; & velut sol in orbe radians, Christianam religionem plurimùm illuminavit. Supplement. Chronicor. lib.13.

Raphael Volaterranus.

Actus exinde paulatim Ordo, & ut cunctis posteà multitudine virorum præstiterit, & Sacerdotio, & doctrinâ; & sanctitate præcellentium. Lib.21. Anthropolog.

M. Antonius Coccius Sabellicus.

Rarò, ac nescio an unquam veriùs dixerim; ullum humanæ pietatis institutum majora sensit incrementa:

totum

totum orbem terrrarum una hæc implevit familia. Ennea. 9. lib.6.

Ludovicus Granatensis, Ordinis S. Dominici.

Tantum abfuit ut à beato Francisco institutus Ordo, inopiâ cogente, defecerit; ut ob hoc ipsum supra omnes alios Ordines auctus, ac dilatatus fuerit. Exiguis namque expensis monasterium humile exstruitur: quo exstructo, facilè monachi sine ullis redditibus, quæ sunt ad pauperem ac tenuem vitam necessaria sibi comparant. Hinc factum est, ut unicus beatissimi Patris Francisci Ordo, plura fortasse intra se cœnobia, quàm reliqui omnes omnium aliorum Ordinum, contineat. Con. de S. Franc. 2.

Hieronymus Platus Societatis Jesu.

Atque hæc, quamquam ita sunt gloriosa & honorifica Religiosis, nihil tamen præclarius aut gloriosius, quàm totius novi orbis conversio: quæ quantacunque est, tota est Religiosorum. Ipsi enim primi Evangelium in oras illas intulerunt; ipsi fidem plantarunt, ipsi deinde rigarunt, iidemque adhuc excolere, & propagare non desistunt. Primos omnium, qui tantam hanc provinciam aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus; atque eosdem etiam in iis regionibus inveniendis, cùm anteà ne de nomine quidem auditæ essent, magnopere contulisse. Cùm enim Christophorus Columbus de eâ navigatione instituendâ apud Ferdinandum Hispaniæ regem ageret; nec ei, ut in re tam novâ atque incertâ, multum fidei haberetur: Patres duo Franciscani valde eum juvisse dicuntur; tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, ut eam occasionem omnino tentaret. Itaque cùm impetratâ classe Columbus Mexicana regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam tam lætæ rei nuncius rever-

revertisset: statim aliquot familiæ ejus patres in ea loca navigarunt, annum circiter à Christo nato millesimum quadringentesimum, nonagesimum tertium. Atque eodem penè tempore, ad Occidentalem Indiam, Emanuelis Lusitani regis auspiciis à Vasco Gama patefactam, anno videlicet millesimo quingentesimo, missi sunt Evangelii causâ, ex eâdem familiâ viri octo, tum doctrinâ tum pietate præstantes. Ab his initiis, hic Ordo per eas regiones diffusus, multiplicatis brevi tempore domiciliis, tresdecim (ut ipsi vocant) Provincias instituêre, in quibus magnam Christianæ rei operam navarunt, & adhuc navant. Lib.2. De bono stat. relig. cap.30.

Franciscus Gonzaga, Ordinis Minorum, Episcopus Mantuanus.

Anno à Christi nativitate millesimo quingentesimo, religiosissimos octo Fratres Minister [Portugalliæ Provinciæ] *cum secundâ invictissimi Lusitanorum regis Emanuelis classe, ad Orientales Indos transmisit: quatenus eos, postposito quocunque vitæ discrimine, suis prædicationibus, atque exhortationibus Christo lucrifacerent. Quorum antesignanus atque Pater, F. Henricus à Conimbriâ, cùm solus, aliis septem sociis diversimodè ab illis barbaris, oppressis, atque glorioso martyrio coronatis, ex tam famoso certamine superfuisset : plurimis exantlatis laboribus, S. Thomæ Custodiam erigere, atque plantare cœpit; quæ adeò excrevit, ut plurimis provinciis æquiparari, imò potiùs præferri optimo jure possit; quâ etiam de causâ, in Generali Toletanâ Congregatione anno Domini 1483. celebrata, à patribus decretum fuit, ut Provinciæ dignitate honestaretur*: De orig. Seraph. Relig. part.3. initio descriptionis provinciæ Portugalliæ. Item par.4. initio

descri-

descriptionis provinciæ S. Thomæ apud Indos Orientales.

Christophorus à Capite Fontium, Ordinis Minorum, Archiepiscopus Cæsariensis.

In Indias etiam Orientales, quæ hodie regi Portugalliæ parent, primi & ipsi Franciscani prædicandæ fidei causâ, longissimâ & periculosissimâ navigatione trajecêre: ubi multis ad finem conversis populis, ædificatisque Ecclesiis, & monasteriis quamplurimis, multa regna, oppida, provincias, & urbes Christi imperio subjugarunt; idque antequam Sodalium nominis Jesu instituta religio foret; quibus si primam illarum gentium conversionem quisquam attribuere vellet, summâ nostros, aliosque Mendicantes religiosos injuriâ, debitam illis suffurando laudem, afficeret: jam enim per quadraginta ad minus annos, antequam quispiam illuc pervenisset Jesuita, gentes illas Christo nostri verbi Dei falce metebant; qui, si quanta per eos Deus ad illarum gentium conversionem fecit, non scripserunt; non minùs tamen vera sunt quæ dico. Epist. ante Compendium privilegiorum Fratrum Minorum.

Franciscus Gonzaga, Ordinis Minorum, Episcopus Mantuanus.

Ut paucis multa perstringam, Quicquid in Indiâ Orientali, per quadraginta continuos annos, laboris fuit, sive in infirmis curandis, sive infidelibus convertendis, sive in Cathecumenis instruendis, sive in conversis in officio continendis, sive in Sacramentis administrandis, sive etiam in aliis operibus caritatis exercendis: id totum ex Franciscanorum humeris pependit. De orig. Seraph. Relig. part.4. in descriptione provinciæ S. Thomæ apud Indos Orientales.

Raphael Volaterranus.

Franciscus Asisinas, tamquam novum sidus in terris apparuit, teste Bonaventurâ, qui ejus vitam exsequitur: Conservatoris nostri ferè per omnia typum gessit. Lib. 21. Anthropol.

Joannes Osorius Societatis Jesu.

Solet pictoris ars in multis ostendi, præcipuè verò in depingendo corpore nudo. Facile enim est pictori hominem vestitum depingere: at difficillimè admodum nudum pingit. Tanta enim in corpore humano sunt, & adeò diversa, ut perfectè effigiari non possint, nisi à supremo artifice. Ad hunc modũ, gratiæ quidem munus est, depingere in hominum animis Christum Dominum. Hinc Paulus: Filioli quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis: quia conformes nos fieri vult imagini Filii sui. Sed in quibusdam gratia divina pingit Christum indumentis ornatum; & id facilè gratia præstat; in aliis verò depingit Christum nudum, ut in Francisco; & id quidem difficile admodum est, & nisi eximia gratia id non præstat; ut enim homo omnibus se expoliet, maximâ indiget gratiâ. Concion. de S. Francisco.

Barptolomæus Pisanus Ordinis Minorum.

Sanctus Franciscus paupertatem diligenter, & summo affectu quæsivit per vicos & plateas: id est, inter homines qui tunc vivebant. Et quia obliterata erat paupertatis semita & memoria, non invenit. Per nobiles quæsivit & potentes, nec invenit: quia omnes à majore usque ad minimum divitiis inhiabant & avaritiæ. Hæc siquidem paupertas, etsi primo homini adhæsit cùm esset conditus,
quia

quia nudus: tamen peccando, & tunicâ pelliceâ induto, ac labori manuum tradito, ab ipso recessit. A Patribus veteris testamenti abiit: quia terram fluentem lac & mel in promissione acceperunt. Sed Domino Iesu Christo descendente de monte suæ majestatis, per carnis assumptionem, hanc secum de cœlo ad terram devexit: & cum ipso, nascendo, vivendo, & moriendo est commorata fideliter & indissolubiliter. Hanc commendavit suis discipulis, & grata illis fuit, & multis aliis fidelibus. Beatus Franciscus montem Domini ascendit, Patrem cœlestem exorando, ut eam sibi in sponsam, sociam, & dominam mittere dignaretur. &c. Confor. fruc. 16.

Iustus Lipsius.

Quot viri boni beatique paupertatem appetiere ultro! Litteræ ipsæ divinæ eam nobis conciliant, ut rectam ad cœlos viam. Centu. 1. epist. 19.

Gulielmus Pepin Ordinis S. Dominici.

Ut vitis in luxurioso solo degenerat, fit verò in arente nobilior: sic instituta monastica & Ordines proficiunt, & firmantur ab illa rerum virtutumque servatrice inopia. contra, copia & opes pleraque talia everterunt & evertent tardè aut citò, ut occásio aut ingenia se dabunt. Ex Ser. de S. Francisco.

Ioannes Trithemius Ordinis S. Benedicti,
Abbas Spanhemius.

Franciscus Ordinis Minorum institutor & princeps, natione Italus, ex Asisio civitate Italiæ oriundus fuit; vir sanctissimæ conversationis, & Evangelicæ paupertatis ardentissimus sectator: qui verbo & exemplo multos ab ini-

quitate convertit, & in viam justitiæ Catholicæ direxit. Tantus amator Christi exstitit, ut in contemptu mundi, & consolationis transitoriæ parem vix habuerit. In cujus Ordine multi jam deinceps doctissimi viri claruerunt, qui ad utilitatem fidelium, innumera penè composuerunt opuscula. Ipse autem Franciscus scripsit brevem.

Regulam Minorum. Lib. 1. *Regula & vita.*

Testamentum breve. Lib. 1. *Dominus dedit mihi.*

Claruit sub Frederico Imperatore Secundo. Anno Dom. M. CCXX.

Præter ista alia quoque exstant S. Francisci monumenta, quæ apud nos habentur: ut sunt.

Admonitiones ejus. Lib. 1. *Franciscus in admonitionibus*. *Orationes piæ ad diversos*.

☩ *Epistolæ variorum argumentorum*. quibus tum fratres sui instituti, tum omnes Christianos ad caritatem, virtutes, & summum honorem Sacrosanctæ Eucharistiæ habendum, efficacissimè adhortatur. Hæc in manibus nostrorum, & opportunè citamus in nostro ad vitam S. Francisci Commentario. Forsitan audebunt aliquando videre lucem.

Elogia in S. Franciscum.

hæc quæ habui; exemplum tibi erit, latiora cùm inveneris, qui nostra augeas, & magis ornes. Nunc etiam encomiis aliquot magnorum virorum illustrabo

Historiam vitæ S. *Francisci*.

à Sancto Bonaventurâ S. R. E. Cardinale Episcopo piè & graviter, tum etiam magnâ cum laude conscriptam.

S. Anto-

S. Antoninus Ordinis S. Dominici, Archiepiscopus Florentinus.

S. Bonaventura stilo mirabili vitam Beati Francisci compilavit : ipsamque diffusam ad compendiosiorem formam reduxit; in qua nihil posuit nisi certum, & probatum testibus fide dignis. Histor. par. tertiâ. tit. 24. cap. 8.

Joannes Clichtovæus.

Vitam beati Francisci sanctus Bonaventura cum magnâ pietate, & sinceritate conscripsit. Conc. de S. Franc.

Ludovicus Granatensis Ordinis S. Dominici.

Quisquis beati Francisci vitam, quam sanctissimus Bonaventura conscripsit, diligenter attenderit : inveniet planè pulcherrimum quoddam certamen inter Deum ipsumque Franciscum intercessisse. Vir enim sanctus, Dei voluntatem in omnibus exsequi nitebatur : Deus contrà, sancti viri voluntati omnibus in rebus obsequebatur. Ille abjectione sui, Dei gloriam fidelissimè quærebat : Deus contrà, servi honorem modis omnibus amplificabat. Ille totus divinæ voluntatis obedientiæ traditus erat : contrà verò Deus creaturas omnes, atque adeò semetipsum, obedientem illi exhibebat. Ille omnia propter Deum reliquerat: at Deus omnia illi rursus centuplum aucta rependebat; hoc ita esse deprehendet, quisquis (ut modò dixi) ejus vitam, & res ab eo gestas perlegerit. Nihil enim in eâ non summum; nihil non novum, & mirabile inveniet. Conc. 4. de S. Francisco.

Aloisius Lyppomanus Episcopus Veronensis.

Hanc divi Francisci vitam, beatus ille Bonaventura

S. R. E.

S. R. E. Cardinalis; & Episcopus Albanensis, Franciscani instituti non solùm sectator, verùm & instaurator & rector; vir in divinis Scripturis eruditissimus, de quo praeceptor ejus Alexander ab Hales dicere solebat, In Bonaventurâ Adam peccasse non videtur; puro ac simplici stilo descripsit, tantâ rerum copiâ, & sententiarum gravitate refertam, ut totus mundus ejus lectione instrui possit, & ad amorem Dei, per beati Francisci exemplum instaurari. Ego (ut verum fatear) cùm S. Francisci vitam lego, non solùm accendor, sed in ejus meditatione totus exardesco: utpote in quo tanta divini amoris claritas effulserit; ut Angelus potiùs, atque ex supremo ordine, qui ardor & incendium dicitur, magis quàm homo dici posse videatur. Semper enim beatissimus iste, cogitatione in cœlo versabatur; semper felix ejus anima summo Auctori purissimè & intentissimè inhærebat: adeò, ut præ amoris magnitudine (quod hominibus plerumque ardentissimè amantibus contingere solet) alienatus à sensibus, atque extra se esse videretur.

Accede & tu benigne lector, accede ad sanctum istum ignem: certò scio calesces plus satis.



Illu-

Illuſtrium vel ſanctitate, vel doctrina Virorum de hoc Opere judicium.

L*Egendam hanc compilavit Seraphicus Eccleſiæ Doctor S. Bonaventura anno* 1261. *Pariſiis, nihil ſacræ admiſcens hiſtoriæ, niſi probatum, & certum candidis teſtimoniis aſſertum. Mirabili ſtylo hanc ſcripſiſſe legendam teſtatur Antoninus tit.*24. *c.*8. *ſed & eam mirificè plerique commendant, præcipue Aloiſius Lyppomanus Epiſcopus Veronenſis in prol. Vitæ S. Franciſci, qui* puro ac ſimplici ſtylo deſcriptam, *ait,* tantâ rerum copiâ, & ſententiarum gravitate refertam, ut totus mundus ejus lectione inſtrui poſſit; & ad amorem Dei per Beati Franciſci exemplum inſtaurari. *Et de ſe ipſo fatetur*, quod quoties hanc vitam legerit, toties non ſolum accenſus ſit; ſed in ejus meditatione totus exarſerit. *Leonardus Aretinus vetuſtus author, eruditionis, & eloquentiæ laude clarus, cum legendam hanc ſtudioſè legiſſet, ſententiam rogatus, dixit:* in illo ſcribendi genere à nemine illum ſuperari poſſe. *Neque id mirum planè ſcriptam, quam inter divinas meditationes, & raptus cœleſtes potius dictatam, quam humanâ induſtriâ elaboratam indicet ſequens eventus. D. Thomas Aquinas, qui eadem tempeſtate pari virtute claruit, & doctrinâ, cum Bonaventuram ſummâ ſibi charitate conjunctum, tunc ſummo affectu ſtudentem in contemplando, & concinnando quam diximus, vitam inviſeret; per rimulas oſtii proſpiciens; vidit illum in contemplatione raptum, & à terrâ mirificè ſublevatum: tum retrocedens ad ſuos:* ſinamus,

mus, *inquit*, sanctum; quia laborat pro Sancto: *Magni viri magnum profectò testimonium, quo viventem amicum Sanctum appellavit, & rectè scribentem commendavit. Locus, ubi hoc contigit, adhuc Parisiis in æde Minorum extat instar sacelli, tamquam rei mirabiliter gestæ monumentum. Legendam hanc obtulit triennio post in Comitiis Pisanis Patribus Ordinis, quam reverenter cum gratiarum actione, suppressis aliis quibusque legendis, admiserunt.*

Ex Wading. tom. 2. Annal. Minorum ad ann. 1260. n. 18.



INDEX

Capitum cum Prologo Operis.

Prologus. pag. 3

CAPUT I.

De conversatione ejus in habitu saeculari. 9

CAPUT II.

De perfecta conversione ejus ad Deum, & de reparatione trium Ecclesiarum. 15

CAPUT III.

De Institutione Religionis, & approbatione Regulae. 22

CAPUT IV.

De profectu Ordinis sub manu ipsius: & confirmatione Regulae prius adprobatae. 31

CAPUT V.

De austeritate vitae ejus; & quomodò Creaturae praebebant ei solatium. 41

CAPUT VI.

De humilitate ejus, & obedientiâ; & de condescensionibus ei factis ad nutum. 51

CAPUT VII.

De amore paupertatis, & mirâ suppletione defectuum. 61

CAPUT VIII.

De pietatis adfectu, & quomodò ratione carentia adfici videbantur ad ipsum. 71

CAPUT IX.

De fervore caritatis ejus; & desiderio Martyrii. 82

CAPUT X.

De studio, & virtute orationis. 91

CAPUT XI.

De intelligentiâ Scripturarum, & spiritu Prophetiæ. 98

CAPUT XII.

De efficaciâ prædicandi, & gratiâ sanitatum. 108

CAPUT XIII.

De Stigmatibus Sacris. 118

CAPUT XIV.

De patientiâ ipsius; & transitu mortis. 128

CAPUT XV.

De canonizatione ipsius, & translatione corporis sacri. 134

CAPUT XVI.

Miracula aliquot à S. Francisco post ejus obitum edita. 140

§. 1.

De virtute Sacrorum Stigmatum. ibidem.

§. 2.

De Mortuis suscitatis. 147

§. 3.

De his, quos à mortis periculo liberavit. 151

§. 4.

De liberatis à naufragio. 158

§. 5.

De liberatis à vinculis, & carceribus. 161

§. 6.

De liberatis à periculo partus. 164

§. 7.

De Cœcis illuminatis. 168

§. 8.

§. 8.
De liberatis à variis infirmitatibus. 172
§. 9.
De non observantibus festum, & non honorantibus Sanctum. 176
§. 10.
De quibusdam aliis miraculis diversorum generum. 178





Effigie di S. Francesco d'Assisi



PROLOGUS.

Incipit Legenda major composita per S. Bonaventuram de Vitâ Beati Patris Nostri FRANCISCI.



DPARUIT gratia Dei Salvatoris nostri, diebus istis novissimis in Servo suo Francisco; omnibus verè humilibus, & sanctæ paupertatis amicis: qui superaffluentem in eo Dei misericordiam venerantes, ipsius erudiuntur exemplo, impietatem & sæcularia desideria funditus abnegare, Christo conformiter vivere, & ad beatam spem desiderio indefesso sitire. In ipsum namque ut verè pauperculum & contritum, tantâ Deus excelsus benignitatis condescensione respexit; quod non solùm de mundialis conversationis pulvere suscitavit ege-

num; verùm etiam Evangelicæ perfectionis professorem, ducem, atque præconem effectum, in lucem dedit credentium: ut testimonium perhibendo de lumine, viam lucis & pacis ad corda fidelium Domino præpararet. Hic etenim *quasi stella matutina in medio nebulæ*, claris vitæ micans & doctrinæ fulgoribus, sedentes in tenebris & umbrâ mortis, irradiatione præfulgidâ direxit in lucem. Et tanquam *arcus refulgens inter nebulas gloriæ*, signum in se Dominici fœderis repræsentans, pacem & salutem evangelizavit hominibus, existens & ipse Angelus veræ pacis. Secundùm imitatoriam quoque similitudinem præcursoris destinatus à Deo, ut viam parans in deserto altissimæ paupertatis, tam exemplo quàm verbo pœnitentiam prædicaret: primùm supernæ gratiæ præventus donis, dehinc virtutis invictæ adauctus meritis; prophetali quoque repletus spiritu, necnon & Angelico deputatus officio, incendioque Seraphico totus ignitus, & ut vir Hierarchicus curru igneo sursum vectus, sicut ex ipsius vitæ decursu luculenter apparet: rationabiliter comprobatur venisse in spiritu & virtute Eliæ. Ideoque alterius amici sponsi, Apostoli & Evangelistæ Joannis vaticinatione veridicâ, sub similitudine Angeli ascendentis ab ortu solis, signumque Dei vivi habentis, astruitur non immeritò designatus. Sub apertione namque sexti sigilli, *Vidi*, ait Joan. in Apocalipsi, *alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi*. Hunc Dei nuncium amabilem Christo, imitabilem nobis, & admirabilem mundo; servum Dei fuisse Franciscum indubitabili fide colligimus, si culmen in eo eximiæ sanctitatis advertimus: quâ inter homines vivens, imitator fuit puritatis Angelicæ; quâ & positus est perfectis Christi sectatoribus in exemplum.
Ad

Ad quod quidem fideliter ſentiendum & piè, non ſolùm inducit officium, quod habuit vocandi ad fletum, & planctum, calvitium, & cingulum ſacci; ſignandique *Thau ſuper frontes virorum gementium, & dolentium*, ſigno pœnitentialis crucis, & habitus cruci conformis: verùm etiam irrefragabili veritatis teſtificatione, confirmat ſignaculum ſimilitudinis Dei viventis, Chriſti videlicet Crucifixi, quod in corpore ipſius fuit impreſſum, non per naturæ virtutem, vel ingenium artis, ſed potiùs per admirandam potentiam ſpiritus Dei vivi. Ad hujus tàm venerabilis Viri vitam, omni imitatione digniſſimam deſcribendam, indignum & inſufficientem me ſentiens, id nullatenus attentaſſem; niſi me fratrum fervens incitaſſet affectus: generalis quoque Capituli concors induxiſſet inſtantia. Et ea, quam ad Sanctum Patrem habere teneor, devotio compuliſſet: utpote qui per ipſius invocationem & merita, in puerili ætate (ſicut recenti memoriâ teneo) à mortis faucibus erutus; ſi præconia laudis ejus tacuero, ſceleris timeo argui ut ingratus. Eſt & hæc penes me cauſſa præcipua hunc aſſumendi laborem: ut ego, qui vitam corporis & animæ à Deo mihi conſervatam recognoſco per ipſum, & virtutem ejus in me ipſo expertus agnovi; vitæ illius virtutes, actus, & verba, quaſi fragmenta quædam partim neglecta, partimque diſperſa, quamquam plenè non poſſem, utcumque colligerem: ne morientibus iis, qui cum famulo Dei convixerant, deperirent. Ut igitur Vitæ ipſius veritas ad poſteros tranſmittenda, certiùs mihi conſtaret & clariùs: adiens locum originis, converſationis, & tranſitus viri ſancti; cùm familiaribus ejus adhuc ſuperviventibus, collationem de iis habui frequentem ac diligentem. Et maximè cum quibuſdam qui ſanctitatis ejus,

& con-

& conscii fuerunt, & sectatores præcipui: quibus propter agnitam veritatem, probatamque virtutem, fides est indubitabilis adhibenda. In descriptione autem eorum, quæ per servum suum Deus dignanter effecit, curiosum styli ornatum negligendum esse putavi: cùm legentis devotio plus simplici sermone, quàm phalerato proficiat. Nec semper historiam secundùm ordinem temporis texui, propter confusionem vitandam: sed potiùs ordinem servare studui magis aptæ juncturæ, secundùm quod eodem peracta tempore, diversis materiis, vel diversis patrata temporibus, eidem materiæ congruere videbantur. Initium autem vitæ ipsius, progressus, & consumatio, quindecim distincta Capitulis describuntur inferiùs adnotatis.

Agitur enim primo, de Conversatione ipsius in habitu sæculari.

Secundo, de perfectâ Conversione ejus ad Deum. & de Reparatione trium Ecclesiarum.

Tertio, de Institutione Religionis. & Approbatione Regulæ.

Quarto, de Profectu Ordinis sub manu ipsius. & Confirmatione Regulæ priùs approbatæ.

Quinto, de Austeritate vitæ. & quomodo creaturæ præbebant ei solatium.

Sexto, de Humilitate, & Obedientiâ. & de Condescensionibus divinis sibi factis ad nutum.

Septimo, de amore Paupertatis. & mirâ Suppletione defectuum.

Octavo, de Pietatis affectu. & quomodo ratione carentia affici videbantur ad ipsum.

Nono, de fervore Charitatis. & desiderio Martyrii.

Decimo, de studio & virtute Orationis.

Unde-

Undecimo, de Intelligentiâ Scripturarum. & ſpiritu Prophetiæ.

Duodecimo, de Efficaciâ prædicandi. & Gratia ſanitatum.

Decimotertio, de Stigmatibus ſacris.

Decimoquarto, de Patientia ipſius. & Tranſitu mortis.

Decimoquinto, de Canonizatione. & Translatione ipſius. Poſtremo, de Miraculis poſt tranſitum ejus felicem oſtenſis aliqua ſubnectuntur.



De



De Conversatione ejus in habitu sæculari.

CAPUT I.



VIR erat in Civitate Assisii Franciscus nomine, cujus memoria in benedictione est: pro eo quòd Deus ipsum in benedictionibus dulcedinis benignè præveniens, & de præsentis vitæ periculis clementer eripuit, & cælestis gratiæ donis affluenter implevit. Etenim cùm inter vanos fuerit hominum filios, juvenili ætate nutritus in vanis; & post aliqualem litterarum notitiam, lucrativis mercationum deputatus

B nego-

negotiis: ſuperno tamen ſibi aſſiſtente præſidio, nec inter laſcivos juvenes, quamvis effuſus ad gaudia, poſt carnis petulantiam abiit; nec inter cupidos mercatores, quanquam intentus ad lucra, ſperavit in pecuniâ & theſauris. Inerat namque juvenis Franciſci præcordiis, divinitus indita quædam ad pauperes miſeratio liberalis: quæ ſecum ab infantia creſcens, tantâ cor ipſius benignitate repleverat, ut jam Evangelii non ſurdus auditor, omni proponeret ſe petenti tribuere, maximè ſi divinum allegaret amorem.

Cùm autem ſemel negotiationis intentus tumultibus, pauperem quendam, pro amore Dei petentem eleemoſynam, præter morem ſolitum, vacuum repuliſſet: ſtatim ad cor reverſus, cucurrit poſt ipſum; & eleemoſynâ illi clementer impenſâ, promiſit Domino Deo, quòd nunquam ex tunc, dum adeſſet poſſibilitas, perentibus pro amore Domini ſe negaret: quod uſque ad mortem indefeſsâ pietate obſervans, copioſa in Deum dilectionis & gratiæ incrementa promeruit. Ajebat enim pòſt, cùm jam perfectè Chriſtum induerat, quòd etiam exiſtens in habitu ſæculari, vocem divini expreſſivam amoris audire vix unquam ſine cordis immutatione valebat. Porrò manſuetudinis lenitas, cum elegantiâ morum, patientia, & tractabilitas ſupra humanum modum, munificentiæ largitas ultra ſuppetentiam facultatum; quibus bonæ indolis adoleſcens certis florere conſpiciebatur indiciis; quædam videbantur eſſe præludia, quòd copioſior ſuper eum foret in poſterum divinæ benedictionis abundantia diffundenda.

Quidam ſanè vir de Aſſiſio valde ſimplex (ut creditur, eruditus à Deo) cùm aliquando per civitatem eunti

obviaret

obviaret Francifco; deponebat pallium, fternebat ipfius pedibus veftimentum; afferens omni fore Francifcum reverentiâ dignum: utpote qui effet in proximo magna facturus; & ob hoc ab univerfitate fidelium magnificè honorandus. Ignorabat autem adhuc Francifcus circa fe confilium Dei: pro eo quòd tam juffione patris, ad exteriora diftractus, quàm corruptione naturalis originis ad inferiora depreffus, nondum didicerat contemplari cæleftia, nec affueverat deguftare divina. Et quia fpirituali auditui dat intellectum inflicta vexatio: facta eft fuper eum manus Domini, & immutatio dexteræ excelfi; diutinis languoribus ipfius corpus affligens, ut coaptaret animam ad fancti fpiritus unctionem. Cumque refumtis corporis viribus, fibi veftimenta decentia more folito præparaffet: obvium habuit militem quendam generofum quidem, fed pauperem, & malè veftitum; cujus pauperiem pio miferatus affectu, illum protinus, fe exuto, veftivit; ut fimul in uno geminum impleret pietatis officium, quò & nobilis militis verecundiam tegeret, & pauperis hominis penuriam relevaret.

Nocte verò fequenti, cùm fe fopori dediffet; palatium fpeciofum & magnum, cum militaribus armis crucis Chrifti fignaculo infignitum, clementia fibi divina monftravit: ut mifericordiam pro fummi Regis amore, pauperi exhibitam militi, præoftenderet incomparabili compenfandam effe mercede. Unde & cùm quæreret, cujus effent illa omnia: fua fore, militumque fuorum, fupernâ fuit affertione refponfum. Evigilans itaque manè, cùm nondum haberet exercitatum animum ad divina perfcrutanda myfteria: nefciretque per vifibilium fpecies tranfire ad contuendam invifibilium veritatem: magnæ fore pro-

ſperitatis indicium æſtimabat inſolitam viſionem. Diſpoſuit itaque, divinæ adhuc diſpoſitionis ignarus, in Apuliam ad quendam liberalem Comitem ſe conferre: in ipſius ſperans obſequio decus adipiſci militiæ; ut oſtenſa ſibi viſio prætendebat. Cumque paulò pòſt iter aggreſſus, iviſſet uſque ad proximam civitatem; audivit in nocte Dominum familiari ſibi allocutione dicentem: Franciſce, quis poteſt meliùs facere tibi? Dominus, an ſervus? dives, an pauper? Cui cùm Franciſcus reſpondiſſet, quòd tam Dominus quàm dives facere meliùs poteſt: intulit ſtatim: Cur ergo relinquis pro ſervo Dominum, & pro paupere homine divitem Deum? Et Franciſcus, Quid me vis, Domine facere? Et Dominus ad eum: Revertere in terram tuam: quia viſio quam vidiſti, ſpiritualem præfigurat effectum; non humanâ, ſed divinâ in te diſpoſitione complendum. Mane itaque facto, cum feſtinatione revertitur Aſſiſium, ſecurus & gaudens: & jam exemplar obedientiæ factus, exſpectebat Domini voluntatem. Ex tunc, à publicæ negotiationis tumultu ſe ſubtrahens, ſupernam devotè precabatur clementiam: ut quid ſibi foret agendum, oſtendere dignaretur. Cùm autem ex frequenti orationis uſu, flamma deſiderii cæleſtis in eo vehementer ſuccreſceret; & jam pro amore ſupernæ patriæ, terrena omnia deſpiceret quaſi nihil; theſaurum ſentiebat ſe repperiſſe abſconditum; ac, velut prudens negotiator, margaritam inventam excogitabat, venditis omnibus, comparare. Adhuc tamen qualiter id ageret, ignorabat: niſi quia ipſius ſuggerebatur ſpiritui, quòd ſpiritualis mercatio à mundi contemptu ſumat initium; *Chriſtique militia ſit à ſui ipſius victoriâ inchoanda*.

Quâdam itaque die, dum equitaret per planitiem, quæ

quæ ſubjacet civitati Aſſiſii; leproſum quendam habuit obvium: cujus inopinatus occurſus, ei non parvum incuſſit horrorem. Recurrens autem ad perfectionis mente jam conceptæ propoſitum;& recolens quòd ſeipſum oporteret primùm devincere, ſi vellet effici Chriſti miles: ad deoſculandum eum, equo lapſus adcurrit. Cui cùm manum, quaſi aliquid accepturus, leproſus protenderet; pecuniam cum oſculo reportavit. Statim autem equum aſcendens, & ſe circumquaque convertens; cùm campus pateret undique liber; leproſum illum minimè vidit. Admiratione itaque repletus & gaudio, laudes cœpit Domino decantare devotè; proponens ex hoc ſemper ad majora conſcendere.

Solitaria proinde loca quærebat, amica mœroribus: in quibus dum gemitibus inenarrabilibus inceſſanter intenderet, poſt longam precum inſtantiam, à Domino meruit exaudiri. Dum enim unâ dierum ſic ſequeſtratus oraret; & præ nimietate fervoris, totus eſſet abſorptus in Deum; apparuit ei Chriſtus Jeſus, veluti cruci confixus: ad cujus conſpectum liquefacta eſt anima ejus: & memoria paſſionis Chriſti, viſceribus cordis ipſius adeò impreſſa medullitus, ut ab illâ horâ, cùm Chriſti crucifixio veniret in mentem, vix poſſet à lacrymis & gemitibus exteriùs contineri: ſicut ipſe poſtmodum familiariter retulit, cùm appropinquaret ad finem. Intellexit per hoc nempe vir Dei, illud Evangelicum ſibi dici: *Si vis venire poſt me, abnega temetipſum, & tolle crucem tuam, & ſequere me.* Induit ex tunc ſpiritum paupertatis, humilitatis ſenſum, & affectum intimæ pietatis. Nam cùm priùs, leproſorum non ſolùm conſortium, verùm etiam longinquum contuitum vehementer horreret: jam propter Chriſtum crucifixum,

fixum; qui juxta verbum Propheticum; contemptibilis ut leprosus apparuit; ut semetipsum plenè contemneret, humilitatis & humanitatis obsequia leprosis beneficâ pietate præstabat. Visitabat enim frequenter domos ipsorum: liberaliter eis eleemosynas erogabat: & cum multo compassionis affectu, manus eorum osculabatur & ora. Pauperibus etiam mendicantibus non solùm sua, verùm etiam seipsum cupiebat impendere: aliquando vestimenta exuens, aliquando dissuens, aliquando scindens, ad largiendum eis, cùm præmanibus alia non haberet. Sacerdotibus etiam pauperibus reverenter subveniebat & piè, præcipuè in ornamentis altaris: quò & cultus divini particeps fieret, & cultorum inopiæ supplementa præberet.

Cùm autem religiosâ devotione, tunc temporis, limina visitaret Apostoli Petri: conspectâ multitudine pauperum ante fores Ecclesiæ; partim pietatis ductus dulcedine, partim paupertatis allectus amore; uni ex eis magis egenti proprias largitus est vestes, & semicinctiis contectus illius, diem illum in medio pauperum cum insolitâ spiritus jucunditate transegit: ut & sæcularem gloriam sperneret, & ad perfectionem Evangelicam gradatim conscendendo perveniret. Mortificationi carnis invigilabat attentiùs: ut Christi crucem, quam interiùs ferebat in corde, exteriùs etiam circumferret in corpore. Agebat autem hæc omnia Vir Dei Franciscus, nondum habitu, vel convictu sequestratus à mundo.



De



De perfectâ Conversione ejus ad Deum, & de Reparatione trium Ecclesiarum.

CAPUT II.



UONIAM autem Servus Altissimi, doctorem non habebat aliquem in hujusmodi, nisi Christum: addidit adhuc ipsius clementia eum in gratiæ visitare dulcedine. Dum enim die quâdam egressus ad meditandum in agro, deambularet juxta Ecclesiam S. Damiani, quæ minabatur præ nimiâ vetustate ruinam; & in eam, instigante se spiritu, caussâ orationis intrasset: prostratus ante Imaginem Crucifixi, non modicâ fuit in orando spiritus consolatione repletus. Cumque lacrymosis oculis intenderet in dominicam Crucem; vocem de ipsâ Cruce dilapsam ad eum, corporeis audivit auribus ter dicentem; *Francisce, vade, & repara domum meam, quæ, ut cernis, tota destruitur*. Tremefactus Franciscus, cùm esset in Ecclesiâ solus, stupet ad tam mirandæ vocis auditum;

tum;

tum; cordeque percipiens Divini virtutem eloquii, mentis alienatur excessu. In se tandem reversus, ad obediendum se parat; & totum se recolligit ad perficiendum mandatum, de materiali Ecclesiâ reparandâ: licet principalior intentio verbi ad eam ferretur, quam Christus suo sanguine acquisivit: sicut eum Spiritus Sanctus edocuit, & ipse postmodum fratribus revelavit. Surrexit proinde, signo Crucis se muniens; & assumptis pannis venalibus, ad civitatem, quæ Fulgineum dicitur, festinus accessit: ibique venditis quæ portaverat, equum cui tunc insederat, felix mercator, assumto pretio, dereliquit. Rediensque Assisium, Ecclesiam, de cujus reparatione mandatum acceperat, reverenter intravit: & invento illic Sacerdoti pauperculo reverentiam decentem exhibuit; & ad reparationem Ecclesiæ, & pauperum usum pecuniam obtulit: & ut secum se morari pateretur ad tempus, humiliter requisivit. Acquievit Sacerdos de morâ ipsius: sed timore parentum pecuniam non recepit, quam verus pecuniarum contemtor in quandam fenestram projiciens, abjectam velut pulverem vilipendit.

Moram autem faciente servo Dei cum Sacerdote prædicto; cùm hoc intellexisset pater ipsius; perturbatus animo cucurrit ad locum. At ipse, quia novus Christi erat athleta; cùm audiret persequentium minas, & eorum præsentiret adventum: dare locum iræ volens, in quâdam occultâ foveâ se abscondit: in quâ diebus aliquibus latitando, rogabat Dominum incessanter, lacrymarum imbre perfusus, ut liberaret de manibus persequentium animam suam: & pia, quæ inspiraverat, vota benigno favore compleret. Igitur excessivâ quadam completus lætitiâ, cœpit de pusillanimitatis ignaviâ semetipsum arguere: reli-

ctâque

ctâque foveâ, & abjecto pavore, versus Civitatem Assisii iter aggressus est. Quem cùm cives cernerent facie squalidum, & mente mutatum; ac per hoc alienatum putarent à sensu: luto platearum, & lapidibus impetebant; & tanquam insano & dementi, clamosis vocibus insultabant. Famulus autem Domini nullâ fractus aut mutatus injuriâ, ut surdus in omnibus pertransibat. Cumque clamorem hujusmodi pater audisset, statim accurrens, non ad liberandum eum, sed potiùs ad perdendum: omni miseratione subtractâ, pertractum domi primò verbis, deinde verberibus & vinculis angit. Ipse autem ad exsequendum quod cæperat, promptior ex hoc & validior reddebatur: recolens illud Evangelii verbum: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum cælorum.*

Post modicum verò tempus, patre à patriâ discedente, mater ejus factum mariti non approbans; & inflexibilem filii constantiam emolliri posse non sperans: à vinculis absolutum abire permisit. At ipse gratias omnipotenti Deo referens, ad locum in quo priùs fuerat, est reversus. Rediens autem pater, & eum non inveniens domi, convitiis illatis uxori, fremens cucurrit ad locum: ut si eum revocare non posset, saltem de provinciâ effugaret. Franciscus verò confortatus à Deo, obvium ultrò se obtulit patri furenti, liberâ voce clamans, se pro nihilo ducere vincula & verbera ejus: insuper & contestans, se pro Christi nomine gaudenter mala omnia subiturum. Videns itaque pater quòd eum revocare non posset, ad extorquendam pecuniam se convertit: quâ tandem inventâ in fenestrenulâ quadam, aliquantulum ipsius mitigatus est furor, avaritiæ siti utcunque per haustum pecuniæ temperatâ.

Tentabat deinde pater carnis, filium gratiæ, pecuniâ jam nudatum ducere coram Episcopo civitatis: ut in ipsius manibus, facultatibus renunciaret paternis, & omnia redderet quæ habebat. Ad quod faciendum, se promtum exhibuit verus paupertatis amator. Perveniensque coram Episcopo, nec moras patitur, nec cunctatur de aliquo, nec verba expectat, nec facit: sed continuò depositis omnibus vestimentis, restituit ea patri. Inventus est autem tunc vir Dei cilicium habere ad carnem, sub vestibus delicatis. Insuper ex admirando fervore, spiritu ebrius, rejectis etiam femoralibus, totus coram omnibus denudatur, dicens ad patrem: *Usque nunc vocavi te patrem in terris, amodò autem securè dicere possum, Pater noster qui es in cælis: apud quem omnem thesaurum reposui, & omnem spei fiduciam collocavi.* Hoc cernens Episcopus, & admirans tam excedentem in viro Dei fervorem, protinus exsurrexit: & inter brachia sua illum cum fletu recolligens, uti erat vir pius & bonus; pallio quo erat amictus operuit; præcipiens suis, ut aliquid sibi darent ad membra corporis contegenda. Oblatus est autem ei mantellus pauper & vilis, cujusdam agricolæ servientis Episcopo: quem ipse gratanter suscipiens, cum cæmento quod sibi occurrit, ad modum crucis manu propriâ consignavit; operimentum formans ex eo crucifixi hominis, & pauperis seminudi. Sic igitur servus Regis altissimi nudus relictus est, ut nudum sequeretur crucifixum Dominum, quem amabat: sic utique cruce munitus, ut animam suam ligno salutis committeret; per quod de mundi naufragio salvus exiret.

Solutus exinde mundi contemtor à vinculis mundanarum cupidinum; civitate relictâ, securus & liber secre-

tum

tum ſolitudinis petiit: ut ſolus & ſilens, ſupernæ audiret allocutionis arcanum. Dumque per ſilvam quandam iter faciens, laudes Domino linguâ Francorum, vir Dei Franciſcus decantaret cum jubilo: latrones ſuper eum ex abditis irruerunt. Quibus ferali animo, quis eſſet interrogantibus; vir Dei confidentiâ plenus, Propheticâ voce reſpondit: Præco ſum magni Regis. At illi percutientes eum, in defoſſum locum plenum nivibus projecerunt, dicentes: Jace ruſtice, præco Dei. Ipſe verò, recedentibus illis, exſilivit de foveâ: magnoque exhilaratus gaudio, altiori cœpit voce per nemora laudes Creatori omnium perſonare: & veniens ad quoddam vicinum cœnobium, eleemoſynam petiit ut mendicus: & recepit ut incognitus & deſpectus. Inde verò progrediens, devenit Eugubium: ubi à quodam amico priſtino agnitus & ſuſceptus, paupere tuniculâ, ut Chriſti pauperculus, eſt contectus. Exinde, totius humilitatis amator ſe tranſtulit ad leproſos: eratque cum eis, diligentiſſimè ſerviens omnibus propter Deum. lavabat ipſorum pedes, ligabat ulcera, educebat plagarum putredinem, & ſaniem abſtergebat. Oſculabatur etiam ex mirandâ devotione ulceroſas plagas ipſorum, Evangelicus medicus mox futurus. Propter quod tantam eſt à Domino conſequutus virtutem, ut in ſpiritualibus & corporalibus morbis mirabiliter expurgandis, mirabilem efficaciam obtineret.

Referam unum de multis, quod accidit, viri Dei famâ poſtmodum latiùs clareſcente. Cùm enim cujuſdam de comitatu Spoletano, os pariter & maxillam, morbus quidam horribilis depaſcendo corroderet; nec ſubveniri poſſet eidem aliquo medicinæ remedio: contigit ut propter ſanctorum expoſcenda merita, Apoſtolorum viſitatis

liminibus; de peregrinatione rediens, Servo Dei occurreret. Cumque præ devotione vellet ipsius osculari vestigia: vir humilis hoc non ferens, osculari volenti pedes, osculum oris dedit. Dum autem leprosorum servus Franciscus, mirabili pietate, illam plagam horribilem ore sacro contingeret: omni fugato morbo, subitò æger ille sanitatem recuperavit optatam. Nescio quod horum magis sit meritò admirandum: an humilitatis profunditas in osculo tam benigno; an virtutis præclaritas, in miraculo tam stupendo.

Fundatus jam in Christi humilitate Franciscus, ad memoriam reducit obedientiam sibi è Cruce injunctam, de S. Damiani Ecclesiâ reparandâ; & tanquam verus obediens Assisium rediit: ut saltem mendicando, voci divinæ parêret. Depositaque omni verecundia, propter amorem pauperis Crucifixi, mendicabat apud eos, inter quos abundare solebat; debile corpus, attritum jejuniis, oneribus lapidum supponendo. Prædictâ igitur Ecclesiâ, juvante se Domino, & devotione civium assistente, refectâ: ne post laborem corpus torperet ignaviâ, transtulit se ad reparandam Ecclesiam quandam B. Petri, longiùs à Civitate distantem: ob devotionem specialem, quam ad Apostolorum principem, synceræ fidei puritate, gerebat, Hac tandem Ecclesiâ consummatâ, pervenit ad locum qui Portiuncula dicitur: in quo Ecclesia Beatissimæ Virginis Genitricis Dei antiquitus fabricata extiterat, sed deserta tunc à nemine curabatur. Quam cùm Vir Dei sic derelictam conspiceret, ob devotionem ferventem, quam habebat ad Dominam mundi; cœpit illic assiduè, pro ipsius reparatione morari. Sentiens autem, juxta nomen ipsius Ecclesiæ, quo ab antiquo, S. Maria de Angelis vocaba-

cabatur, Angelicarum ibi visitationum frequentiam: pedem fixit ibidem, propter reverentiam Angelorum, amoremque præcipuum Matris Christi.

Hunc locum Vir sanctus amavit præ ceteris mundi locis. Hîc etenim humiliter cœpit: hîc virtuosè profecit: hîc feliciter consummavit: hunc in morte fratribus, tanquam Virgini charissimum, commendavit. De hoc, frater quidam Deo devotus, ante conversionem suam, visionem viderat relatione condignam. Innumeros cernebat homines cæcitate percussos, facie in cælum directâ, & genibus flexis, in hujus Ecclesiæ stare circuitu: qui omnes protensis manibus in altum, lacrymabiliter clamabant ad Deum, misericordiam postulantes, & lumen. Et ecce ingens de cælo splendor advenit, se per omnes diffundens: qui lumen unicuique tribuit, & salutem desideratam concessit. Hic est locus, in quo Fratrum Minorum Ordo à S. Francisco, per divinæ revelationis instinctum inchoatus est. Divinæ namque providentiæ nutu, quâ Christi Servus dirigebatur in omnibus, tres materiales erexit Ecclesias, antequam Ordinem inchoans, Evangelium prædicaret: ut non solùm à sensibilibus ad intelligibilia, à minoribus ad majora, ordinato progressu conscenderet; verùm etiam, ut quid esset facturus in posterum, sensibili foris opere, mysterialiter præsignaret. Nam instar reparatæ triplicis fabricæ, ipsius sancti Viri ducatu; secundùm datam ab eo formam, regulam, & doctrinam, Christi triformiter renovanda erat Ecclesia, trinaque triumphatura militia salvandorum; sicut & nunc cernimus esse completum.

De



De Institutione Religionis; & Approbatione Regulæ.

CAPUT III.



IN Ecclesiâ igitur Virginis matris Dei, moram faciente servo ipsius Francisco: & apud eam, quæ concepit Verbum plenum gratiæ & veritatis, continuis insistente gemitibus, ut fieri dignaretur Advocata ipsius: meritis Matris misericordiæ concepit ac peperit spiritum Evangelicæ Veritatis. Dum enim die quodam Missam de Apostolis devotus audiret: perlectum est Evangelium illud, in quo Christus Discipulis ad prædicandum mittendis, formam tribuit Evangelicam in vivendo; *ne videlicet possideant aurum, vel argentum, nec in zonis pecuniam, nec peram in via, nec duas tunicas habeant, nec calceamenta deferant, neque virgam*: Quod audiens & intelligens, ac memoriæ commendans Apostolicæ paupertatis amicus, indicibili mox perfusus lætitiâ; Hoc est, inquit, quod cupio: hoc quod totis præcor-

cordiis concupiſco. Solvit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram rejicit, & pecuniam execratur, unaq; contentus tuniculâ, rejectâ corrigiâ, pro cingulo funem ſumit, omnem ſolicitudinem cordis apponens, qualiter audita perficiat, & Apoſtolicæ rectitudinis regulæ per omnia ſe coaptet. Cœpit ex hoc vir Dei, divino inſtinctu, Evangelicæ perfectionis æmulator exiſtere, & ad pœnitentiam ceteros invitare. Erant autem ipſius eloquia non inania, nec riſu digna, ſed virtute Spiritus Sancti plena, medullas cordis penetrantia: ut in vehementem ſtuporem audientes converterent. In omni prædicatione ſuâ, pacem annuncians, dicendo: *Dominus det vobis pacem*; populum in ſermonis exordio ſalutabat. Hanc quippe ſalutationem, Domino revelante, didicerat: ſicut ipſe poſtmodum teſtabatur. Unde factum eſt, ut juxta ſermonem Propheticum, & ipſe Prophetarum ſpiritu afflatus, annunciaret pacem, prædicaret ſalutem; ac ſalutaribus monitis fœderaret plurimos veræ paci, qui diſcordes à Chriſto priùs, exſtiterant à ſalute longinqui.

Innoteſcente itaque apud multos viri Dei tam doctrinæ ſimplicis veritate, quàm vitæ: cœperunt ipſius exemplo viri quidam ad pœnitentiam animari, & eidem, rejectis omnibus, habitu vitaque conjungi. Quorum primus extitit vir venerabilis Bernardus; qui vocationis Divinæ particeps factus, Patris beati primogenitus eſſe promeruit, tam prioritate temporis quàm privilegio ſanctitatis. Hic enim Servi Chriſti ſanctitate compertâ: ipſius exemplo diſponens perfectè contemnere mundum, ab eodem qualiter id perficeret, conſilium requiſivit. Quo audito, Dei famulus, pro primæ prolis conceptu, Sancti

Spi-

Spiritus consolatione repletus: à Deo est, inquit, hoc consilium requirendum. Intraverunt proinde Ecclesiam Sancti Nicolai, manè jam facto: & oratione præmissa, cultor Trinitatis Franciscus, ter Evangeliorum librum aperuit, trino exposcens à Deo testimonio, sanctum Bernardi propositum confirmari. In primâ libri aperitione illud occurrit, *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*. In secundâ: *Nihil tuleritis in via*. In tertiâ verò: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Hæc est, ait Vir sanctus, vita & Regula nostra, omniumque, qui nostræ voluerint societati conjungi. Vade igitur, si vis perfectus esse, & perfice quæ audisti.

Non multò post, vocatis eodem spiritu quinque viris, filiorum Francisci senarius numerus completus est, inter quos tertium sortitus est locum sanctus Pater Ægidius, vir utique Deo plenus, & celebri memoriâ dignus. Hic etenim postmodum, virtutum sublimium exercitatione præclarus, (sicut famulus Domini de ipso prædixit) quanquam esset idiota, & simplex, ad excelsæ contemplationis sublimatus est verticem. Nam per multa curricula temporum, sursum actionibus incessanter intentus, adeò crebris in Deum rapiebatur excessibus: (quemadmodum & ego ipse oculatâ fide conspexi) ut magis censeretur inter homines vitam Angelicam agere, quàm humanam.

Illo quoque tempore, cuidam Sacerdoti Civitatis Assisii, nomine Silvestro, honestæ conversationis viro, quædam à Domino fuit ostensa visio non tacenda. Cùm enim modum, & vitam Francisci, fratrumque suorum humano spiritu abhorreret: ne periclitaretur pro temeri-

tate

tate judicii, respectu fuit supernæ gratiæ visitatus. Videbat namque in somnis, totam Assisii civitatem à dracone magno circundari: præ cujus magnitudine nimiâ, tota regio videbatur exterminio subjacere. Contuebatur post hæc, crucem quandam auream ex ore procedentem Francisci, cujus summitas cælos tangebat, cujusque brachia protensa in latum, usque ad mundi fines videbantur extendi; ad cujus etiam aspectum præfulgidum, draco ille teter & horridus, penitus fugabatur. Hoc dum sibi tertiò monstraretur, divinum æstimans esse oraculum, viro Dei & fratribus suis per ordinem enarravit: ac non multo post tempore, mundum relinquens, vestigiis Christi sic perfectè adhæsit, quòd vita ipsius in ordine, authenticam reddidit eam, quam in sæculo habuerat visionem. Ex hujus visionis auditu, vir Dei non in gloriâ est elatus humanâ: sed bonitatem Dei in suis beneficiis recognoscens, fortiùs animatus est ad hostis antiqui fugandam versutiam, & Crucis Christi gloriam prædicandam.

Quâdam autem die, dum in quodam solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret: sancti Spiritus in eum superveniente lætitiâ, certificatus est de remissione plenariâ omnium delictorum. Raptus deinde supra se, ac in quoddam mirandum lumen totus absorptus: dilatato mentis sinu, quæ circa se, & filios suos futura erant, luculenter aspexit. Post hec reversus ad fratres, Confortamini, ait, carissimi, & gaudete in Domino; nec quia pauci estis, efficiamini tristes, neque vos terreat mea vel vestra simplicitas: quoniam sicut mihi à Domino in veritate ostensum est, in magnam multitudinem faciet nos Deus crescere, suæque benedictionis gratiâ multipliciter dilatabit.

Eodem quoque tempore, quodam alio bono viro religionem intrante, ad ſeptenarium numerum, viri Dei ſoboles benedicta pervênit. Tunc pius pater omnes ad ſe filios convocavit: & plura eis de regno Dei, de contemtu mundi, de abnegatione propriæ voluntatis, corporiſque caſtigatione pronuncians; propoſitum ſuum, de mittendo illos in quatuor partes orbis, aperuit. Jam enim ſterilis, & paupercula ſimplicitas Sancti Patris, pepererat ſeptem filios: & deſiderabat univerſitatem fidelium ad pœnitentiæ lamenta vocatam, Chriſto Domino parturire. Ite, inquit, dulcis pater ad filios, annunciantes hominibus pacem: prædicate pœnitentiam in remiſſionem peccatorum. Eſtote in tribulationibus patientes, in orationibus vigiles, in laboribus ſtrenui, in ſermonibus modeſti, in moribus graves, & in beneficiis grati: quia pro his omnibus regnum vobis præparatur æternum. At illi coram ſervo Dei humiliter ſe proſternentes in terram, cum gaudio ſpiritus ſuſpiciebant obedientiæ ſanctæ mandatum. Ipſe verò dicebat unicuique ſigillatim, *Jacta cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet.* Hoc verbum dicere ſolitus erat, quotieſcunque fratrem aliquem ad obedientiam dirigebat. Tunc & ipſe ſciens ſe datum aliis in exemplum, ut priùs faceret, quam doceret: cum uno ſociorum verſus unam orbis partem perrexit, reliquis ſex ad modum Crucis, tribus aliis mundi partibus deputatis. Modico autem elapſo poſt tempore, benignus pater caræ prolis exoptans præſentiam, cùm in unum eos per ſe convocare non poſſet: per eum orabat hoc fieri, qui diſperſiones congregat Iſraelis. Sicque factum eſt, ut abſque humanâ vocatione, omnes ex inſperato, poſt modicum temporis, juxta ejus deſiderium, divi-

divinâ operante clementiâ, non ſine ipſorum admiratione, pariter convenirent. Illis quoque diebus, quatuor ſibi adhærentibus viris honeſtis, ad duodenarium numerum excreverunt.

Cernens autem famulus Chriſti, paulatim accreſcere numerum fratrum, ſcripſit ſibi & fratribus ſuis, ſimplicibus verbis formulam vitæ: in quâ Sancti Evangelii obſervantiâ pro fundamento indiſſolubili collocatâ; pauca quædam alia inſeruit, quæ ad uniformem vivendi modum neceſſaria videbantur. Deſiderans autem per ſummum Pontificem approbari quæ ſcripſerat: diſpoſuit cum illo ſimplicium cœtu, Apoſtolicæ Sedis adire præſentiam, de ſolâ confiſus directione divinâ. Cujus deſiderium Deus ex alto reſpiciens, ſociorum animos ſimplicitatis ſuæ conſideratione perterritos, oſtensâ viro Dei viſione hujuſmodi, confortavit. Videbatur ſiquidem ei, quòd per quandam viam incederet, juxta quam ſtabat arbor celſitudinis magnæ: ad quam cum appropinquaſſet, & ſub eâ ſtans ipſius altitudinem miraretur; ſubitò tantùm divinâ virtute levabatur in altum, ut cacumen contingeret arboris, ejuſque ſumma facillimè curvaret ad ima. Hujus viſionis præſagium, vir Deo plenus, intelligens referri ad condeſcenſionem Apoſtolicæ dignitatis, exhilaratus eſt ſpiritu: fratribuſque ſuis in Domino confortatis, iter cum eis aggreſſus eſt. Cùm autem ad Romanam Curiam perveniſſet, & adduceretur ante conſpectum Summi Pontificis; eſſetque Chriſti Vicarius in Palatio Lateranenſi, in loco qui dicitur Speculum, deambulans, altiſſimis occupatus meditationibus; Chriſti famulum tanquam ignotum repulit indignanter. Quo humiliter foras egreſſo, ſequenti nocte, hujuſmodi revela-

tio facta est à Deo, ipsi Summo Pontifici. Videbat namque inter pedes suos palmam paulatim succrescere, & in arborem pulcherrimam elevari. Et eo mirante, quid hæc visio vellet ostendere: divina lux impressit menti ipsius Christi Vicarii, quòd hæc palma illum pauperem, quem in præcedenti die repulerat, designabat. Et mane sequenti mandavit per suos famulos, per urbem, dictum pauperem quæri. Quem inventum juxta Lateranum, in hospitali Sancti Antonii, ante conspectum suum celeriter jussit adduci. Cumque introductus esset ante conspectum Summi Pontificis, exposuit suum propositum: petens humiliter & instanter, supradictam sibi vivendi Regulam approbari. Videns autem Christi Vicarius, Dominus Innocentius Tertius, vir utique sapientiâ clarus; admirandam in viro Dei, simplicis animi puritatem, propositi constantiam, ignitumque voluntatis sanctæ fervorem: Christi pauperem mentis amore complectens, inclinatus est animo, ut pium supplicanti præberet assensum. Distulit tamen perficere, quod Christi postulabat pauperculus: pro eo quòd aliquibus de Cardinalibus novum aliquid, & supra vires humanas arduum videretur.

Aderat autem inter Cardinales vir venerandus; Dominus Joannes de Sancto Paulo, Episcopus Sabinensis, omnis sanctitatis amator, & adjutor pauperum Christi: qui divino spiritu inflammatus, Summo Pontifici dixit, & fratribus suis: Si petitionem pauperis hujus, tanquam nimis arduam novamq. refellimus, cùm petat confirmari sibi formam Evangelicæ vitæ; cavendum est nobis, ne in Christi Evangelium offendamus. Nam si quis intra Evangelicæ perfectionis observantiam, & votum ipsius, dicat contineri aliquid novum, aut irratio-

rationabile, vel impossibile ad servandum: contra Christum Evangelii auctorem blasphemare convincitur. Quibus propositis, successor Apostoli Petri conversus ad pauperem Christi, dixit; Ora fili ad Christum, ut suam nobis per te voluntatem ostendat: quâ certiùs cognitâ, tuis piis desideriis securiùs annuamus. Omnipotentis autem Dei famulus, totum se conferens ad orandum; precibus devotis obtinuit, & quod exteriùs ipse proferret, & quid interiùs Papa sentiret. Nam cùm parabolam de divite Rege, cum muliere formosâ & paupere contrahente gratanter; & de prole susceptâ præferente generantis Regis imaginem; ac per hoc educandâ de mensâ ipsius, sicut à Deo acceperat, retulisset: ex illius interpretatione subjunxit: Non est formidandum, quòd fame pereant æterni Regis filii, & hæredes, qui ad imaginem Regis Christi, per Spiritus Sancti virtutem de paupere matre nati, & ipsi per spiritum paupertatis sunt in Religione pauperculâ generandi. Si enim Rex cælorum imitatoribus suis regnum promittit æternum: quantò magis illa subministrabit, quæ communiter largitur bonis, & malis? Hanc ergo parabolam, & intellectum ipsius, Christi Vicarius cùm diligenter audisset, miratus est valde: & indubitanter Christum loquutum in homine recognovit. Sed & visionem, quam tunc temporis è cælo perceperat, in hoc viro fore complendam, Spiritu divino suggerente firmavit. Videbat namque in somnis (ut retulit) Lateranensem Basilicam fore proximam jam ruinæ: quam quidam homo pauperculus, modicus & despectus, proprio dorso submisso, ne caderet, sustentabat: *Verè, inquit, hic est ille, qui opere & doctrinâ, Christi sustentabit Ecclesiam.* Inde præcipuâ

devo-

devotione repletus; petitioni ejus se per omnia inclinavit: ac Christi famulum, speciali semper amore dilexit. Proinde postulata concessit, & adhuc concedere plura promisit. Approbavit Regulam: dedit de pœnitentiâ prædicandâ mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui Servum Dei fuerant comitati, fecit coronas parvulas fieri, ut verbum Dei liberè prædicarent.



De



De profectu Ordinis ſub manu ipſius: & confirmatione Regulæ priùs adprobatæ.

CAPUT IV.



RETUS exinde Franciſcus ſupernâ gratiâ, & auctoritate Papali; cum fiduciâ multâ verſus vallem Spoletanam iter arripuit: ut Evangelium Chriſti faceret & doceret. Dum autem in viâ conferret cum ſociis, qualiter Regulam quam ſuſceperant, ſincerè ſervarent; qualiter in omni ſanctitate, & juſtitiâ coram Deo incederent; qualiter in ſeipſis proficerent, & eſſent aliis in exemplum: diutiùs collatione protractâ, hora pertranſiit. Et cùm jam laſſati eſſent ex diuturnitate laboris, eſurientes in quodam loco ſolitudinis ſubſtiterunt. Sanè cùm omnis via deeſſet, quâ poſſent ſibi de victu neceſſario providere: ſtatim affuit providentia Dei. Nam ſubitò apparuit homo, afferens panem in manu, quem pauperculis Chriſti dedit: ſubitoque diſparuit,

paruit, incognitus unde venerit, aut quò iret. Cognoscentes autem per hoc pauperes fratres, supernum sibi in comitatu viri Dei adesse præsidium: magis dono liberalitatis divinæ, quàm cibo carnis propriæ sunt refecti. Insuper divinâ consolatione repleti, statuerunt firmiter, & irrevocabiliter confirmaverunt, nullius inediæ aut tribulationis impulsu, à sanctæ paupertatis resilire promisso.

Exinde in vallem Spoletanam cum sancto proposito redeuntes, tractare cœperunt; utrum inter homines conversari deberent, an ad loca solitaria se conferre. Sed Christi servus Franciscus, non de suâ vel suorum confidens industriâ: per orationis instantiam, divinæ super hoc voluntatis beneplacitum requisivit. Supernæ igitur revelationis illustratus oraculo: intellexit se ad hoc missum à Domino, ut Christo lucraretur animas, quas diabolus conabatur auferre. Ideoq. magis omnibus, quàm sibi soli vivere prælegit: illius provocatus exemplo, qui unus pro omnibus mori dignatus est. Recollegit itaque se vir Dei cum ceteris sociis, in quodam tugurio derelicto juxta civitatem Assisii; in quo secundùm sanctæ paupertatis formam, in labore multo, & inopiâ victitabant: magis lacrymarum, quàm delitiarum panibus refici satagentes. Vacabant enim ibidem divinis precibus incessanter, mentaliter potiùs quàm vocaliter, studio intendentes orationis devotæ: pro eo quòd nondum Ecclesiasticos libros habebant, in quibus possent horas Canonicas decantare. Loco tamen illorum, librum Crucis Christi continuatis aspectibus, diebus ac noctibus revolvebant, exemplo Patris & eloquio eruditi, qui jugiter faciebat eis de Cruce Christi sermonem.

Ro-

Rogantibus autem fratribus, ut eos doceret orare, dixit; cùm orabitis, dicite, Pater noster: & Adoramus te Christe, ad omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi: quia per Crucem tuam sanctam redemisti mundum. Docuit insuper eos, Dominum laudare in omnibus, & ex omnibus creaturis: honorare præcipuâ reverentiâ sacerdotes: fidei quoque veritatem, secundùm quod Sancta Romana tenet & docet Ecclesia, & firmiter credere, & simpliciter confiteri. Servabant illi Patris Sancti documenta per omnia: & ad omnes Ecclesias & Cruces, quas è longinquo videre poterant, juxta datam sibi formam orantes, se humiliter prosternebant.

Contrahentibus autem fratribus moram in loco præfato: vir sanctus, die quadam Sabbathi civitatem Assisii intravit, prædicaturus manè diei Dominicæ, ut moris erat, in Ecclesia cathedrali. Cumque in quodam tugurio, sito in horto Canonicorum, vir Deo devotus, in oratione Dei, more solito pernoctaret, corporaliter absentatus à filiis: ecce ferè mediâ noctis horâ, quibusdam ex fratribus quiescentibus, quibusdam perseverantibus in orando; currus igneus mirandi splendoris per ostium domus intrans, huc atque illuc per domicilium tertiò se convertit: super quem globus lucidus residebat, qui Solis habens aspectum, noctem clarere fecit. Obstupefacti sunt vigilantes, excitati simul & exterriti dormientes: & non minùs senserunt cordis claritatem, quàm corporis; dum ex virtute mirandi luminis, alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellexerunt namque concorditer omnes, videntibus invicem universis in cordibus singulorum, Sanctum Patrem absentem corpore, præsentem

ſpiritu, tali transfiguratum effigie, ſupernis irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum, ſupernaturali virtute, in curru ſplendente ſimul, & igneo, ſibi demonſtrari à Domino, ut tanquam veri Iſraelitæ poſt illum incederent; qui virorum ſpiritualium, ut alter Elias, factus fuerat à Deo currus & auriga. Credendum ſanè, quòd ille horum ſimplicium aperuit oculos, ad preces Franciſci, ut viderent magnalia Dei: qui oculos quondam aperuerat pueri, ad videndum montem plenum equorum, & igneorum curruum in circuitu Eliſæi. Regreſſus autem vir ſanctus ad fratres, cœpit conſcientiarum ipſorum ſecreta rimari, confortare ipſos de viſione illâ mirabili, & de profectu Ordinis multa futura prædicere. Cumque patefaceret plurima, quæ ſenſum tranſcendebant humanum: verè cognoverunt fratres, ſuper ſervum ſuum Franciſcum, Spiritum Domini in tantâ plenitudine quieviſſe, quòd poſt ipſius doctrinam & vitam, erat eis proficiſci tutiſſimum.

Poſt hæc puſilli gregis paſtor Franciſcus, ad ſanctam Mariam de Portiunculâ, duodenarium illum fratrum numerum, ſupernâ gratiâ præeunte, deduxit: ut ubi meritis matris Dei Minorum ſumpſerat Ordo initium, ipſius illic ſuſciperet auxiliis incrementum. Ibi quoque factus Evangelicus præco, civitates circuibat & caſtra: *non in doctis humanæ ſapientiæ verbis*, ſed in virtute ſpiritus annuncians regnum Dei. Videbatur intuentibus homo alterius ſæculi: quippe qui mente ac facie in cælum ſemper intentus, omnes ſurſum trahere conaretur. Cœpit ex hoc, Chriſti vinea germinare germen odoris Domini, & productis ex ſe floribus ſuavitatis, honoris, & honeſtatis, uberes fructus afferre. Nam prædica-

dicationis ipsius fervore succensi quamplurimi utriusque sexus, in conjugali pudicitiâ Domino famulantes, secundùm formam à Dei viro acceptam, novis se pœnitentiæ legibus vinciebant: quorum vivendi modum idem Christi famulus, Ordinem fratrum de pœnitentiâ nominari decrevit. Nimirum, sicut in cælum tendentibus, pœnitentiæ viam omnibus constat esse communem: sic & hic Status, Clericos & laicos, virgines & conjugatos in utroque sexu admittens, quanti sit apud Deum meriti, ex pluribus per aliquos ipsorum patratis miraculis, innotescit.

Convertebantur etiam virgines ad perpetuum cælibatum: inter quas virgo Deo carissima Clara, ipsarum plantula prima, tanquam flos vernans & candidus, odorem dedit, & tanquam stella præfulgida radiavit. Hæc nunc glorificata in cælis, ab Ecclesiâ dignè veneratur in terris: quæ filia fuit in Christo Sancti Patris Francisci pauperculi, & mater pauperum dominarum. Multi etiam non solùm devotione compuncti, sed & perfectionis Christi desiderio inflammati: omni mundanorum vanitate contemtâ, Francisci vestigia sequebantur. Qui quotidianis succrescentes profectibus, usque ad fines orbis terræ celeriter pervenerunt. Faciebat namque sancta paupertas, quam solam deferebant pro sumtibus, ipsos ad omnem obedientiam promptos, robustos ad labores, & ad itinera expeditos. Et quia nihil terrenum habebant, nihil amabant, nihilque timebant amittere: securi erant ubique, nullo pavore suspensi, nullâ curâ distracti; tanquam qui absque mentis turbatione vivebant, & sine solicitudine diem crastinum, & serotinum hospitium exspectabant.

Multa quidem eis in diversis partibus orbis, inferebantur convitia, tanquam personis despicabilibus & ignotis: verùm amor Evangelii Christi, adeò ipsos patientes effecerat, ut quærerent potiùs ibi esse, ubi persecutionem paterentur in corpore, quàm ubi, cognitâ sanctitate ipsorum, mundano possent gloriari favore. Ipsa quoque rerum penuria superabundans eis videbatur ubertas: dum juxta consilium Sapientis, *pro magno ipsis minimum complacebat*. Sanè cùm ad infidelium partes, aliqui ex fratribus pervenissent, contigit, ut quidam Saracenus pietate commotus, pecuniam eis offerret pro necessario victu: illis autem recusantibus accipere, admiratus est homo, cernens quòd inopes essent. Intellecto tandem, quòd pauperes effecti amore Dei, pecuniam possidere nolebant: tantâ est eis affectione conjunctus, ut offerret se ad ministrandum omnia necessaria, quamdiu facultatum sibi aliquid superesset. O inæstimabilis pretiositas paupertatis! cujus mirandâ virtute mens feritatis barbaricæ, in tantam miserationis est immutata dulcedinem! Horrendum est proinde ac nefarium scelus, ut hanc margaritam nobilem vir Christianus conculcet, quam tantâ veneratione extulit Saracenus.

Eo tempore religiosus quidam de ordine Cruciferorum, Moricus nomine, in hospitali quodam prope Assisium, languore tam gravi, tamque prolixo laborans, ut jam morti foret adjudicatus à medicis; viro Dei supplex factus, per nuncium postulabat instanter, ut pro se ad Dominum intercedere dignaretur. Cui beatus pater benignè assentiens, oratione præmissâ, panis micas accepit: & cum oleo accepto de lampade, quæ coram Virginis ardebat altari, commiscens, quasi quoddam electua-

ctuarium, per manus fratrum infirmanti transmisit, dicens; Medicinam hanc fratri nostro deferte Morico: quia ipsum Christi virtus, non solùm plenè sanitati restituet, verùm etiam robustum bellatorem effectum, aciei nostræ perseveranter adjunget. Statim autem ut antidotum illud, Sancti Spiritus adinventione confectum, æger homo gustavit; sanus exsurgens tantum mentis & corporis à Deo vigorem obtinuit, ut paulo post, viri Sancti Religionem ingressus, & unicâ tantùm operiretur tuniculâ, sub quâ longo tempore loricam portabat ad carnem; & crudis duntaxat cibariis, herbis videlicet, leguminibus, fructibusque contentus, per plura temporum lustra, nec panem gustaret, nec vinum, fortis tamen & incolumis perseverans.

Crescentibus quoque virtutum meritis in parvulis Christi: odor opinionis bonæ circumquaque diffusus, ad præsentiam Sancti Patris videndam, plurimos è diversis mundi partibus attrahebat. Inter quos quidam sæcularium cantionum curiosus inventor, qui ab Imperatore propter hoc fuerat coronatus, & exinde Rex versuum dictus; virum Dei contemptorem mundialium adire proposuit. Cumque apud castrum Sancti Severini, eum prædicantem reperisset in monasterio quodam: factâ manu Domini super se, vidit eumdem Crucis Christi prædicatorem Franciscum, duobus transversis ensibus valde fulgentibus, in modum Crucis signatum: quorum unus à capite ad pedes, alius à manu in manum per pectus transversaliter tendebatur. Non noverat facie servum Christi: sed tanto monstratum miraculo mox agnovit. Subitò stupefactus ad visum, incipit meliora proponere: tandemque verborum ipsius compunctus virtute,

tan-

tanquam si esset gladio spiritus ex ejus ore procedente transfixus, sæcularibus pompis omnino contemtis, beato Patri professione cohæsit. Propter quod, videns ipsum vir sanctus ab inquietudine sæculi, ad Christi pacem perfectè conversum, fratrem Pacificum appellavit. Hic postmodum in omni sanctitate proficiens; antequam fieret minister in Franciâ: (siquidem primus ibidem Ministerii gessit officium) meruit iteratò magnum Thau in fronte Francisci videre. quod colorum varietate distinctum, faciem ipsius miro venustabat ornatu. Hoc quippe signum vir sanctus magno venerabatur affectu, frequenti commendabat eloquio: & in eis quas dirigebat litterulis, manu propriâ subscribebat: tanquam si omne ipsius studium foret signare Thau, juxta dictum propheticum, super frontes virorum gementium & dolentium, ad Christum Jesum veraciter conversorum.

Processu quoque temporis, multiplicatis jam fratribus, cœpit eos pastor solicitus in loco Sanctæ Mariæ de Portiunculâ, ad Generale Capitulum convocare: ut in funiculo distributionis divinæ, in terrâ paupertatis eorum, unicuique tribueret obedientiæ portionem. Vbi licet omnium necessariorum esset penuria, fratrumque multitudo ultra quinque millia conveniret aliquando: divinâ tamen opitulante clementiâ, & victus sufficientia suberat, & salus comitabatur corporea, & spiritualis jucunditas affluebat. Capitulis verò Provincialibus, quia corporalem præsentiam exhibere non poterat, per solicitam curam regiminis, instantiam precis, & efficaciam benedictionis, spiritu præsens erat; quamvis aliquando, mirâ Dei faciente virtute, visibiliter appareret. Dum enim egregius Prædicator qui & nunc Christi præclarus

con-

confessor Antonius, de titulo crucis Jesus Nazarenus Rex Judæorum, in Arelatensi Capitulo fratribus prædicaret: quidam frater probatæ virtutis Monaldus nomine, ad ostium Capituli divinâ commonitione respiciens; vidit corporeis oculis beatum Franciscum: in aëre sublevatum, extensis velut in Cruce manibus benedicentem fratres. Tantâ verò, & tam insolitâ fratres omnes consolatione spiritus repletos se fuisse senserunt; ut de verâ Sancti Patris præsentiâ, certum eis intra se spiritus testimonium perhiberet. Licet postmodum id non solùm per evidentia signa, verùm etiam per ejusdem Sancti Patris verba, exteriori fuerit attestatione compertum. Credendum sanè, quòd omnipotentis Dei virtus, quæ Ambrosium pium & sacrum Antistitem, tumulationi gloriosi concessit interesse Martini, ut pium Pontificem pio veneraretur officio; etiam servum suum Franciscum, prædicationi præsentavit veracis sui præconis Antonii: ut approbaret veritatis eloquia, præcipuè crucis Christi, cujus erat bajulus & minister.

Cùm autem dilatato jam Ordine, vivendi formam per Dominum Innocentium approbatam, disponeret per successorem ipsius Honorium, in perpetuum facere roborari: hujusmodi fuit à Deo revelatione commonitus. Videbatur quidem sibi, de terrâ micas panum subtilissimas collegisse, multisque famelicis fratribus ipsum circunstantibus debere tribuere. Cumque micas tam tenues distribuere formidaret, ne fortè inter manus exciderent, vox ei desuper ait: Francisce, unam de micis omnibus hostiam facito, & manducare volentibus tribue. Quo id agente, quicunque illud non devotè recipiebant, aut receptum contemnebant donum; mox leprâ infecti, notabiles

biles apparebant. Recitat manè vir sanctus hæc omnia sociis, dolens se non percipere mysterium visionis. Sequenti verò die, cùm vigil in oratione persisteret, hujusmodi vocem de cælo delapsam audivit, Francisce, micæ præteritæ noctis verba Evangelica sunt: hostia, regula; lepra, iniquitas. Volens igitur confirmandam Regulam ex verborum Evangelii aggregatione profusiùs traditam, ad compendiosiorem formam, juxta quod dictabat visio monstrata, redigere: in montem quendam cum duobus sociis, Spiritu sancto ducente, conscendit; ubi pane tantùm contentus & aquâ jejunans conscribi eam fecit, secundùm quod oranti sibi, divinus Spiritus suggerebat. Quam, cùm de monte descendens, servandam suo Vicario commisisset; & ille paucis elapsis diebus assereret per incuriam perditam: iteratò sanctus vir ad locum solitudinis rediit, eamque instar prioris, ac si ex ore Dei verba susciperet, illicò reparavit: & per supradictum Dominum Papam Honorium, octavo Pontificatus illius anno, sicut optaverat, obtinuit confirmari. Ad cujus observantiam fratres ferventer inducens, dicebat, se nihil ibi posuisse secundùm industriam propriam: sed omnia sic scribi fecisse, sicut sibi fuerant divinitùs revelata. Quod ut certiùs constaret testimonio Dei, paucis admodum evolutis diebus, impressa sunt ei Stigmata Domini Jesu, digito Dei vivi, tanquam Bulla Summi Pontificis Christi: ad confirmationem omnimodam Regulæ, & commendationem auctoris. Sicut post suarum enarrationem virtutum, suo loco inferiùs describetur.



CA-



De Austeritate vitæ ejus. & quomodo creaturæ præbebant ei solatium.

CAPUT V.



Um igitur cerneret vir Dei Franciscus, suo exemplo ad Crucem Christi bajulandam, ferventi spiritu plurimos animari: animabatur & ipse, tanquam bonus dux exercitus Christi, ad palmam victoriæ, per culmen invictæ pervenire virtutis. Attendens enim illud Apostoli verbum, *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis*; ut Crucis armaturam suo ferret in corpore; tantâ disciplinæ rigiditate sensuales appetitus arcebat, ut vix necessaria sumeret sustentationi naturæ. *Difficile namque fore dicebat, necessitati corporis satisfacere, & pronitati sensuum non parêre*: propter quod cocta cibaria sanitatis tempore vix admittebat, & raró. admissa veró aut conficiebat cinere, aut condimenti saporem admixtione aquæ ut plurimùm reddebat insipidum. De potu vi-

ni quid dicam? cùm & de aquâ frigidâ, dum sitis æstuaret ardore, vix ad sufficientiam biberet. Modos adinveniebat abstinentiæ potioris, & quotidie exercitatione crescebat: licetque jam perfectionis culmen attingeret, tanquam incipiens semper aliquid innovabat, afflictionibus carnis puniendo libidinem. Egrediens tamen exteriùs, propter verbum Evangelii; conformabat se suscipientibus ipsum in qualitate ciborum: cùm tamen ad interiora regressus, districtè servaret rigidam abstinentiæ parcitatem. Sicque seipsum austerum sibi, humanum proximo, subjectum Evangelio Christi, per omnia reddens; non solùm abstinendo, verùm etiam manducando, præbebat ædificationis exemplum. Nuda humus, ut frequentiùs, lectus erat lassato corpusculo: & sæpius sedens, ligno vel lapide ad caput posito, dormiebat, unicâ paupere contentus tuniculâ, in nuditate Domino serviebat, & frigore.

Interrogatus aliquando quomodo vestitu tam tenui, se posset ab hiemalis algoris asperitate tueri; in spiritûs fervore respondit: si supernæ patriæ flammâ, per desiderium contingeremur interiùs; frigus istud exterius facilè portaremus. Vestis horrebat molliciem, asperitatem amabat; asserens propter hoc Joannem Baptistam ore divino fuisse laudatum. Si quando verò in datâ sibi tunicâ lenitatem sentiret, chordulis eam contexebat interiùs: quia non in casulis pauperum, sed in palatiis principum, juxta veritatis verbum, vestimentorum dicebat requirendam esse molliciem. Experientiâ enim certâ didicerat, dæmones asperitate terreri: delitiosis autem & mollibus ad tentandum fortiùs animari. Unde cùm nocte quadam, propter infirmitatem capitis & oculorum, præter

ter solitum morem, cervical de plumâ positum haberet ad caput: dæmon in illud ingressus, ipsum usque ad horam matutinalem, inquietatum multimodè, à sanctæ orationis studio perturbavit; donec vocato socio, pulvinar cum dæmonio fecit extra cellulam longiùs exportari. Egressus autem cum pulvinari frater de cellâ, membrorum omnium vires amisit & usum: quousque ad vocem sancti Patris hoc cognoscentis in spiritu, vigor pristinus cordis & corporis sibi fuit plenariè restitutus.

Rigidus in disciplinâ super custodiam suam stabat: curam permaximam gerens de utriusque hominis puritate servandâ. Quapropter circa conversionis suæ primordia, tempore hiemali, in foveam glacie plenam seipsum plerunque mergebat: ut & domesticum sibi hostem perfectè subigeret, & candidum vestimentum pudoris à voluptatis incendio præservaret. Tolerabilius viro spirituali fore incomparabiliter asserebat, magnum sustinere frigus in carne, quàm ardorem carnalis libidinis vel modicum sentire in mente. Cùm autem apud eremum de Sarthiano, nocte quadam orationi vacaret in cellulâ; vocavit eum hostis antiquus tertiò, dicens: Francisce, Francisce, Francisce. Cui cùm quid quæreret, respondisset, fallaciter ille subjunxit: Nullus est in mundo peccator, cui si conversus fuerit, non indulgeat Deus: sed quicunque semetipsum pœnitentiâ durâ necaverit, misericordiam non inveniet in æternum. Statim vir Dei per revelationem cognovit hostis fallaciam, quo modo nisus fuerit eum ad tepida revocare: nam hoc sequens indicavit eventus. Continuò enim post hoc, ad insufflationem illius, *cujus halitus prunas ardere facit*; gravis ipsum carnis tentatio apprehendit. Quam ut præsen-

ſit caſtitatis amator, depoſitâ veſte, chordâ cœpit ſe verberare fortiſſimè; Eja, inquiens, frater Aſine, ſic te decet manere, ſic ſubire flagellum. Tunica Religioni deſervit, ſanctitatis ſignaculum præfert: furari eam libidinoſo non licet. ſi quò vis pergere, perge. Inſuper & mirando fervore ſpiritûs animatus, apertâ cellâ foras exivit in hortum; & in magnam demergens nivem corpuſculum jam nudatum, ſeptem ex eâ plenis manibus cœpit compingere maſſas: quas ſibi proponens, ſuo ſic exteriori homini loquebatur: Ecce, inquit, hæc major, uxor tua eſt; quatuor iſtæ, duo filii & duæ filiæ; reliquæ duæ, ſervus & ancilla, quos ad ſerviendum habere oportet. Feſtina igitur omnes induere: quoniam frigore moriuntur. Si verò eorum multiplex ſolicitudo moleſtat; uni Domino ſolicitè ſervi. Illicò tentator victus abſceſſit, & vir ſanctus cum victoriâ in cellam rediit: quia dum benè pœnaliter arſit foris, ardorem interiùs ſic extinxit libidinis, ut deinceps tale aliquid minimè ſentiret. Quidam autem frater, qui tunc orationi vacabat, hæc omnia, Lunâ clariùs incedente, proſpexit. Comperto vir Dei, quòd hæc ille nocte vidiſſet; referans ei tentationis proceſſum, præcepit ut quamdiu ipſe viveret, nulli viventi rem quam viderat, propalaret.

Non ſolùm autem mortificari debere docebat vitia carnis, & ejus incentiva frenari: verùm etiam exteriores ſenſus, per quos mors intrat ad animam, ſummâ vigilantiâ cuſtodiri. Mulierum familiaritates, colloquia & aſpectus, quæ multis ſunt occaſio ruinæ, ſolicitus evitari jubebat; aſſerens per hujuſmodi, debilem frangi, & fortem ſæpe ſpiritum infirmari. Harum contagionem evadere converſantem cum eis, niſi probatiſſimum virum, tam

facilè

facilè dixit, quàm juxta Scripturam, *in igne ambulare, & non comburere plantas*. Siquidem ipſe adeò averterat oculos ſuos, ne hujuſmodi vanitatem viderent : quòd (ſicut aliquando ſocio dixit) quaſi nullam recognoſcebat in facie. Non enim ſecurum eſſe putabat, earum formarum introrſus haurire imagines, quæ poſſunt aut edomitæ carnis reſuſcitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. Aſſerebat etiam frivolum eſſe mulieris colloquium, exceptâ ſolâ confeſſione, vel inſtructione breviſſimâ : juxta quod & ſaluti expedit, & congruit honeſtati. Quæ ſunt, inquit, religioſo cum muliere tractanda negotia ? niſi cùm ſanctam pœnitentiam, vel melioris vitæ conſilium, religioſâ petitione depoſcit ? Ex nimiâ ſecuritate, minùs cavetur hoſtis. Et diabolus, ſi de ſuo capillum poteſt habere in homine, citò excreſcere facit in trabem.

Otium autem omnium malarum cogitationum ſentinam, docebat ſummopere fugiendum : exemplo demonſtrans, rebellem carnem & pigram, diſciplinis continuis, & fructuoſis laboribus eſſe domandam. Unde corpus ſuum, fratrem aſinum appellabat ; tanquam laborioſis ſupponendum oneribus, crebris cædendum flagellis, & vili pabulo ſuſtentandum. Si quem verò cernebat otioſum, & vagum, aliorum velle manducare labores, fratrem muſcam nominandum cenſebat : eò quòd talis nihil boni faciens, ſed benefacta inficiens, vilem & abominabilem ſe omnibus reddat. Propter quod dixit aliquando, Volo fratres meos laborare & exercitari : ne otio dediti, per illicita, corde aut linguâ vagentur. Evangelicum ſiquidem volebat à fratribus obſervari ſilentium: ut videlicet ab omni otioſo verbo, omni tempore, abſti-

ne-

nerent ſolicitè; tanquam reddituri in die judicii de hujuſmodi rationem. Sed & ſi quem inveniſſet fratrem verbis aſſuetum inanibus, acriter arguebat; taciturnitatem modeſtam, & puri cordis affirmans cuſtodiam, & non modicam eſſe virtutem: pro eo quòd *mors & vita fore dicuntur in manibus linguæ*, non tam ratione guſtûs, quàm ratione loquelæ.

Licet autem pro viribus, ad vitam auſteram fratres induceret: non tamen ei placebat diſtrictionis ſeveritas, quæ pietatis non induit viſcera, nec eſt diſcretionis ſale condita. Cùm enim quadam nocte, unus ex fratribus, præ nimietate abſtinentiæ admodum fame cruciatus, nullam poſſet habere quietem; intelligeretque pius paſtor ovi ſuæ imminere periculum: vocavit fratrem, appoſuit panem. Et ut ruborem illi tolleret, cœpit ipſe prior comedere, eumque ad manducandum dulciter invitare. Depoſuit frater verecundiam, ſumſit cibum, gaviſus quamplurimùm, quòd per circunſpectam condeſcenſionem paſtoris; & corporis evaſiſſet diſpendium, & non modicum accepiſſet ædificationis exemplum. Mane facto, fratribus convocatis in unum, vir Dei referens quod acciderat nocte providâ commonitione ſubjunxit; Sit vobis fratres, non cibus, ſed charitas in exemplum. Docuit inſuper eos diſcretionem ſequi, ut aurigam virtutum: non eam quam caro ſuadet, ſed quam edocuit Chriſtus: cujus ſacratiſſimam vitam, expreſſum conſtat eſſe perfectionis exemplar.

Et quoniam Agnum ſine maculâ Chriſtum crucifixum, non eſt poſſibile homini carnis infirmitate circundato ſic perfectè ſectari, quin aliquas contrahat ſordes: ideo documento certo firmabat eos, qui perfectioni vitæ invi-

invigilant & intendunt, quotidianis debere ſe lacrymarum emundare fluentis. Licet enim jam eſſet adeptus cordis & corporis puritatem mirabilem: non ceſſabat tamen lacrymarum imbribus jugiter oculos expiare mentales, corporeorum luminum non ponderando jacturam. Cùm enim ex continuo fletu, infirmitatem oculorum incurriſſet graviſſimam; ſuadente ſibi medico, quòd abſtineret à lacrymis, ſi corporis viſus cæcitatem vellet effugere: Vir ſanctus reſpondit: Non eſt, frater medice, ob amorem luminis, quod habemus commune cum muſcis, viſitatio lucis æternæ repellenda vel modicum: quia non ſpiritus propter carnem, ſed caro propter ſpiritum, beneficium lucis accepit. Malebat ſiquidem corporalis viſûs lumen amittere, quàm lacrymas (quibus oculus mundatur interior, ut Deum videre valeat) repreſsâ devotione ſpiritûs impedire.

Cùm autem ſemel daretur conſilium à medicis, & inſtanter ſuaderetur à fratribus, ut pateretur ſibi per remedium ſubveniri cocturæ; humiliter vir Dei aſſenſit: quia ſalutiferum hoc ſimul & aſperum eſſe cernebat. Vocatus itaque venit Chirurgus, inſtrumentum ferreum igni ſubmittens ad faciendam cocturam. At Chriſti ſervus, corpus jam horrore concuſſum confortans, ſicut amicum, cœpit ignem alloqui, dicens: mi frater ignis, præ ceteris rebus æmulandi decoris, virtuoſum, pulchrum & utilem te creavit Altiſſimus: eſto mihi hac horâ propitius, eſto curialis. Precor magnum Dominum qui te creavit, ut tuum mihi calorem temperet: quo ſuaviter urentem valeam ſuſtinere. Oratione finitâ, contra igne candeſcens ferreum inſtrumentum ſignum crucis edidit: ac deinceps intrepidus perſiſtebat. Profundatum eſt crepitans

pitans

pitans ferrum in tenerâ carne: & ab aure usque ad supercilium coctura protracta. Quantum irrogaverit ignis ille dolorem, vir ipse sanctus expressit: Laudate, inquit ad fratres, Altissimum: quia verè dico vobis, nec ignis ardorem sensi, nec carnis ullum dolorem. Et conversus ad medicum; si non est, inquit, caro bene decocta, imprime iterum. Expertus medicus in invalidâ carne virtutem spiritûs tam potentem, miratus est: & divinum hoc miraculum extulit, dicens: Dico vobis, fratres, vidi miracula hodie. Quia enim ad tantam pervenerat puritatem, ut caro spiritui, & spiritus Deo, harmoniâ mirabili concordarent: divinâ ordinatione fiebat, ut creatura Creatori suo deserviens, voluntati & imperio ejus mirabiliter subjaceret. Alio enim tempore, apud eremum S. Urbani, Servo Dei ægritudine gravissimâ laborante; cùm ipse naturæ defectum sentiens, vini poculum postulasset; nihilque de vino, quod sibi dari posset, responderetur adesse: jussit aquam adferri, & allatam signo crucis edito benedixit. Mox vinum efficitur optimum, quod fuerat aqua pura: & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetravit. Ad ejus gustum tantâ protinus facilitate convaluit; ut saporis novitas, & innovatio sanitatis, gustabile ac gustantem supernaturaliter innovantes, perfectam in ipso expoliationem veteris hominis, & induitionem novi duplici attestatione firmarent.

Non solùm creatura Servo Dei serviebat ad nutum: sed & Creatoris ubique providentia condescendebat ad placitum. Cùm enim tempore quodam, ex multarum infirmitatum concursu, aggravato corpore, ad jucunditatem spiritûs excitandam, alicujus audiendi soni harmo-

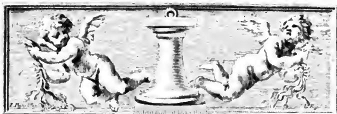
moniaci desiderium habuisset; nec id honestatis decentia per ministerium fieri pateretur humanum : adfuit Angelorum obsequium, ad viri sancti placitum adimplendum. Nocte etenim quadam vigilante ipso, & meditante de Domino; repentè insonuit cithara quædam harmoniæ mirabilis, & suavissimæ melodiæ. Non videbatur aliquis : sed transitum & reditum citharœdi; ipsa hinc inde auditûs volubilitas innuebat. Spiritu in Deum directo, tantâ fuit in illo dulcisono carmine suavitate perfruitus, ut aliud se putaret sæculum commutasse. Hoc & fratres sibi familiares, non latuit: qui per certa frequenter conspiciebant indicia, eum tam excessivis, & crebris consolationibus à Domino visitari, ut nec ipsas omnino occultare valeret.

Alio quoque tempore, viro Dei prædicationis causâ inter Lombardiam, & Marchiam Tervisinam iter agente cum fratre socio juxta Padum; tenebrosa noctis supervenit obscuritas. Cumque via esset exposita periculis magnis & multis, propter tenebras, fluvium, & paludes; dixit socius ad virum sanctum : Ora pater, ut de instantibus periculis liberemur : Cui vir Dei cum fiduciâ multâ respondit: Potens est Deus, si placet suæ dulcedini, tenebrarum effugatâ caligine, beneficium nobis impendere lucis. Vix sermonem compleverat; & ecce tanta lux illicò cœpit circa eos supernâ radiare virtute: ut nocte aliis existente obscurâ, ipsi luce clarâ viderent non solùm viam, verùm etiam plurima circunquaque. cujus lucis ducatu corporaliter directi, & spiritualiter confortati, usque ad locum hospitii, per non modicum viæ spatium, cum divinis hymnis & laudibus, incolumes pervenerunt. Perpende quàm miran-

dæ fuerit vir iſte mundiciæ, quantæque virtutis; ad cujus nutum, ſuum ignis ardorem contemperat; aqua ſaporem commutat; Angelica præbet melodia ſolatium; & lux divina ducatum: ut ſic ſanctificatis viri ſancti ſenſibus, omnis probetur mundi machina deſervire.



De



De Humilitate ejus & Obedientiâ. & de Condescensionibus ei factis ad nutum.

CAPUT VI.



OMNIUM virtutum custos, & decor humilitas, copiosâ virum Dei ubertate repleverat. In propriâ quidem reputatione nihil erat, nisi peccator: cùm in veritate speculum esset, & splendor omnimodæ sanctitatis. Super hanc studuit ædificare seipsum, ut sapiens architectus fundamentum præjaciens, quod à Christo didicerat. Dicebat propter hoc, filium Dei de altitudine sinûs paterni ad nostra despicabilia descendisse: ut tam exemplo quàm verbo, Dominus & magister humilitatem doceret. Propter quod studebat, tanquam Christi discipulus, in oculis suis & aliorum vilescere: à summo dictum esse magistro commemorans; *Quod altum est apud homines abominatio est apud Deum.* Sed & verbum hoc dicere solitus erat; *Quantum homo est in*

oculis Dei; *tantum est*, *& non plus*. Stultum proinde judicans mundanis extolli favoribus, gaudebat de opprobriis, & de laudibus tristabatur. Malebat quidem de se vituperium audire, quàm laudem: sciens quòd hoc ad emendandum inducetet, illa impelleret ad cadendum. Et ideo sæpe cùm populi, merita in eo sanctitatis extollerent: præcipiebat alicui fratri, ut in contrarium, verba ipsum vilificantia suis auribus inculcando proferret. Cumque frater ille licet invitus, eum rusticum, & mercenarium, imperitum, & inutilem diceret: exhilaratus tam mente quàm facie respondebat; Benedicat tibi Dominus, fili carissime: quia tu verissima loqueris, & talia filium Petri Bernardonis decet audire.

Ut autem se ceteris despicabilem redderet, non parcebat rubori: quin in prædicatione coram omni populo, proprios manifestaret defectus. Accidit semel ut infirmitate gravatus, rigorem abstinentiæ pro recuperandâ sanitate modicum relaxaret. Viribus autem corporis utcunque resumptis, verus sui contemptor, ad propriæ carnis animatus opprobrium; Non est, inquit, conveniens, ut populus abstinentem me credat: & ego è contrario carnaliter reficiar in occulto. Surrexit propterea sanctæ humilitatis spiritu inflammatus: & in plateâ civitatis Assisii populo convocato, solenniter cum fratribus multis, quos secum adduxerat, majorem introivit Ecclesiam: funeque ad collum ligato, nudum cum femoralibus solis, in oculis omnium se trahi præcepit usque ad lapidem, in quo malefactores puniendi consueverant collocari. Super quem conscendens, licet quartanarius esset & debilis; acerbi frigoris tempore, cum multo vigore animi prædicavit. Audientibusque cunctis, asseruit se, non tan-

quam

quam ſpiritualem honorandum fore : quinimo tanquam carnalem , & glutonem , ab omnibus contemnendum . Igitur qui convenerant, tam ingenti viſo ſpectaculo admirati ſunt : & quia ipſius auſteritatem jam noverant, devotione compuncti , humilitatem hujuſmodi magis admirabilem, qnàm imitabilem proclamabant. Licet autem id magis videatur portentum fuiſſe , inſtar prophetalis vaticinii, quàm exemplum : tamen verè documentum exſtitit humilitatis perfectæ : quo Chriſti ſectator inſtruitur , tranſitoriæ laudis præconium debere contemnere, tumentis quoque jactantiæ comprimere faſtum, & fraudulentæ ſimulationis mendacium confutare. Multa quidem in hunc modum ſæpiùs faciebat : ut exteriùs tanquam vas perditum fieret, & ſanctificationis ſpiritum interiùs poſſideret.

Studebat bona Domini ſui arcano pectoris condere: nolens patère gloriæ , quod poſſet occaſio eſſe ruinæ. Nam ſæpe cum beatificaretur à pluribus, verbum hujuſmodi proferebat : Filios & filias adhuc habere poſſem, nolite laudare nondum ſecurum . *Nemo laudandus cujus incertus eſt exitus* . Iſta quidem laudantibus. Ad ſe autem ſic: Latroni ſi tanta contuliſſet Altiſſimus, gratior te foret, Franciſce. Dicebat fratribus ſæpe ; De omni eo , quod peccator poteſt, nemo ſibi debet iniquo applauſu blandiri. Peccator, ait, jejunare poteſt, orare, plangere , carnemque propriam macerare : hoc ſolum non poteſt, Domino ſcilicet ſuo eſſe fidelis. In hoc itaque gloriandum, ſi ſuam Domino gloriam reddimus: ſi fideliter ſervientes, ipſi, quicquid donat, fideliter adſcribimus.

Ut autem pluribus modis negotiator hic Evangelicus

cus lucraretur, ac totum præsens tempus conflaret in meritum: non tam præesse voluit, quàm subesse, nec tam præcipere, quàm parère. Idcirco Generali cedens officio, Guardianum petiit, cujus voluntati per omnia subjaceret. Tam enim uberem asserebat sanctæ Obedientiæ fructum, ut eis qui jugo ipsius colla submitterent, nil temporis sine lucro transiret: unde & fratri, cum quo erat solitus ire, semper obedientiam promittere consueverat, & servare. Dixit aliquando sociis: Inter alia, quæ dignanter pietas mihi divina concessit, hanc gratiam contulit; quòd ità diligenter novitio unius horæ obedirem, si mihi Guardianus daretur: sicut antiquissimo, & discretissimo fratri. Subditus, inquit, Prælatum suum non hominem considerare debet: sed illum, pro cujus est amore subjectus. Quantò enim contemptibilior præsidet, tantò magis humilitas obedientis placet.

Cùm verò vice quadam quæreretur ab eo, quis esset verus obediens judicandus; corporis mortui similitudinem pro exemplo proposuit. Tolle, inquit, corpus exanime, & ubi placuerit pone: videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quòd si statuatur in cathedrâ, non alta, sed ima respiciet. Si collocetur in purpurâ, duplò pallescet. Hic, ait, verus obediens est, qui cur moveatur, non dijudicat; ubi locetur non curat; ut transmutetur non instat: evectus ad officium solitam tenet humilitatem. Plus honoratus, plus reputat se indignum. Dixit aliquando socio suo; Non mihi videor frater Minor, nisi fuero in statu, quem tibi descripsero. Ecce Prælatus existens fratrum, vado ad Capitulum: prædico & commoneo fratres, & in fine dicitur contra me; non convenis nobis,

quia

quia illitteratus es, elinguis, idiota & ſimplex. Tandem ejicior cum opprobrio, vili penſus ab omnibus. dico tibi, niſi eodem vultu, eâdem mentis lætitiâ, & eodem ſanctitatis propoſito, hæc verba audiero; frater Minor nequaquam ſum. Et addebat: *In prælatione caſus, in laude præcipitium; in humilitate ſubditi animæ lucrum eſt*. Cur ergo periculis plus quàm lucris attendimus, cùm acceperimus tempus ad lucrum?

Hac igitur de cauſsâ, humilitatis formâ Franciſcus fratres ſuos voluit vocari Minores, & Prælatos ſui ordinis dici Miniſtros: ut & verbis uteretur Evangelii, quod obſervare promiſerat; & ex ipſo nomine diſcerent diſcipuli ejus, quòd ad diſcendam humilitatem, ad ſcholas humilis Chriſti veniſſent. Magiſter ſiquidem humilitatis Jeſus Chriſtus ut informaret diſcipulos ad humilitatem perfectam, dixit: *Quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: Et quicunque voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus*. Cùm autem requireret ab eo Dominus Hoſtienſis, Ordinis Minorum Protector & promotor præcipuus (qui poſtmodum, juxtà quod idem vir ſanctus prædixerat, ad ſummi Pontificatûs ſublimatus honorem, Gregorius Nonus eſt dictus) utrùm ſibi placeret, quòd fratres ſui promoverentur ad Eccleſiaſticas dignitates, reſpondit: Domine, Minores ideo vocati ſunt fratres mei, ut majores fieri non præſumant. Si vultis, ait, ut faciant fructum in Eccleſiâ Dei, tenete illos, & conſervate in ſtatu vocationis eorum: & ad prælationes Eccleſiaſticas nullatenus aſcendere permittatis.

Et quoniam humilitatem, tam in ſe quàm in ſubditis, cunctis præferebat honoribus, amator humilium Deus,

Deus, altioribus ipſum dignum judicabat faſtigiis: ſecundùm quod uni fratri viro virtutis & devotionis præcipuæ, viſio cælitùs oſtenſa monſtravit. Cùm enim eſſet in comitatu viri Dei, & unà cum ipſo in quadam Eccleſiâ deſertâ, ferventi oraret affectu, in ecſtaſi factus; vidit inter multas in cælo ſedes, unam ceteris digniorem, pretioſis ornatam lapidibus, & omni gloriâ refulgentem. Miratus intra ſe præcelſi refulgentiam throni; anxiâ cœpit cogitatione perquirere, quis ad illum deberet aſſumi. Audivit inter hæc, vocem dicentem ſibi: Sedes iſta unius de ruentibus fuit, & nunc humili ſervatur Franciſco. Reverſus demum frater ad ſe, ab orationis exceſſu, virum beatum exteriùs prodeuntem ſolito fuit more ſequutus. Cumque incedentes per viam, de Deo invicem loquerentur: frater ille viſionis ſuæ non immemor, ſolerter ab eo quæſivit, quid de ſeipſo ſentiret. Ad quem humilis Chriſti ſervus; *Videor, ait, mihi maximus peccatorum*. Cui cùm frater diceret ex adverſo, quòd hoc non poſſet ſanâ conſcientiâ dicere, nec ſentire; ſubjunxit: Si quantumcunque ſceleratum hominem tanta fuiſſet Chriſtus miſericordiâ proſequutus; arbitror ſanè, quòd multò quàm ego Deo gratior eſſet. Confirmatus fuit frater ex tam admirabilis humilitatis auditu, de veritate viſionis oſtenſæ: Evangelio ſacro teſtante cognoſcens, quòd ad excellentiam gloriæ, de quâ ſuperbus ejicitur, verè humilis exaltetur.

Alio quoque tempore, cùm in deſertâ quadam oraret Eccleſiâ, in Provinciâ Maſſæ, apud montem Caſalem; intellexit per ſpiritum, ſacras ibidem remanſiſſe reliquias: quas cùm longo jam tempore, defraudatas honorificentiâ debitâ, non ſine mœrore conſpiceret, præ-

cepit

cepit fratribus, ut eas cum reverentiâ deferrent ad locum. Sed cùm poscente causâ discessisset ab eis; mandati Patris immemores filii, obedientiæ meritum neglexerunt. Die verò quadam, cùm sacra celebrare vellent mysteria, superiori altaris operimento submoto, ossa pulcherrima & redolentia nimis, non sine admiratione reperiunt: intuentes reliquias, quas non hominis manus, sed Dei virtus attulerat. Reversus paulo post vir Deo devotus, diligenter cœpit exquirere, si quod de reliquiis mandaverat, esset impletum. Verùm neglectæ obedientiæ culpam fratres confitentes humiliter, cum pœnâ veniam meruerunt. Et ait vir sanctus: Benedictus Dominus Deus meus, qui per seipsum implevit, quod vos facere debuistis. Considera diligenter divinæ providentiæ curam circa pulverem nostrum: & humilis Francisci excellentem in oculis Dei perpende virtutem. Nam cujus jussis non paruit homo, votis obedivit Deus.

Quodam tempore deveniens Imolam, civitatis Episcopum adiit: humiliterque poposcit, ut cum ipsius beneplacito posset populum ad prædicationem vocare. Cui Episcopus durè respondens: Sufficit, inquit, frater, quòd ego prædicem populo meo. Inclinavit caput verus humilis: & foras egressus, post modicam horam regreditur intrò. A quo cùm Episcopus quasi turbatus requireret, quid iteratò petere vellet: humili tam corde, quàm voce respondit: Domine, si pater filium uno repulerit ostio, alio sibi reintrandum est. Humilitate victus Episcopus, alacri vultu eum amplexatus est, dicens: Tu, & omnes fratres tui de cetero, in Episcopatu meo, generali meâ licentiâ prædicetis: quia illud humilitas sancta promeruit.

Contigit ipsum aliquando Aretium devenire, cùm tota civitas intestino bello quassata, propinquum sui minabatur excidium. Hospitatus verò in suburbio, vidit supra civitatem exsultantes dæmones; ac perturbatos cives ad cædem mutuam succendentes. Ut autem seditiosas illas effugaret aëreas potestates, fratrem Silvestrum columbinæ simplicitatis virum, quasi præconem præmisit dicens: Vade ante portam civitatis; & ex parte Dei omnipotentis, dæmonibus in virtute obedientiæ præcipe, ut exeant festinanter. Accelerat verus obediens Patris jussa perficere: & præoccupans in laudibus faciem Domini, ante portam civitatis cœpit clamare valenter. Ex parte omnipotentis Dei, & jussu Servi ejus Francisci, procul hinc discedite dæmones universi. Redit ad pacem continuò civitas: & civilitatis in se jura cives omnes cum magna tranquillitate reformant. Expulsâ quippe dæmonum furibundâ superbiâ, quæ civitatem illam velut obsidione vallaverat, superveniens sapientia pauperis, videlicet Francisci humilitas, pacem reddidit, urbemque salvavit. Humilis enim Obedientiæ arduâ promerente virtute, super spiritus illos rebelles atque protervos, tam potestativum fuerat assecutus imperium; ut & ipsorum feroces protervias premeret, & importunas violentias propulsaret. Fugiunt quidem superbi dæmones, excelsas virtutes humilium: nisi cùm interdum ad humilitatis custodiam, divina eos clementia colaphizari permittit; sicut & Paulus Apostolus de seipso scribit, & Franciscus experimento probavit. Rogatus enim à Domino Leone Cardinale Sanctæ Crucis, ut secum aliquantulum moraretur in Urbe: acquievit humiliter ob ipsius reverentiam & amorem. Primâ igitur nocte, cum post orationem

vellet

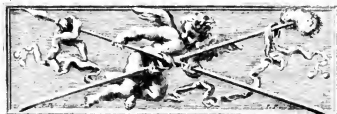
vellet quiescere, supervenerunt dæmones in Christi militem atrociter insurgentes. Quem cùm diu verberassent ac durè, ad ultimum quasi seminecem reliquerunt. Discedentibus illis, socius vocatus advênit; cui cùm vir Dei rei narrasset eventum, subjungens ait; Credo frater, quòd dæmones, qui nihil possunt, nisi quantum providentia superna disponit; ideo in me nunc tam ferociter irruerunt, quia non bonam spem præfert mansio mea in Curiâ magnatum. Fratres mei, qui in locis pauperculis commorantur, audientes me cum Cardinalibus esse; suspicabuntur forsitan implicari mundanis, efferri honoribus, & delitiis abundare. Ideo melius judico, eum qui ponitur in exemplum, fugere Curias, & humiliter inter humiles, in locis conversari humilibus: ut sustinentes penuriam, fortes efficiat, similia sustinendo. Veniunt ergo mane, & humili excusatione propositâ, vale faciunt Cardinali.

Abhorrebat nempe vir sanctus superbiam omnium malorum originem, & inobedientiam ipsius pessimam prolem: sed non minùs humilitatem pœnitentiæ acceptabat. Accidit semel, ut eidem præsentaretur quidam frater, qui contra legem obedientiæ aliquid fecerat, disciplinâ justitiæ corrigendus. Videns autem vir Dei, fratrem illum per signa evidentia veraciter esse compunctum: ad indulgendum ei, amore fuit humilitatis inductus. Ne tamen facilitas veniæ incentivum esset aliis delinquendi, jussit ablatum fratri capitium in medio flammarum projici: ut omnes adverterent, quantâ qualique vindictâ, offensa sit inobedientiæ percellenda. Cumque per moram, capitium fuisset in medio ignis: præcepit ipsum flammis detrahi, reddique fratri humiliter pœnitenti.

Mirabile dictu! Extrahitur capitium de medio flammarum, nullum habens aduſtionis veſtigium: ſicque factum eſt, ut hoc uno Deus miraculo, & ſancti Viri virtutem, & humilitatem pœnitentiæ commendaret. Dignè itaque ſectanda eſt Franciſci humilitas, quæ tam miram in terris etiam dignitatem obtinuit, ut Deum inclinaret ad votum, & hominis immutaret affectum: dæmonum protervitatem ſuo juſſu propelleret, & flammarum voracitatem ſolo nutu refrenaret. Re vera hæc eſt, quæ poſſeſſores ſuos exaltans, dum omnibus reverentiam exhibet, ab omnibus promeretur honorem.



De



De amore paupertatis, & mirâ ſupple-tione defectuum.

CAPUT VII.



NTER cetera chariſmatum dona, quæ à largo datore Franciſcus obtinuit; prærogativâ quadam ſpeciali promeruit in divitias ſimplicitatis excreſcere per altiſſimæ paupertatis amorem. Hanc Filio Dei, Vir ſanctus familiarem attendens, & jam quaſi toto orbe repulſam, caritate ſic ſtuduit deſponſare perpetuâ, quòd non ſolùm pro eâ patrem matremque reliquit, verùm etiam quæ habere potuit, univerſa diſperſit. Nemo tam auri, quàm ipſe cupidus paupertatis: nec theſauri cuſtodiendi ſolicitior ullus, quàm iſte hujus Evangelicæ margaritæ. In hoc præcipuè ſuus offendebatur aſpectus, ſi quicquam videret in fratribus, quod paupertati non per omnia conſonaret. Re vera ipſe à principio Religionis uſque ad mortem, tunicâ, chordulâ, & femoralibus dives, iis contentus fuit. Chriſti Jeſu pauper-

paupertatem & matris, frequenter cum lacrymis revocabat ad mentem: inde, hanc virtutum asserens esse reginam, quia in Rege Regum, & in Reginâ matre ipsius tam præstanter effulsit. Nam & fratribus in conclavi quærentibus, quæ virtus magìs amicum redderet Christo: quasi secretum sui cordis aperiens, respondebat *Paupertatem noveritis fratres, specialem viam esse salutis*; tanquam humilitatis fomentum, perfectionisque radicem: cujus est fructus multiplex, sed occultus. Hæc enim est *Evangelici agri thesaurus absconditus*: pro quo emendo vendenda sunt omnia, & quæ vendi non possunt, illius comparatione spernenda. Ad hujus, inquit, culmen qui cupit attingere, non solùm mundanæ prudentiæ, verùm etiam litterarum peritiæ, renunciare quodammodo debet: ut tali expropriatus possessione, introeat in potentias Domini, & nudum se offerat brachiis Crucifixi: *Nequaquam enim sæculo perfectè renunciat, qui proprii sensus loculos intra cordis arcana reservat*.

Sæpe verò de paupertate sermonem faciens, ingerebat fratribus Evangelicum illud, *Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet*. Propter quod docebat fratres, ut pauperum more, pauperculas casulas erigerent: quas non inhabitarent ut proprias; sed sicut peregrini & advenæ alienas. Leges namque peregrinorum esse dicebat, sub alieno colligi tecto, sitire ad patriam, pacificè pertransire. Mandabat dirui aliquando domos erectas, aut fratres exinde amoveri: si aliquid in eis perciperet, quod ratione appropriationis vel sumptuositatis, contrarium esset Evangelicæ paupertati. *Hanc sui dicebat Ordinis fundamentum*: cui substrato primariè sic omnis structura religionis inni-

innititur, ut ipsius firmitate firmetur, & eversione funditùs evertatur.

Docebat proinde, sicut revelatione didicerat, sacræ Religionis ingressum, ab illo fore inchoandum Evangelico verbo; *Si vis perfectus esse; vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*. Ideoque non nisi expropriatos, & nihil penitùs retinentes admittebat ad ordinem tum propter verbum sancti Evangelii, tum etiam, ne forent in scandalum loculi reservati. Unde in Marchiâ Anconitanâ cuidam petenti ad Ordinem recipi, verus pauperum Patriarcha respondit: Si vis Christi pauperibus jungi, pauperibus tua distribue. Quo audito perrexit homo, & ductus amore carnali, sua suis reliquit, nilque pauperibus. Verùm cùm hoc, illo referente, Vir sanctus audisset, durâ eum increpatione feriens, dixit: Vade viam tuam frater musca: quoniam nondum existi de domo & cognatione tuâ: consanguineis tuis tua dedisti, & defraudasti pauperes: dignus non es pauperibus sanctis sociari. Incepisti à carne; ruinosum fundamentum spirituali fabricæ collocasti. Rediit animalis homo ad suos, & repetiit sua: quæ pauperibus relinquere nolens, virtutis propositum citiùs dereliquit.

Alio quoque tempore, cùm in loco Sanctæ Mariæ de Portiunculâ, tanta esset inopia, quod non posset hospitibus fratribus supervenientibus, secundùm necessitatis exigentiam provideri; adiit Virum Dei Vicarius suus, allegans penuriam fratrum, & petens, ut intrantium novitiorum res aliquas reservare liceret, ad quas expendendas recurrere possent fratres, tempore opportuno. Ad quem Vir sanctus, superni consilii non ignarus; Absit, inquit, à nobis, frater carissime, ut pro quovis homine impiè

impiè agamus in Regulam. Malo te Altare Virginis gloriosæ nudare, cùm necessitas id requirit, quàm contra paupertatis votum, & observantiam Evangelii, aliquid vel modicum attentare: Gratiùs enim habebit beata Virgo, sancti Evangelii perfectè servato consilio, suum altare detegi, quàm altari suo ornato, filii sui promissum consilium prætermitti.

Transiens autem quodam tempore Vir Dei, cum suo socio per Apuliam juxta Barum: invênit in viâ bursam magnam, quasi plena esset denariis, tumescentem, quam usitato vocabulo, Fundam appellant. Monetur à socio pauper Christi, & instanter inducitur, ut bursa tollatur à terrâ, & pecunia pauperibus erogetur. Renuit homo Dei, commentum affirmans fore diaboli in bursâ inventâ: & fratrem non suadere rem meriti, sed peccati, aliena scilicet surripere ac donare. Recedunt de loco, festinant iter perficere cœptum. Sed nondum quiescit frater, vacuâ pietate delusus, virum Dei molestans, quasi qui de relevandâ pauperum penuriâ non curaret. Acquievit tandem vir mitis, redire ad locum: non ut fratris voluntatem perficeret, sed ut detegeret diabolicam fraudem. Reversus est ergo ad Fundam cum fratre, & juvene quodam qui erat in viâ. Oratione præmissâ, jubet socio illam levare. Tremefactus frater obstupuit, diabolicum jam præsentiens monstrum: propter obedientiæ tamen sanctæ mandatum, dubietatem abigens cordis, manum extendit ad bursam. Et ecce serpens non modicus de bursâ exsiliens, simulque cum ipsâ subitò evanescens, diabolicam deceptionem fratri monstravit. Hostilis itaque versutiæ deprehensâ fallaciâ, dixit Vir sanctus ad socium; Pecunia Servis Dei, ò frater, nihil aliud est, quàm diabolus, & coluber venenosus.

Acci-

Accidit post hæc, quoddam mirabile Viro sancto, dum se ad civitatem Senensem, caussâ exigente, transferret. Tres quidem mulieres pauperculæ, staturâ, ætate, ac facie per omnia similes, in quadam ei magnâ planitie, inter Campilium & sanctum Quiricum occurrerunt; novum salutationis munusculum ei offerentes; Bene veniat, inquiunt, domina paupertas. Quo audito, verus paupertatis amator indicibili repletus est gaudio: utpote qui nihil in se salutandum ab hominibus tam libenter haberet, quàm quod illæ decreverant. Subitò disparentibus illis; considerantes fratres socii tam admirabilem in eis similitudinem, salutationis, occursûs, & disparentiæ novitatem; mysticum aliquid designari circa Virum sanctum non irrationabiliter perpenderunt. Sanè per illas tres, ut videbatur, mulieres pauperculas, sic uniformi facie occurrentes, sic salutantes insolitè, sic subitò disparentes, Evangelicæ perfectionis formositas, quantum ad castitatem scilicet, obedientiam & paupertatem, satis convenienter ostenditur in Viro Dei, pari formâ perfectè fulsisse: licet gloriari prælegerit in privilegio paupertatis, quam modò matrem, modò sponsam, modò dominam nominare solebat. In hac ceteros cupiebat excedere, qui ex ipsâ didicerat inferiorem se omnibus reputare. Si quando igitur pauperiorem se quempiam, secundùm exteriorem habitum cerneret, semetipsum protinus arguens excitabat ad simile: tanquam si æmulâ paupertate concertans, vinci se timeret in illo. Accidit enim, ut pauperculum quemdam obvium haberet in viâ: cujus cùm nuditatem aspiceret, compunctus corde, lamentabili voce dixit ad socium: Magnam verecundiam intulit nobis hujus inopia: quia nos pro magnis divitiis

I pauper-

paupertatem elegimus : & ecce magis relucet in isto.

Propter sanctæ paupertatis amorem, omnipotentis Dei famulus, eleemosynis ostiatim quæsitis utebatur multo libentiùs, quàm oblatis. Si quando enim invitatus à magnis personis, mensis esset profusioribus honorandus : prius per propinquas vicinorum domos, panum fragmenta petebat, ac deinde sic ditatus inopiâ discumbebat. Et cùm aliquando id fecisset, invitatus à Domino Hostiensi, qui pauperem Christi præcipuo complexabatur affectu, conquerenti Episcopo, quòd suo derogasset honori: utpote qui in ejus comesturus domo, pro eleemosynis isset; Servus Dei respondit, Magnum, mi domine, vobis honorem exhibui, dum majorem Dominum honoravi; siquidem beneplacitum est Domino in paupertate, & eâ maximè, quæ voluntaria pro Christo mendicitas est. Hanc dignitatem regalem, quam pro nobis Dominus Jesus egenus factus assumpsit, ut suâ nos ditaret inopiâ, ac verè pauperes spiritu, regni Cælorum reges institueret, & hæredes; nolo relinquere pro feudo divitiarum falsarum, nobis ad horam concesso.

Nonnunquam fratres ad petendum eleemosynam hortans, verbis utebatur hujusmodi; Ite, inquit, quoniam hac novissimâ horâ Fratres Minorum commodati sunt mundo, ut electi in eis impleant, undè à Judice commendentur: illud audientes suavissimum verbum; *Quandiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Jucundum proinde dicebat, sub Fratrum Minorum titulo mendicare, quem in retributione justorum, Evangelicæ veritatis Magister, ore suo tam signanter expressit. In festis quoque præcipuis, ubi opportunitas aderat, mendicare solitus erat: dicens in sanctis

pau-

pauperibus Propheticum illud impleri, *Panem Angelorum manducavit homo*; illum sanè panem Angelicum esse dicebat, quem pro Dei petitum amore, & beatis suggerentibus Angelis, pro ipsius caritate largitum, sancta paupertas colligit ostiatim. Unde cùm semel die sancto Paschæ, moram faceret in eremitorio quodam adeò ab hominum habitatione remoto, quòd commodè mendicare non posset: memor illius, qui discipulis euntibus in Emaus, ipso die in specie peregrini apparuit; ab ipsis fratribus eleemosynam petiit, ut peregrinus & pauper. Quam cùm accepisset humiliter, sacris eos informavit eloquiis: quòd transeuntes per mundi desertum, tanquam peregrini & advenæ, verique Hebræi, Pascha Domini, hoc est, transitum ex hoc mundo ad Patrem, in paupertate spiritûs, continuè celebrarent.

Et quoniam in petendis eleemosynis, non quæstûs agebatur cupidine, sed spiritûs libertate: pater pauperum Deus specialem de ipso curam gerere videbatur. Accidit enim, ut infirmitate gravatus Domini servus in loco Noceriæ, reduceretur Assisium per solennes nuncios, ad hoc Assisinatis populi devotione transmissos. Qui Christi famulum deducentes, ad villam quandam devenerunt pauperculam, nomine Sarthianum: ubi cùm fames & hora cibum expeterent, euntes & nihil invenientes venale, vacui redierunt. Ad quos Vir sanctus: ideo nihil invenistis, quia plus in muscis vestris quàm in Domino confiditis. Muscas nempe denarios vocavit. Sed revertimini, ait, per domos quas circuistis, & amorem Dei offerentes pro pretio, humiliter eleemosynam postulate. Nec falsâ id æstimatione verecundum putetis aut vile: quoniam universa in eleemosyna post pecca-

tum, dignis & indignis, eleemosynarius ille magnus. largifluâ pietate concessit. Deponunt erubescentiam milites: & eleemosynam sponte petentes, plura pro Dei amore quàm denariis emunt. Siquidem divino nutu, corde compuncti pauperes incolæ, non solùm sua, sed & seipsos liberaliter obtulerunt. Sicque factum est, ut inopiam, quam pecunia relevare non poterat, Francisci pauperies opulenta suppleret.

Tempore quo infirmus jacebat in eremitorio prope Reate; medicus quidam oportuno eum frequentabat officio. Cùm autem Christi pauper impotens esset ad rependendam mercedem labori condignam: liberalissimus Deus, ne ipsum sine præsenti remuneratione dimitteret, pium ejus obsequium, hoc novo beneficio, vice pauperis compensavit. Hujus enim medici domus, quam tunc temporis ex omni lucro suo de novo construxerat; parietum patulâ scissione, à summo usque deorsum, adeò de proximo minabatur ruinam, quòd non videbatur per humanæ artis industriam possibile ipsius casui obviare. Ipse verò de sancti Viri meritis plenè confidens; cum magnæ fidei devotione petivit à sociis ejus aliquid sibi concedi, quod idem Vir Dei manibus contrectasset. Cum igitur modicum de capillis ipsius, multâ precum obtentum instantiâ; posuisset de sero intra muri scissuram: mane consurgens tantâ invênit aperturam illam soliditate conclusam, ut nec reliquias ibi positas posset extrahere, nec scissuræ prioris vestigium aliquod invenire. Factumque est, ut qui ruinoso corpusculo Servi Dei sedulè ministrarat, ruituræ domus propriæ periculo præcaveret.

Alio quoque tempore, Vir Dei ad quandam eremum

mum transferre se volens, ut ibi liberiùs contemplationi vacaret; quia debilis erat, cujusdam viri pauperis vectabatur asello. Cumque diebus æstivis, famulum Christi sequendo, vir ille montana conscenderet, asperioris & longioris viæ itinere fatigatus, nimioque sitis ardore deficiens: instanter cœpit clamare post sanctum: En morior, inquit, siti, nisi poculi alicujus beneficio continuò refociller. Absque morâ Vir Dei prosilivit de asino: & fixis in terrâ genibus, palmas tetendit in cælum, orare non cessans, donec se intellexit auditum. Oratione tandem finitâ; Festina, inquit viro, ad petram, & illic aquam vivam invenies: quam tibi hac horâ, misericorditer Christus de lapide bibendam produxit. Stupenda Dei dignatio! quæ servis suis tam facilè se inclinat. Bibit sitiens homo aquam de petrâ, orantis virtute productam, & poculum hausit de saxo durissimo. Aquæ decursus ibidem ante non fuit: nec ut est diligenter quæsitum, deinceps potuit inveniri.

Qualiter autem per merita sui pauperis, Christus multiplicaverit cibos in mari, cùm suo sit loco inferiùs adnotandum, hoc tantùm commemorasse sufficiat; quod de eleemosynâ modicâ sibi collatâ, nautas à famis & mortis periculo, per dies plurimos liberavit: ut ex hoc liquidò possit adverti, quòd omnipotentis Dei famulus, sicut in eductione aquæ de petrâ, conformis extitit Moysi; sic in multiplicatione victualium, Eliseo. Procul igitur à pauperibus Christi diffidentia omnis abscedat. Si enim paupertas Francisci adeò copiosæ sufficientiæ fuit, ut subvenientium sibi defectus tam mirâ virtute suppleret; quòd nec cibus, nec potus, nec domus deesset, cùm pecuniæ, & artis, & naturæ facultas defecerat:

multò

multò magis illa merebitur, quæ usitato divinæ providentiæ ordine, communiter conceduntur. Si, inquam, petræ siccitas ad pauperis vocem, abundans poculum sitienti propinavit pauperculo: nil jam inter omnia suum denegabit obsequium his, qui pro Auctore omnium omnia reliquerunt.



De



De Pietatis adfectu, & quomodo ratione carentia adfici videbantur ad ipſum.

CAPUT VIII.



IETAS *vera*, quæ ſecundùm Apoſtolum, *ad omnia valet*, adeò cor Franciſci repleverat, ac penetraverat, ut totum videretur virum Dei, in ſuum dominium vendicaſſe. Hæc eſt, quæ ipſum per devotionem ſurſum agebat in Deum; per compaſſionem transformabat in Chriſtum; per condeſcenſionem inclinabat ad proximum: & per univerſalem conciliationem ad ſingula, refigurabat ad innocentiæ ſtatum. Cumque per hanc piè moveretur ad omnia: ſpecialiter tamen animas Chriſti Jeſu ſanguine pretioſo redemptas, cùm cerneret inquinari aliquâ ſorde peccati, tantâ miſerationis teneritudine deplorabat, ut eas tanquam mater in Chriſto, quotidie parturiret. Et hæc penes ipſum cauſsa præcipua venerandi Verbi Dei miniſtros: quòd ſemen fratri ſuo defuncto, Chriſto videlicet, pro peccatoribus

cruci-

crucifixo, per ipsorum conversionem; & piâ solicitudine suscitent, & solicitâ pietate gubernent. Istiusmodi miserationis officium patri misericordiarum omni sacrificio firmabat acceptius: maximè si studio fuerit perfectæ caritatis impensum: ut ad id laboretur magis exemplo, quàm verbo, magis lacrymosa prece, quàm loquaci sermone. Plangendum proinde dicebat prædicatorem, tanquam verâ pietate privatum: sive qui in prædicatione, non animarum quærit salutem, sed propriam laudem; sive qui pravitate destruit vitæ, quod ædificat veritate doctrinæ. Præferendum huic dicebat fratrem simplicem & elinguem, qui bono exemplo alios provocat ad bonum. Illud quoque verbum, *Donec sterilis peperit plurimos*; taliter exponebat: Sterilis, inquit, est frater pauperculus, qui generandi in Ecclesiâ filios non habet officium. Hic pariet in judicio plurimos: quia quos nunc privatis orationibus convertit ad Christum, suæ gloriæ tunc Judex adscribet. Quæ multos habet filios, infirmabitur: quia prædicator vanus & loquax, qui multis nunc, quasi suâ virtute genitis gaudet, cognoscet tunc, se nil proprii habere in eis.

Cùm igitur animarum salutem viscerosâ pietate appeteret, & fervidâ æmulatione zelaret: suavissimis se dicebat repleri odoribus, & quasi unguento pretioso liniri; cùm sanctorum fratrum per orbem distantium odoriferâ famâ multos audiret ad viam veritatis induci. Ex talium auditu exsultabat in spiritu: benedictionibus omni acceptione dignissimis fratres illos accumulans, qui verbo vel opere ad Christi amorem inducerent peccatores. Sic etiam qui Religionem sacram, iniquis violarent operibus, maledictionis ejus gravissimam incurrebant sententiam;

A te

A te Domine, inquit, sanctissime, & à totâ cælesti curiâ, & à me parvulo tuo sint maledicti: qui suo malo exemplo confundunt & destruunt, quod per sanctos fratres Ordinis hujus ædificasti, & ædificare non cessas. Tantâ frequenter afficiebatur mœstitiâ super scandalo pusillorum, ut deficere se putaret, nisi divinæ fuisset clementiæ consolatione suffultus. Cùm autem semel malis turbatus exemplis, anxio spiritu misericordem patrem precaretur pro filiis, responsum hujusmodi reportavit à Domino. Cur tu pauper homuncio conturbaris; An ego te super Religionem meam sic pastorem institui, ut me principalem nescias esse patronum? Hominem simplicem ad hoc te constitui: ut quæ in te fecero, non humanæ industriæ, sed supernæ gratiæ adscribantur. Ego vocavi, servabo, & pascam, & aliis excidentibus alios subrogabo: ita ut si nati non fuerint, faciam illos nasci. Et quantiscunque fuerit impulsibus paupercula hæc concussa Religio, salva semper meo munere permanebit.

Detractionis quoque vitium inimicum fonti pietatis & gratiæ, tanquam serpentinum abhorrebat morsum, & atrocissimam pestem; & piissimo Deo abominabile fore firmabat: pro eo quòd detractor animarum sanguine pascitur, quas gladio linguæ necat. Audiens semel, fratrem quendam denigrare famam alterius; conversus ad Vicarium suum dixit: Surge,surge,discute diligenter: & si accusatum fratrem innocentem reperis, accusantem durâ correctione cunctis redde notabilem. Nonnunquam verò eum, qui fratrem suum famæ gloriâ spoliaret, judicabat habitu spoliandum: nec ad Dominum oculos posse levare, nisi priùs quod abstulerat, reddere pro posse curaret. Tantò major est (ajebat) detractorum impietas,

quàm latronum: quanto lex Christi, quæ in observantiá pietatis impletur, magis animarum, quàm corporum nos astringit optare salutem.

Afflictis quoque qualicunque corporali molestiâ, mirâ compassionis teneritudine condescendens, si quid penuriæ, si quid defectûs in aliquo cerneret, pii cordis dulcedine regerebat in Christum. Sanè clementiam habebat ingenitam, quam superinfusa Christi pietas duplicabat. Itaque liquescebat animus ejus ad pauperes & infirmos, & quibus non poterat manum, exhibebat affectum. Contigit semel, ut pauperi cuidam eleemosynam importunè petenti unus è fratribus duriùs responderet. Quod audiens pauperum pius amator, fratri præcepit, ut ad illius pauperis pedes se nudatum prosterneret: proclamaret culpabilem, orationis suffragium postularet, & veniam. Quod cùm ille fecisset humiliter, dulciter pater adjecit; Dum pauperem vides, ò frater, speculum tibi proponitur Domini, & pauperis matris ejus. In infirmis similiter infirmitates quas assumpsit, considera. Cumque in pauperibus cunctis, & ipse Christianissimus pauper effigiem Christi prospiceret: si qua etiam necessaria vitæ sibi collata fuissent, eis occurrentibus non solùm liberaliter conferebat, verùm etiam ac si illorum propria essent, judicabat esse reddenda. Accidit semel, ut eidem redeunti de Senis, pauper quidam occurreret: cum occasione infirmitatis, super habitum palliolo quodam esset amictus. Cujus miseriâ oculo clementi conspectâ; Oportet, inquit ad socium, ut reddamus mantellum pauperculo isti, nam ipsius est: mutuò enim ipsum accepimus, donec pauperiorem invenire contingeret. Socius autem, pii Patris necessitatem considerans, pertinaciter obsistebat, ne provide-

videret alii, se neglecto. At ille; Pro furto, ait, mihi reputo à magno eleemosynario imputandum; si hoc quod fero, non dedero magis egenti. Propterea, de omnibus quæ sibi dabantur ad necessitatem corporis relevandam; solitus erat à dantibus licentiam petere: ut licitè posset, si magis egenus occurreret, erogare. Nulli prorsus rei parcebat, nec mantellis, nec tunicis, nec libris, nec etiam paramentis altaris: quin omnia hæc dum posset, ut pietatis impleret officium, indigentibus largiretur. Pluries cùm oneratis obviaret in viâ pauperibus, imbecilles humeros illorum oneribus supponebat.

Consideratione quoque primæ originis omnium abundantiori pietate repletus, creaturas quantumlibet parvas, fratris vel sororis appellabat nominibus: pro eo quòd sciebat eas unum secum habere principium. Illas tamen viscerosiùs complexabatur, & dulciùs quæ Christi mansuetudinem piam, similitudine naturali prætendunt, & Scripturæ significatione figurant. Redemit frequenter agnos, qui ducebantur ad mortem: illius memor Agni mitissimi, qui ad occisionem duci voluit pro peccatoribus redimendis. Hospitato quadam vice Servo Dei apud Monasterium Sancti Verecundi, de Episcopatu Eugubii: ovicula quædam agniculum peperit illâ nocte. Aderat sus ferocissima, quæ vitæ innocentis non parcens, rapaci eum morsu necavit. Hoc audito, pius pater mirâ compassione commotus, & Agni sine maculâ recordatus; lamentabatur pro morte agniculi coram omnibus, dicens: Heu me, frater agnicule, animal innocens, Christum hominibus repræsentans! maledicta sit impia, quæ te interfecit, nullusque de eâ comedat homo, vel bestia. Mirabile dictu! Statim infirmari cœpit porca malefica: & tribus

diebus corpoream pœnam exſolvens; ultricem tandem pertulit necem. Projecta autem in vallum Monaſterii, ibique longo tempore jacens, in modum tabulæ deſiccata, nulli fuit eſca famelico. Advertat igitur humana impietas, quali pœnâ ſit ferienda finaliter; ſi tam horrendâ morte percuſſa eſt ferocitas beſtialis. Perpendat & fidelis devotio, quàm in Servo Dei pietas fuerit admirandæ virtutis, & copioſæ dulcedinis, ut ei applauderet ſuo modo etiam natura brutorum. Iter enim faciens juxta civitatem Senenſem, invenit in paſcuis magnum ovium gregem. Quas cùm benignè (ut erat ſolitus) ſalutaſſet, relicto paſtu, occurrerunt omnes ad eum: levanteſque capita ſua, erectis in eum luminibus intendebant. Tantum quidem ei fecerunt applauſum, ut & paſtores mirarentur & fratres: cernentes circa ipſum tam ovium agnos, quàm ipſos arietes ſic mirabiliter exſultantes.

Alio quoque tempore, apud Sanctam Mariam de Portiunculâ, quædam Viro Dei fuit ovis oblata, quam propter innocentiæ & ſimplicitatis amorem, quas ovis natura prætendit, gratanter ſuſcepit. Monebat pius vir oviculam, ut & laudibus divinis intenderet, & ab omni fratrum offenſâ caveret. Ovis autem, quaſi Viri Dei pietatem adverteret, informationem ipſius ſolicitè obſervabat. Nam audiens fratres in choro cantare, & ipſa Eccleſiam ingrediens, ſine alicujus informatione, flectebat genua: vocem balatûs emittens, ante Altare Virginis Matris Agni, ac ſi eam ſalutare geſtiret. Inſuper & cùm elevaretur ſacratiſſimum Chriſti Corpus, inter Miſſarum ſolemnia, flexis curvabatur poplitibus: tanquam ſi reverens pecus de irreverentiâ indevotos argueret; Chriſtoque devotos ad Sacramenti reverentiam invitaret. Tempore

pore quodam agniculum in Urbe ſecum ha buerat, ob reverentiam illius mitiſſimi agni, quem nobili matronæ, dominæ ſcilicet Jacobæ de Septem ſoliis, in ſuo receſſu conſervandum commiſit. Agnus verò quaſi in ſpiritualibus eruditus à Sancto, dominæ ad Eccleſiam eunti, ſtanti & revertenti, ſocietate inſeparabili cohærebat. Si matutinali horâ, domina tardaret exſurgere; agnus conſurgens impellebat eam corniculis, & balatibus excitabat, geſtibus adhortans & nutibus, ut ad Eccleſiam properaret. Propter quod, agnus Franciſci diſcipulus, devotionis jam magiſter effectus, ut mirabilis & amabilis à dominâ ſervabatur.

Alio quoque tempore, apud Græcium, vivus Viro Dei oblatus fuit lepuſculus: qui liber in terrâ poſitus, cùm poſſet quò vellet effugere, vocante ſe Patre benigno, in ſinum illius propero curſu ſaltavit. Quem ipſe pio cordis affectu circumfovens, videbatur eidem compati quaſi mater: dulcique allocutione commonitum, ne ſe iterum capi permitteret, liberum abire permiſit. Cumque pluries in terra poſitus ut abſcederet, ſemper in ſinum Patris rediret (tanquam ſi ſenſu quodam occulto, cordis ipſius perciperet pietatem) tandem juſſu Patris à fratribus delatus eſt ad loca ſolitudinis tutiora. Modo quoque conſimili, in inſulâ lacus Peruſini, cuniculus quidam captus, & Viro Dei oblatus, cùm ceteros fugeret, manibus ejus & ſinui, ſe domeſticâ ſecuritate commiſit. Per lacum Reatinum eidem ad eremum de Græcio properanti, piſcator unam ex devotione fluvialem obtulit avem: quam cùm libenter ſuſceptam apertis invitaret manibus ad receſſum, nec illa vellet abire; erectis in cælum oculis, diu in oratione permanſit: & quaſi aliunde

poſt

post longam horam ad se reversus, dulciter iteratò mandavit aviculæ, ut Dominum laudatura recederet. Susceptâ itaque cum benedictione licentiâ, gestu corporis quoddam prætendens gaudium, avolavit. In eodem lacu, similiter oblatus fuit ei piscis magnus & vivus: quem more solito, fraterno nomine vocans, in aquam reposuit juxta navem. Piscis verò coram Viro Dei ludebat in aquâ: & quasi amore illius allectus, nullatenus recessit à navi, nisi priùs ab eodem cum benedictione licentiâ sibi datâ.

Alio quoque tempore, ambulans cum quodam fratre per paludes Venetiarum, invenit maximam avium multitudinem residentium, & cantantium in virgultis. Quibus visis dixit ad socium; Sorores aves laudant creatorem suum: nos itaque in medium ipsarum euntes, laudes & horas Canonicas Domino decantemus. Cumque in medium ipsarum intrassent, non sunt aves motæ de loco; & quia propter garritum ipsarum, in dicendis horis se mutuò audire non poterant, conversus Vir sanctus dixit ad aves: Sorores aves, à cantu cessate, donec laudes Deo debitas persolvamus. At illæ continuò tacuerunt: tamdiu in silentio persistentes, quamdiu dictis horis spatiosè, & laudibus persolutis, à sancto Dei cantandi licentiam receperunt. Dante autem eis Viro Dei licentiam, statim more solito cantum suum resumpserunt.

Apud sanctam Mariam de Portiunculâ, juxta cellam Viri Dei, super ficum Cicada residens & decantans, cùm Servum Domini (qui etiam in parvis rebus, magnificentiam Creatoris admirari didicerat) ad divinas laudes, cantu suo frequentiùs excitaret: ab eodem quadam die voca-

vocata, velut edocta cælitus, ſuper manum volavit ipſius. Cui cum dixiſſet: Canta ſoror mea Cicada, & Dominum Creatorem tuo jubilo lauda; ſine morâ obediens canere cœpit, nec deſtitit, donec juſſu patris ad locum proprium revolavit. Manſit autem per octo dies ibidem, quolibet die veniendo, cantando, & recedendo, ejus juſſa perficiens. Tandem vir Dei ait ad ſocios: Demus jam ſorori noſtræ Cicadæ licentiam: ſatis enim nos ſuo cantu lætificans, ad laudes Dei octo dierum ſpatio excitavit. Et ſtatim ab eo licentiata receſſit; nec ultra ibidem apparuit, ac ſi mandatum ipſius non auderet aliquatenus præterire.

Eidem Senis infirmo; Phaſianus quidam de novo captus, à nobili quodam tranſmiſſus eſt vivus: qui continuò ut virum ſanctum audivit & vidit, tantâ ei amicabilitate cohæſit, ut nullo modo pateretur ab ipſo ſejungi: Nam pluribus vicibus, extra locellum fratrum, in vineâ poſitus, ut abiret, ſi vellet, rapido ſemper curſu redibat ad Patrem: tanquam ſi ab eodem omni fuiſſet tempore educatus. Deinde cuidam collatus viro, qui ex devotione ſervum Dei viſitare ſolebat; velut ſibi moleſtum foret à pii Patris abſentari conſpectu, eſcam recuſavit omnino. Reportatus tandem ad famulum Dei, ut conſpexit eundem, quibuſdam hilaritatis prætenſis geſtibus, avidè manducavit.

Cùm ad eremum perveniſſet Alvernæ, propter Quadrageſimam celebrandam in honorem Archangeli Michaelis: diverſi generis aves circa ipſius cellulam volitantes, concentu ſonoro, & lætitiæ geſtibus, quaſi de ejus adventu gaudentes, Patrem pium invitare, ac allicere videbantur ad moram. Quo viſo, dixit ad ſocium: Cerno

fra-

frater, voluntatis esse divinæ, quod hîc aliquandiu commoremur: tantùm sorores aviculæ de nostrâ videntur præsentiâ consolari. Cùm igitur contraheret ibi moram, Falco ibidem nidificans, magno se illi amicitiæ fœdere copulavit. Nam semper horam nocturno tempore, in quâ vir sanctus ad divina officia surgere solitus erat, cantu suo præveniebat & sono: quod famulo Dei gratissimum erat: eo quòd tanta solicitudo, quam circa eum gerebat, omnem ab ipso torporem desidiæ excuteret. Cùm verò servus Christi infirmitate plus solito gravaretur, parcebat Falco, nec tam tempestivas indicebat vigilias: siquidem velut instructus à Deo, circa diluculum, suæ vocis campanam levi tactu pulsabat. Divinum certè videtur fuisse præsagium, tam in exsultatione multimodi generis avium, quàm in cantu Falconis: cùm Dei laudator & cultor, pennis contemplationis subvectus, tunc foret illic apparitione Seraphicâ sublimandus.

Moram eo faciente, tempore quodam in eremitorio Græcii; loci illius indigenæ malis multiplicibus vexabantur. Nam & Luporum rapacium multitudo, non solùm bruta, sed & homines consumebat: & grando annuâ tempestate blada & vineas devastabat. Dum igitur sic afflictis præco sacri Evangelii prædicaret, dixit ad eos; Ad honorem & laudem Dei omnipotentis fidere jubeo vobis, quòd pestilentia hæc omnis abscedet; & respiciens vos Dominus, multiplicabit in temporalibus bonis, si mihi credentes misereamini vestri: ut verâ confessione præmissâ, dignos faciatis pœnitentiæ fructûs. Iterum hoc annuncio vobis, quòd si beneficiis ingrati, ad vomitum conversi fueritis: innovabitur plaga, duplicabitur pœna, & major in vos irâ desæviet. Ab illâ utique

horâ,

horâ, pœnitentiam ad exhortationem ipſius agentibus illis, ceſſaverunt clades, periêre pericula : nec moleſtiæ quicquam lupi intulêre, vel grandines. Imò, quod majus eſt, ſi quando vicinorum arva grando pervaderet : iſtorum terminis appropinquans, terminabatur ibidem, aut in partem aliam divertebat. Ceſſavit grando, ſervaverunt & lupi pactionem ſervi Dei : nec contra pietatis legem, in homines ad pietatem converſos, attentaverunt ampliùs deſævire; quamdiu juxta condictum, contra piiſſimas Dei leges impiè non egerunt. Piè igitur ſentiendum eſt de pietate viri beati : quæ tam miræ dulcedinis & virtutis fuit, ut domaret ferocia, domeſticaret Silveſtria, manſueta doceret : & brutorum naturam homini jam lapſo rebellem, ad ſui obedientiam inclinaret. Verè hæc eſt quæ cunctas ſibi creaturas confœderans, *valet ad omnia, promiſſionem habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ.*





De fervore Caritatis ejus. Et desiderio Martyrii.

CAPUT IX.



ARITATEM ferventem, quâ sponsi amicus Franciscus ardebat, quis enarrare sufficiat? Totus namque quasi quidam carbo ignitus, divini amoris flammâ videbatur absorptus. Subitò enim ad auditum amoris Domini excitabatur, afficiebatur, inflammabatur: quasi plectro vocis extrinsecæ chorda cordis interior tangeretur. Talem pro eleemosynis censum offerre, nobilem prodigalitatem dicebat. Et eos qui minùs ipsum, quàm denarios reputarent, esse stultissimos: pro eo quòd solius divini amoris impretiabile pretium, ad regnum cælorum sufficiat comparandum: & ejus qui nos multum amavit, multum sit amor amandus. Ut autem ex omnibus excitaretur ad amorem divinum, exsultabat in cunctis operibus manuum Domini: & per jucunditatis specula, in vivificam consurgebat rationem, & caussam.

Con-

Contuebatur in pulchris pulcherrimum; & per impressa rebus vestigia prosequebatur ubique dilectum: de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscenderet ad apprehendendum eum, qui est desiderabilis totus. Inauditæ namque devotionis affectu, fontalem illam bonitatem in creaturis singulis; tanquam in rivulis degustabat: & quasi cælestem concentum perciperet, in consonantiâ virtutum, & actuum eis datorum à Deo, ipsas ad laudem Domini more Prophetæ David dulciter hortabatur.

Christus Jesus crucifixus intra suæ mentis ubera, ut myrrhæ fasciculus jugiter morabatur: in quem optabat, per excessivi amoris incendium totaliter transformari. Prærogativâ quoque peculiaris devotionis ad ipsum, ab Epiphaniæ festo, usque ad continuos quadraginta dies, eo scilicet tempore, quo Christus latuit in deserto, ad solitudinis loca declinans, cellâque reclusus, quantâ poterat artitudine cibi & potûs, jejuniis; & orationibus, & laudibus Dei, sine intermissione vacabat. Tam fervido quidem in Christum ferebatur affectu. Sed & dilectus, illi tam familiarem rependebat amorem; ut videretur ipsi famulo Dei, quasi jugem præ oculis, ipsius Salvatoris sentire præsentiam; sicut aliquando sociis familiariter revelavit. Flagrabat erga sacramentum Dominici corporis, fervore omnium medullarum: stupore admirans permaximo, illam carissimam dignationem, & dignantissimam caritatem. Sæpe communicabat, & tam devotè, ut alios devotos efficeret: dum ad immaculati Agni degustationem suavem, quasi spiritu ebrius, in mentis ut plurimum rapiebatur excessum. Matrem Domini nostri Jesu Christi indicibili complectebatur amore: eo quòd Dominum

Majeſtatis fratrem nobis effecerit, & per eam ſimus miſericordiam conſequuti. In ipsâ poſt Chriſtum præcipuè fidens: eam ſui ac ſuorum advocatam conſtituit. Et ad honorem ipſius à feſto Apoſtolorum Petri & Paulli, uſque ad feſtum Aſſumtionis, devotiſſimè jejunabat. Angelicis ſpiritibus ardentibus igne mirifico, ad excedendum in Deum, & electorum animas inflammandas; inſeparabilis erat amoris vinculo copulatus: & ob devotionem ipſorum, ab Aſſumtione Virginis glorioſæ, quadraginta diebus jejunans, orationi jugiter inſiſtebat. Beato autem Michaeli Arcangelo, eo quòd animarum repræſentandarum haberet officium, ſpeciali erat amore devotior: propter fervidum quem habebat zelum, ad ſalutem omnium ſalvandorum. Ex recordatione Sanctorum omnium, tanquam lapidum ignitorum, in Deificum recaleſcebat incendium: Apoſtolos omnes, & præcipuè Petrum & Paullum, propter fervidam caritatem quam habuerunt ad Chriſtum, ſummâ devotione complexans: ob quorum reverentiam & amorem, quadrageſimæ ſpecialis jejunium Domino dedicabat.

Non habebat aliud Chriſti pauper niſi duo minuta, corpus ſcilicet & animam quod poſſet liberali caritate largiri. Sed hæc per amorem Chriſti ſic offerebat continuè, ut quaſi omni tempore per rigorem jejunii corpus; & per ardorem deſiderii, ſpiritum immolaret: exteriùs in atrio ſacrificans holocauſtum, & in templo interiùs concremans thymiama. Sic autem eum caritatis exceſſiva devotio ſurſum in divina ferebat, ut ejusdem affectuoſa benignitas ad naturæ conſortes & gratiæ dilataret. Quem enim creaturis ceteris germanum pietas cordis effecerat: mirum non eſt, ſi Creatoris inſignitis imagine, & ſangui-
ne

ne redemptis auctoris, germaniorem Christi caritas faciebat. Non se Christi reputabat amicum, nisi animas foveret, quas ille redemit. Saluti animarum nihil præferendum esse dicebat: eo maximè probans, quòd unigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in cruce pendêre. Hinc sibi in oratione luctamen, in prædicatione discursus, & in exemplis dandis excessus. Unde quoties austeritas nimia reprehenderetur in ipso; respondebat se datum aliis in exemplum. Licet enim innocens ejus caro, quæ jam se sponte subdebat spiritui, nullo egeret flagello, propter offensas: tamen exempli causâ renovabat illi pœnas & onera; custodiens propter alios vias duras. Dicebat enim: *si linguis hominum loquar, & Angelorum, caritatem autem in meipso non habeam*, & proximis virtutum exempla non monstrem, parum prosum aliis, mihi nihil.

Ferventi quoque caritatis incendio, gloriosum sanctorum Martyrum æmulabatur triumphum: in quibus nec amoris flamma extingui, nec fortitudo potuit infirmari. Desiderabat propterea & ipse, illâ perfectâ caritate succensus, quæ foras mittit timorem, per martyrii flammam, hostiam Domino se offerre viventem: ut & vicem Christo pro nobis morienti rependeret, & ad divinum amorem ceteros provocaret. Sexto namque conversionis suæ anno, desiderio martyrii flagrans, ad prædicandam fidem Christianam, & pœnitentiam Saracenis, & aliis infidelibus, ad partes Syriæ transfretare disposuit. Cumque navem quandam ut illuc tenderet, conscendisset: ventis contrariis flantibus, compulsus est in Sclavoniæ partibus applicare. Cùm igitur moram aliquandiu contraxisset ibidem, nec invenire posset navem tunc temporis transfretantem: fraudatum à suo desiderio se sentiens,

tiens, nautas quosdam Anconam tendentes, ut amore Dei eum secum ducerent, exoravit. Verùm illis propter expensarum defectum, pertinaciter recusantibus: vir Dei plurimùm de Domini bonitate confisus, navem cum socio latenter conscendit. Adfuit quidam, à Deo, ut creditur, pro paupere suo missus; qui secum ferens necessaria victûs, quendam timentem Deum de navi ad se vocatum sic alloquutus est: Hæc pro pauperibus fratribus in navi latitantibus, conserva fideliter, ac necessitatis tempore amicabiliter subministra. Sicque factum est, ut nautis propter vim ventorum, per dies plurimos nusquam applicare valentibus, omnia consumerentur ipsorum cibaria, & sola pauperi Francisco collata desuper eleemosyna superesset. Quæ cùm esset permodica, tantum divinâ virtute suscepit augmentum: ut diebus plurimis in mari, propter tempestatem continuam contrahentibus moram, usque ad portum Anconæ, omnium necessitatibus plenariè subveniret. Videntes itaque nautæ per servum Dei multa se mortis evasisse discrimina; tanquam qui maris horrenda pericula senserant, & miranda opera Domini viderant in profundo, gratias egerunt omnipotenti Deo: qui semper in suis amicis & servis mirabilem, & amabilem se ostendit, Cùm autem, relicto mari, terram perambulare cœpisset: jactato in eam salutis semine, reportabat manipulos fructuosos.

Verùm quia martyrii fructus adeò cor ejus allexerat, ut pretiosam pro Christo mortem, super omnia virtutum merita peroptaret, versus Marrochium iter arripuit, ut Miramolino, & genti ejus Christi Evangelium prædicaret: si quo modo ad concupitam palmam valeret attingere. Tanto namque desiderio ferebatur, ut quam-

vis

vis esset imbecillis corpore, peregrinationis suæ præcurreret comitem: & ad exsequendum propositum festinus, & tanquam spiritu ebrius advolaret. Sed cùm jam usque in Hispaniam perrexisset, divinâ dispositione, quæ ipsum reservabat ad alia; gravissima ei supervênit infirmitas: quâ præpeditus, quod cupiebat, adimplere nequivit. Sentiens igitur vir Dei, quòd necessaria erat adhuc proli quam genuerat, ipsius vita in carne; quamvis mortem sibi lucrum putaret esse: rediit ad pascendum oves suæ solicitudini commendatas.

Verùm caritatis ardore, spiritum ipsius ad martyrium perurgente, tertiâ adhuc vice, pro fide Trinitatis, effusione sui sanguinis dilatandâ, versus infideles proficisci tentavit. Tertiodecimo namque conversionis suæ anno, ad partes Syriæ pergens, multis se periculis constanter exposuit, ut Soldani Babyloniæ posset adire præsentiam. Inter Christianos enim ac Saracenos tunc bellum tam implacabile erat; exercituum castris hinc inde in campo cominus ex adverso locatis; ut via mutui transitus sine mortis discrimine non patêret. Exierat siquidem à Soldano edictum crudele: ut quicumque caput alicujus Christiani afferret, Bisantium aureum pro mercede reciperet. At intrepidus Christi miles Franciscus, sperans in proximo suum adipisci posse propositum, definivit iter arripere: mortis pavore non territus, sed desiderio provocatus. Oratione namque præmissâ, confortatus à Domino, confidenter illud propheticum decantabat; *Nam etsi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es*. Assumpto igitur socio fratre Illuminato nomine, viro utique luminis & virtutis; cùm iter cœpisset, obvias habuit oviculas duas: quibus visis exhi-

exhilaratus vir sanctus, dixit ad socium: Confide frater in Domino: nam in nobis Evangelicum illud impletur; *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum*. Cùm autem processissent ulteriùs, occurrerunt ei satellites Saraceni: qui tanquam lupi celeriùs accurrentes ad oves, servos Dei feraliter comprehensos, crudeliter & contemptibiliter pertractarunt: afficientes convitiis, affligentes verberibus, & vinculis alligantes. Tandem afflictos multipliciter, & attritos, ad Soldanum, divinâ disponente providentiâ, juxta viri Dei desiderium perduxerunt. Cùm igitur princeps ille perquireret à quibus, & ad quid, & qualiter missi essent, & quomodo advenissent: intrepido corde respondit Christi servus Franciscus; Non ab homine, sed à Deo Altissimo se fuisse transmissum: ut ei & populo suo viam salutis ostenderet, & annunciaret Evangelium veritatis.

Tantâ verò mentis constantiâ, tantâ virtute animi, tantoque fervore spiritûs, prædicto Soldano prædicavit Deum trinum & unum, & Salvatorem omnium Jesum Christum: ut Evangelicum illud in ipso claresceret veraciter esse completum; *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri*. Nam & Soldanus admirandum in viro Dei fervorem spiritûs conspiciens & virtutem, libenter ipsum audiebat, & ad moram contrahendam cum eo, instantiùs invitabat. Christi verò servus superno illustratus oraculo; Si vis, inquit, converti tu, cum populo tuo ad Christum: ob illius amorem libenter vobiscum commorabor. Quòd si hæsitas, propter fidem Christi legem Mahumeti dimittere, jube ignem accendi permaximum; & ego cum sacerdotibus tuis ignem ingrediar: ut vel sic

co-

cognoſcas, quæ fides certior & ſanctior non immeritò tenenda ſit. Ad quem Soldanus: Non credo quòd aliquis de ſacerdotibus meis ſe vellet igni propter fidem ſuam defenſandam exponere, vel genus aliquod ſubire tormenti. Viderat enim ſtatim quendam de presbyteris ſuis, virum authenticum & longævum, hoc audito verbo, de ſuis conſpectibus aufugiſſe. Ad quem vir ſanctus: Si mihi velis promittere pro te, & populo tuo, quòd ad Chriſti cultum, ſi ignem illæſus exiero, veniatis; ignem ſolus introibo: & ſi combuſtus fuero, imputetur peccatis meis. Si autem divina me protexerit virtus: Chriſtum Dei virtutem, & ſapientiam, verum Deum, & Dominum Salvatorem omnium agnoſcatis. Soldanus autem, optionem hanc accipere, ſe non audere reſpondit: quia ſeditionem populi formidabat. Obtulit tamen ei multa munera pretioſa: quæ Vir Dei non mundanarum rerum, ſed ſalutis animarum avidus, ſprevit omnia quaſi lutum. Soldanus autem videns virum ſanctum, tam perfectum rerum mundialium contemptorem: admiratione permotus, majorem erga ipſum devotionem concepit. Et quamvis ad fidem Chriſtianam tranſire nollet, vel forſan non auderet: rogavit tamen devotè famulum Chriſti, ut prædicta ſuſciperet pro ſalute ipſius, Chriſtianis pauperibus, vel Eccleſiis eroganda. Ipſe verò quia pondus fugiebat pecuniæ & in animo Soldani veræ pietatis non videbat radicem, nullatenus acquievit. Videns etiam ſe non proficere in converſione gentis illius, nec ſuum aſſequi poſſe propoſitum: ad partes fidelium, divinâ revelatione præmonitus, remeavit. Sic itaque Dei ordinante clementiâ, & ſancti viri promerente virtute; miſericorditer & mirabiliter factum eſt, quòd Chriſti amicus, mortem

pro ipſo viribus totis exquireret, & tamen nullatenus inveniret: ut & merito non careret optati martyrii, & inſigniendus ſervaretur in poſterum privilegio ſingulari. Sic utique factum eſt, ut ignis ille divinus, adhuc perfectiùs ipſius æſtuaret in corde, ut pòſt patentiùs evaporaret in carne. O verè beatum virum, cujus caro etſi tyrannico ferro non cæditur, occiſi tamen Agni ſimilitudine non privatur. O, inquam, verè ac plenè beatum, cujus animam etſi gladius perſecutoris non abſtulit, palmam tamen martyrii non amiſit.



De



De ſtudio & virtute Orationis.

CAPUT X.



SENTIENS Chriſti ſervus Franciſcus, corpore ſe peregrinum à Domino; cùm jam ad terrena foris deſideria, per Chriſti caritatem totus eſſet inſenſibilis factus: ne foret abſque conſolatione dilecti, ſine intermiſſione orans, ſpiritum Deo contendebat exhibere præſentem. Erat quidem oratio contemplanti ſolatium; dum ſupernarum circuitu manſionum, Angelorum concivis jam factus, ferventi deſiderio quærebat dilectum: à quo ſolus eum carnis paries diſjungebat. Erat & operanti præſidium: dum in omnibus quæ agebat, de ſuâ diffidens induſtriâ, & de ſupernâ pietate confidens, per ipſius inſtantiam totum in Domino cogitatum jactabat. Orationis gratiam viro religioſo deſiderandam ſuper omnia, firmiter aſſerebat: nullumque credens ſine ipsâ in Dei proſperari ſervitio, modis, quibus poterat, fratres ſuos ad ejus ſtudium excitabat.

Nam ambulans & ſedens, intus & foris, laborans & vacans, orationi adeò erat intentus: ut illi videretur, non ſolùm quicquid erat in eo cordis & corporis, verùm etiam operis & temporis dedicaſſe. Solitus erat nullam viſitationem ſpiritûs, cum negligentiâ præterire. Siquidem cùm offerebatur, ſequebatur eam: & quamdiu Dominus concedebat, dulcedine perfruebatur oblatâ. Cùm autem intentus itineri, divini ſpiritûs aliquos ſentiret afflatus, ſociis præcedentibus gradum figebat: novamque inſpirationem ad fruitionem convertens, gratiam non recipiebat in vacuum.

Suſpendebatur multoties tanto contemplationis exceſſu, ut ſupra ſemetipſum raptus, & ultra humanum ſenſum aliquid ſentiens, quid ageretur circa ſe exteriùs ignoraret. Tranſiens namque ſemel, per Burgum ſancti ſepulcri, caſtrum utique populoſum, pro debilitate corporis ſubvectus aſello, obvias habuit turbas, in eum præ devotione ruentes. Tractus autem & detentus ab eis, compreſſus quoque, ac multipliciter attrectatus; inſenſibilis videbatur ad omnia: & velut exanime corpus, de iis quæ fiebant circa ipſum, nihil penitus advertebat. Unde cùm jam diu tranſito caſtro, turbiſque relictis, perveniſſet ad quoddam domicilium leproſorum: quaſi aliunde rediens, cæleſtium contemplator, ſolicitè requiſivit, quando propinquarent ad Burgum. Mens quidem ipſius in cæleſtibus fixa ſplendoribus, varietates non ſenſerat locorum, nec temporum, nec occurrentium perſonarum. Quod ipſi accidiſſe frequentiùs, ſociorum ejus experientia multiplex comprobavit. Et quia in oratione perceperat ſancti Spiritûs deſideratam præſentiam, tanto familiariùs ſe offerre precantibus, quanto plus invênit elongatos

gatos

gatos à ſtrepitu mundanorum: ideò loca ſolitaria quærens, ad ſolitudines & Eccleſias derelictas oraturus nocte pergebat. Ubi dæmonum pugnas horribiles frequenter ſuſtinuit: qui ſecum ſenſibiliter confligentes, nitebantur ipſum ab orationis ſtudio perturbare. Ipſe verò armis munitus cæleſtibus, quanto vehementius impetebatur ab hoſtibus, tanto fortior in virtute, & ferventior reddebatur in prece. Fidenter dicens ad Chriſtum: *Sub umbrâ alarum tuarum protege me, à facie impiorum, qui me afflixerunt*. Ad dæmones autem: Facite quicquid in me valetis, maligni ſpiritus, & fallaces: Non enim poteſtis, niſi quantum vos manus ſuperna relaxat: & ego ad perferendum omnia, quæ illa infligenda decreverit, cum omni jucunditate paratus aſſiſto. Quam mentis conſtantiam ſuperbi dæmones non ferentes, abſcedebant confuſi.

Vir autem Dei ſolitarius remanens, & pacatus, nemora replebat gemitibus, loca ſpargebat lacrymis, pectora manu tundebat: & quaſi occultius ſecretarium nactus, confabulabatur cum Domino ſuo. Ibi reſpondebat Judici, ibi ſupplicabat Patri, ibi colloquebatur amico. Ibi quoque à fratribus ipſum piè obſervantibus, aliquoties auditus eſt, clamoſis gemitibus apud divinam pro peccatoribus interpellare clementiam: deplorare etiam altâ voce, quaſi coram ſe poſitam Dominicam paſſionem. Ibi viſus eſt nocte orans manibus ad modum crucis protenſis, toto corpore ſublevatus à terrâ & nubeculâ quadam fulgente circundatus: ut illuſtrationis mirabilis intra mentem, mira circa corpus perluſtratio teſtis eſſet. Ibi etiam, ſicut certis eſt comprobatum indiciis, incerta ſibi & occulta divinæ ſapientiæ pandebantur: quamvis illa

non

non vulgaret exteriùs, nisi quantum Christi urgebat caritas, & proximorum utilitas exigebat: Dicebat enim: Levi mercede rem impretiabilem contingit amitti; & illum qui dedit, ad non dandum iterum facilè provocari.

Quando à privatis redibat orationibus, quibus penè in virum alterum mutabatur, summoperè studebat conformare se ceteris: ne fortè quod foris ostenderet, aura favoris intus à mercede evacuaret. Cùm in publico, subitò afficeretur visitatus à Domino. Semper aliquid objiciebat astantibus, ne sponsi familiares attactus forinsece usvulgarentur. Exscreationes, gemitus, duros anhelitus, extrinsecos nutus, orans inter fratres devitabat omnino: sive quia diligebat secretum, sive quia ad interiora reintrans, totus ferebatur in Deum. Sæpe talia familiaribus dixit; Quando servus Dei orans visitatur divinitûs, dicere debet; istam consolationem, mihi peccatori & indigno de cælo misisti Domine; & ego illam tuæ committo custodiæ: quia thesauri tui me sentio esse latronem. Cùm autem ab oratione revertitur, sic debet se pauperculum, & peccatorem ostendere, ac si nullam sit novam gratiam consequutus.

Orante autem viro Dei in loco de Portiunculâ, contigit Assisinatem Episcopum venire ad eum, ut erat solitus, visitandum. Qui mox ut locum fuit ingressus, ad cellam, in quâ Christi servus orabat, plus debito fidenter accessit: pulsatoque ostiolo, intraturum se ingerens, dum caput immisit, sanctumque orantem conspexit; repentino timore concussus, obrigescentibus membris, etiam loquelam amisit. Subitoque voluntate divinâ per vim foras propulsus, retrogrado pede, procul abductus est. Stupefactus Episcopus, ad fratres festinavit, ut potuit:

tuit:

tuit: Deoque ſibi reſtituente loquelam, primo verbo confeſſus eſt culpam.

Contigit tempore quodam, Abbatem monaſterii Sancti Juſtini, de Epiſcopatu Peruſii, obviare famulo Chriſti. Quo viſo, Abbas devotus, celeriter de equo deſcendit: ut & viro Dei reverentiam faceret, & de ſalute animæ aliqua cum ipſo conferret. Tandem habitâ collatione ſuavi, Abbas abſcedens, orari pro ſe humiliter petiit. Cui vir Deo carus reſpondit; Orabo libenter. Parum itaque diſcedente Abbate, dixit fidelis Franciſcus ad ſocium; Expecta frater modicum: quia debitum volo ſolvere, quod promiſi. Orante autem illo, ſubitò Abbas inſolitum calorem, & dulcedinem hactenus inexpertam ſenſit in ſpiritu: ita quòd in exceſſu mentis effectus, totus à ſeipſo in Deum defecit. Parva morulâ ſubſtitit: & in ſe reverſus, virtutem orationis Sancti Franciſci cognovit. Majore proinde circa Ordinem ſemper amore flagravit; multiſque factum pro miraculo retulit.

Solitus erat vir Sanctus horas Canonicas non minus timoratè Deo perſolvere, quàm devotè. Nam licet oculorum, ſtomachi, ſplenis, & hepatis ægritudine laboraret, nolebat tamen muro vel parieti inhærere dum pſalleret: ſed horas ſemper erectus, & ſine capitio, non gyrovagis oculis, nec cum aliquâ ſyncopâ perſolvebat. Siquando eſſet in itinere conſtitutus, figebat tunc temporis greſſum: hujuſmodi conſuetudinem reverentem & ſacram, propter pluviarum inundantiam non omittens. Dicebat enim, ſi quietè comedit corpus cibum ſuum, futurum cum ipſo vermium eſca; cum quantâ pace & tranquillitate accipere debet anima cibum vitæ? Graviter etiam ſe putabat offendere, ſi quando orationi deditus,

vanis

vanis phantaſmatibus interiùs vagaretur. Cùm aliquid tale accideret, non parcebat confeſſioni, quin illud protinus expiaret. Hoc ſtudium ſic in uſum converterat, ut rariſſimè muſcas hujuſmodi pateretur.

Fecerat in Quadrageſimâ quâdam vaſculum unum, ut minutias temporis, ne omnino exciderent, occuparet. Quod cùm dicenti Tertiam, in memoriam veniens, paululum ipſius animum diſtraxiſſet, motus fervore ſpiritus, vaſculum igne conſumpſit, dicens: Sacrificabo illud Domino, cujus ſacrificium impedivit. Pſalmos cum tantâ mentis & ſpiritûs attentione dicebat, quaſi Deum præſentem haberet:& cum nomen Domini in eis occurreret, præ ſuavitatis dulcedine, labia ſua lingere videbatur. Ipſum quoque Domini nomen, non ſolùm cogitatum, verùm etiam prolatum & ſcriptum, reverentiâ volens honorare præcipuâ: fratribus perſuaſit aliquando, ut omnes ſchedulas ſcriptas ubicunque repertas, colligerent, mundoque loco reponerent; ne fortè ſacrum illud nomen ibi ſcriptum, contingeret conculcari. Nomèn autem Jeſu cùm exprimeret vel audiret, jubilo quodam repletus interiùs, totus videbatur exteriùs alterari: ac ſi mellifluus ſapor guſtum, vel harmonicus ſonus ipſius immutaſſet auditum.

Contigit autem anno tertio ante obitum ſuum, ut memoriam nativitatis Pueri Jeſu, ad devotionem excitandam, apud caſtrum Græcii diſponeret agere, cum quanto majori ſolemnitate valeret. Ne verò hoc levitati poſſet adſcribi; à ſummo Pontifice petitâ & obtentâ licentiâ, fecit præparari præſepium, apportari fœnum, bovem, & aſinum ad locum adduci. Advocantur fratres, adveniunt populi, perſonat ſilva voces: & venerabilis

illa

illa non luminibus copiosis & claris, laudibusque sonoris, & consonis, & splendens efficitur, & sollemnis. Stabat Vir Dei coram præsepio pietate repletus, respersus lacrymis, & gaudio superfusus. Celebrantur Missarum sollemnia super præsepe, Levitâ Christi Francisco sacrum Evangelium decantante. Prædicat deinde populo circunstante de nativitate Regis pauperis: quem cùm nominare vellet, puerum de Bethleem, præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus & verax, qui propter Christi amorem sæculari relictâ militiâ, Viro Dei magnâ fuit familiaritate conjunctus, dominus Joannes de Græcio, se vidisse asseruit, puerulum quendam valde formosum in illo præsepio dormientem: quem B. Pater Franciscus ambobus complexans brachiis, excitare videbatur à somno. Hanc siquidem devoti militis visionem, non solùm videntis sanctitas credibilem facit; sed & designata veritas comprobat, & miracula subsecuta confirmant. Nam exemplum Francisci consideratum à mundo, excitativum est cordium, in fide Christi torpentium; & fœnum præsepii reservatum à populo, mirabiliter sanativum fuit brutorum languentium, & aliarum repulsivum pestium diversarum; glorificante Deo per omnia servum suum, sanctæque orationis efficaciam evidentibus miraculorum prodigiis demonstrante.





De intelligentiâ Scripturarum, & ſpiritu Prophetiæ.

CAPUT XI.



D tantam autem mentis ſerenitatem, indefeſſum orationis ſtudium, cum continuâ exercitatione virtutum[1], Virum Dei perduxerat; ut quamvis non habuerit Sacrarum litterarum peritiam per doctrinam, æternæ tamen lucis irradiatus fulgoribus, Scripturarum profunda miro intellectus ſcrutaretur acumine. Penetrabat enim ab omni labe purum ingenium, myſteriorum abſcondita, & ubi magiſtralis ſcientia foris ſtat, affectus introibat amantis. Legebat quandoque in libris ſacris; & quod animo ſemel injecerat, tenaciter imprimebat memoriæ: quia non fruſtra mentalis attentionis percipiebat auditu, quod continuæ devotionis ruminabat affectu. Quærentibus aliquando fratribus, utrum ſibi placeret, quòd litterati jam recepti ad Ordinem intenderent ſtudio ſacræ Scripturæ, reſpondit: Mihi quidem place-

placeret: dum tamen exemplo Christi, qui magis orasse legitur quàm legisse, orationis studium non omittant, nec tantùm studeant, ut sciant qualiter debeant loqui: sed ut audita faciant, & cum fecerint, aliis facienda proponant. Volo, inquit, fratres meos discipulos Evangelicos esse, sicque in notitiâ veritatis proficere, quòd in simplicitatis puritate concrescant: ut simplicitatem columbinam à prudentiâ serpentinâ non separent, quas magister eximius ore suo benedicto conjunxit.

Interrogatus Senis à quodam religioso Viro, Theologiæ sacræ Doctore, de quibusdam quæstionibus difficilibus intellectu: tantâ claritate doctrinæ, divinæ sapientiæ patefaciebat arcana, ut vehementer stuperet Vir ille peritus, & cum admiratione referret; Verè Theologia sancti Patris istius, puritate & contemplatione, tanquam alis in altum subvecta, est aquila volans: nostra verò scientia ventre graditur super terram. Licet enim esset imperitus sermone, scientiâ tamen plenus enodabat dubia quæstionum & abscondita producebat in lucem. Nec absonum, si Vir sanctus Scripturarum à Deo intellectum acceperat: cùm per imitationem Christi perfectam, veritatem ipsarum descriptam gestaret in opere: & per Sancti Spiritus unctionem plenariam, doctorem earum apud se haberet in corde.

Adeò etiam in ipso claruit spiritus Prophetiæ, ut & prævideret futura, & cordium contueretur occulta: absentia quoque velut præsentia cerneret, & se præsentem absentibus mirabiliter exhiberet. Tempore namque, quo Damiatam Christianorum obsidebat exercitus, aderat vir Dei non armis, sed fide munitus. Cùm igitur die belli, Christiani pararentur ad pugnam, hoc audito Christi ser-

vus vehementer ingemuit : dixitque socio suo : Si belli fuerit attentatus congressus ; ostendit mihi Dominus non prosperè cedere Christianis . Verùm si hoc dixero , fatuus reputabor : si tacuero , conscientiam non evadam . Quid igitur tibi videtur ? Respondit socius ejus dicens ; Frater pro minimo tibi sit , ut ab hominibus judiceris : quia non modò incipis fatuus reputari . Exonera conscientiam tuam : & Deum magis time , quàm homines . Quo audito , exsiliens Christi præco , salutaribus monitis Christianos aggreditur : prohibet bellum , denunciat casum . Fit veritas in fabulam : induraverunt cor suum , & noluerunt reverti . Igitur committitur , & bellatur , totaque in fugam vertitur militia Christiana ; finem belli opprobrium regerens , non triumphum . Tantâ verò strage Christianorum imminutus est numerus , ut circa sex millia fuerint inter mortuos & captivos . In quo evidenter innotuit , quòd spernenda non erat sapientia pauperis : cùm *anima viri justi , enunciet aliquando vera , quàm septem circunspectores , sedentes in excelso ad speculandum* .

Alio quoque tempore , cùm post reversionem ipsius de ultra mare , Celanum prædicaturus accederet : miles quidam , supplici eum devotione , cum instantiâ magnâ , invitavit ad prandium . Venit itaque ad militis domum : omnisque familia , pauperum hospitum exsultavit ingressu . Antè verò quàm cibum sumerent , juxta solitum morem , vir mente devotus , offerens Deo preces & laudes , oculis stabat elevatis in cælum . Oratione completâ , benignum hospitem familiariter advocatum in partem , sic allocutus est : Ecce frater hospes , tuis victus precibus , ut manducarem , domum tuam intravi . Meis nunc citò monitis acquiesce : quoniam non hîc , sed alibi manducabis .

bis. Confitere nunc peccata tua, veræ pœnitentiæ dolore contritus: nec in te remaneat quicquam quod veridicâ confeſſione non pandas. Reddet tibi Dominus hodie vicem: quoniam tantâ devotione ſuos pauperes ſuſcepiſti. Acquievit continuò vir ille ſermonibus ſancti: ſocioque ipſius univerſa peccata in confeſſione detegens, diſpoſuit domum ſuam; & ad mortem ſuſcipiendam ſe quantum valuit, præparavit. Intraverunt tandem ad menſam: & incipientibus aliis manducare, hoſpes ſubitò ſpiritum exhalavit, juxta verbum hominis Dei, repentinâ morte ſublatus. Sicque factum eſt, hoſpitalitatis gratiâ promerente, ut (juxta verbum veritatis) *Prophetam recipiens, mercedem Prophetæ acciperet*: dum per ſancti viri prænunciationem propheticam, miles ille devotus, ſibi contra mortis ſubitationem providit; quatenus armis pœnitentiæ præmunitus, perpetuam damnationem evaderet, & in æterna tabernacula introiret.

Tempore quo vir ſanctus Reate jacebat infirmus, Præbendarius quidam nomine Gedeon, lubricus & mundanus, infirmitate gravi correptus, lectulo decubans; cùm ad eum fuiſſet delatus, lacrymosè rogabat cum ſimul aſtantibus, ut ab ipſo Crucis ſignaculo ſignaretur. Ad quem ille; Cùm vixeris olim ſecundùm deſideria carnis, non veritus judicia Dei: quomodo te Cruce ſignabo? Verùm propter devotas intercedentium preces, ſigno te Crucis ſignabo in nomine Domini. Tu tamen ſcito, te graviora paſſurum, ſi ad vomitum redieris liberatus: propter peccatum enim ingratitudinis, ſemper pejora prioribus inferuntur. Signo itaque Crucis ſuper eum facto, ſtatim qui contractus jacuerat, ſurrexit ſanus: & in laudem Dei prorumpens: Ego, inquit, ſum liberatus.

Inſo-

Insonuerunt autem ossa renum ejus, audientibus cunctis: veluti cùm manu ligna sicca franguntur. Paucis autem interlapsis temporibus, Dei oblitus, corpus impudicitiæ reddidit. Cumque serò quodam cœnasset in domo cujusdam Canonici; noctеque illa dormiret ibidem: subitò super omnes corruit tectum domus. Ceteris autem evadentibus mortem, solus ille miser interceptus atque interemptus est. Justo igitur Dei judicio, *facta sunt novissima hominis illius pejora prioribus*, propter ingratitudinis vitium, Deique contemptum: cùm de acceptâ veniâ gratum esse oporteat, & duplo displiceat flagitium iteratum.

Alio quoque tempore, mulier quædam nobilis, Deo devota, venit ad Sanctum, ut suum ei explicaret dolorem, ac remedium postularet. Habebat quidem virum valde crudelem, quem adversarium patiebatur in servitio Christi. Et ideo petebat à Sancto, quatenus oraret pro illo, ut suâ Deus cor ipsius dignaretur emollire clementiâ. Ipse verò hoc audiens ait illi: Vade cum pace, indubitanter exspectans de viro tuo consolationem tibi de proximo adfuturam. Et adjecit; Dices ei ex parte Dei & meâ, quòd nunc est tempus clementiæ, postmodum æquitatis. Benedictione acceptâ revertitur mulier: invenit virum, denunciat verbum. Cecidit super eum Spiritus sanctus: & novum factum de veteri, sic facit cum mansuetudine respondere: Domina, serviamus Domino, & salvemus animas nostras. Suadente igitur sanctâ uxore, pluribus annis cælibem vitam agentes, eodem die ambo ad Dominum migraverunt. Miranda certè in viro Dei spiritus Prophetici virtus, quâ & membris jam arentibus restituebat vigorem, & duris imprimebat cordibus pie-

pietatem. Quanquam non minùs ejusdem ſpiritus ſit ſtupenda limpiditas, quâ ſic futurorum præcognoſcebat eventum, ut etiam conſcientiarum ſcrutaretur arcanum, quaſi alter Eliſæus duplicem Eliæ ſpiritum aſſequutus.

Nam cùm Senis, viro cuidam ſibi familiari quædam ſuperventura finaliter prædixiſſet; & vir ille peritus, (de quo ſuprà mentio facta eſt quòd de Scripturis cum eo conferebat aliquando) his auditis, ab eodem ſancto Patre dubitando perquireret, an hæc ipſe dixiſſet, quæ illius viri relatione cognoverat: non ſolùm ſe illa dixiſſe aſſeruit, verùm etiam quærenti alienum eventum, proprium exitum prophetando prædixit. Quod ut certiùs cordi ejus imprimeret, quendam ſecretum conſcientiæ illius ſcrupulum, quem nulli viventi vir præfatus expreſſerat, & mirabiliter revelando explicuit, & ſalubriter conſulendo reſeravit. Ad quorum omnium firmitatem accidit, quòd vir ille religioſus, ſicut Chriſti famulus ei prædixit, ſic finaliter conſumavit.

Eo quoque tempore, quo revertebatur de ultra mare, ſocium habens Fratrem Leonardum de Aſſiſio, contigit eum fatigatum & laſſum parumper aſellum conſcendere. Subſequens autem ſocius, & ipſe non modicum feſſus, cœpit dicere intra ſe, humanum aliquid paſſus; Non de pari ludebant parentes ejus, & mei. En ipſe equitat, & ego pedeſter aſinum ejus duco. Hæc illo cogitante, protinus deſcendit de aſino vir ſanctus, & ait: Non, frater, convenit, ut ego equitem, tu venias pedes: quia nobilior & potentior in ſæculo tu me fuiſti. Obſtupuit illicò frater, & rubore ſuffuſus, deprehenſum ſe recognoſcens, procidit ad pedes ipſius: & lacrymis irrigatus, nudum

nudum exposuit cogitatum, veniamque poposcit:

Frater quidam Deo devotus & famulo Christi, frequenti cogitatione versabat in pectore, supernâ fore gratiâ dignum, quem Vir sanctus familiari complecteretur affectu: quem verò tanquam extraneum reputaret, extra numerum electorum reputandum à Deo. Cùm igitur cogitationis hujus crebriùs vexatus impulsu, Viri Dei familiaritatem vehementer optaret; nec tamen cordis sui secretum revelaret alicui: advocans eum ad se, dulciter Pater pius sic alloquutus est; Nulla te turbet cogitatio, fili: quoniam te carissimum habens inter præcipuè mihi caros, libenter tibi munus meæ familiaritatis, & dilectionis impendo. Miratus exinde frater, factusque devotior ex devoto, non solùm in amore crevit hominis sancti; verùm etiam per Spiritus sancti gratiæ munus, donis est majoribus cumulatus.

Cùm autem in monte maneret Alvernæ cellâ reclusus, unus è sociis magno desiderio cupiebat habere de verbis Domini aliquod scriptum, manu ipsius breviter annotatum. Gravem enim, quâ vexabatur, tentationem, non carnis sed spiritus, ex hoc credebat evadere, vel certè leviùs ferre. Tali desiderio languens anxiabatur interiùs: quia verecundiâ victus, reverendo Patri rem pandere non audebat. Sed cui homo non dixit, spiritus revelavit. Portari namque sibi jussit à fratre prædicto atramentum & chartam: laudesque Domini juxta fratris desiderium propriâ manu scripsit & ultimò benedictionem ipsius, dicens; Accipe tibi chartulam istam, & usque ad diem mortis tuæ custodias diligenter. Accepit frater donum illud optatum: & statim omnis illa tentatio effugatur. Servatur littera: & cùm in posterum miranda effecerit, virtutum Francisci testimonium fuit. Fra-

Frater quidam erat, quantum à foris videbatur, ſanctitate præclarus,converſatione inſignis: tamen admodum ſingularis, Omni tempore orationi vacans, tantâ diſtrictione ſilentium obſervabat, quòd conſueverat non verbis ſed nutibus confiteri. Accidit autem ſanctum Patrem venire ad locum, videre fratrem;& de ipſo cum aliis fratribus habere ſermonem. Commendantibus autem omnibus, & magnificantibus illum, reſpondit vir Dei: Sinite fratres, ne mihi in eo diabolica figmenta laudetis. In veritate ſciatis, quòd diabolica tentatio eſt, & deceptio fraudulenta. Durè acceperunt hoc fratres, tanquam impoſſibile judicantes: quòd tot perfectionis indiciis, fraudis ſe commenta fucarent. Verùm non poſt multos dies, eo Religionem egreſſo, evidenter apparuit, quanta luculentiâ interioris contuitûs,vir Dei, cordis ejus ſecreta perſpexit. Multorum quoque per hunc modum, qui ſtare videbantur, ruinam; ſed & plurium perverſorum converſionem ad Chriſtum, immobili veritate prænuncians, appropinquaſſe videbatur ad æternæ lucis ſpeculum contemplandum: cujus fulgore mirabili, abſentia corporaliter, tanquam ſi eſſent præſentia, mentis ejus cernebat obtutus.

Quodam namque tempore, Vicarius ſuus tenebat capitulum: ipſe verò in cellâ orans, ſequeſter erat,& medius inter fratres & Deum. Cùm igitur unus ex ipſis, defenſionis quodam contectus palliolo, non ſe ſubderet diſciplinæ: videns hoc vir ſanctus in ſpiritu, vocavit quendam de fratribus, & dixit ad eum: Vidi, frater, diabolum ſuper illius fratris inobedientis dorſum, collum ejus tenentem aſtrictum: qui tali ſeſſore ſubactus, obedientiæ freno ſpreto, inſtinctus ejus ſequebatur habenas. Et cùm

rogarem Deum pro fratre, subitò dæmon confusus abscessit. Vade igitur, & dic fratri, ut Obedientiæ sanctæ jugo collum sine mora submittat; monitus per internuncium frater, statimque conversus ad Deum, ad pedes Vicarii humiliter se projecit.

Alio quoque tempore contigit, duos fratres ad eremitorium Græcii de remotis venire, ut virum Dei cernerent, & benedictionem, multo desideratam jam tempore, reportarent. Venientes autem & non invenientes, quia de publico jam ad cellam redierat, desolati abibant. Et ecce recedentibus illis, cùm de ipsorum adventu vel recessu, nihil secundùm humanum sensum percipere potuisset; præter solitum morem egressus è cellâ, clamavit post eos: & ipsos juxta quod optaverant, signo crucis facto, in Christi nomine benedixit.

Duo fratres venerunt aliquando de terrâ Laboris; quorum antiquior nonnulla intulit scandala juniori. Cùm autem pervenissent ad Patrem, quæsivit ille à juniore, qualiter erga ipsum, se frater socius habuisset in viâ: quo respondente; Utique satis bene. Subjunxit; Cave frater, ne sub humilitatis specie mentiaris: scio enim, scio, sed exspecta modicum & videbis. Miratus est perplurimum frater, quomodo tam absentia per spiritum cognovisset. Igitur non post multos dies, contemptâ Religione foras egreditur, qui scandalum fecerat fratri, & à Patre non petierat veniam, nec correctionis debitam receperat disciplinam; simulque duo, in unâ illius claruere ruinâ: æquitas scilicet divinæ justitiæ, & perspicacitas spiritûs prophetiæ. Qualiter autem absentibus se præsentem exhibuit, divinâ faciente virtute, evidenter ex superioribus innotescit: si revocetur ad mentem, qualiter absens in

curru

curru igneo fratribus transfiguratus apparuit; & quomodo se Arelatensi Capitulo in crucis effigie præsentavit; quod factum esse divinâ dispositione credendum est: ut ex præsentiæ corporalis apparitione mirabili patenter clarescerer, quàm præsens & pervius spiritus ejus, luci sapientiæ foret æternæ, quæ *omnibus mobilibus mobilior est, & ubique attingens propter sui munditiam, per nationes in animas sanctas se transfert, & Dei amicos & Prophetas constituit*. Simplicibus enim & parvulis sua solet pandere mysteria Doctor excelsus: sicut priùs apparuit in David Prophetarum eximio, & post in Apostolorum principe Petro; & tandem in pauperculo Christi Francisco. Hi enim cùm essent litterarum imperitiâ simplices, facti sunt sancti Spiritûs eruditione illustres. Is quidem pastor: ut gregem pasceret Synagogæ de Ægypto eductum; iste piscator: ut sagenam repleret Ecclesiæ multiformitate credentium; hic autem negotiator: ut margaritam emeret Evangelicæ vitæ, venditis, & dispersis omnibus propter Christum.





De efficaciâ prædicandi; & gratiâ sanitatum.

CAPUT XII.



Idelis re verâ famulus & minister Christi Franciscus, ut cuncta fideliter & perfectè perageret, illis potissimè virtutum exercitiis intendebat, quæ sacro dictante Spiritu, Deo suo magìs placere cognoverat. Quâ de re contigit, illum in magnam dubitationis cujusdam agoniam incidere: quam multis diebus, ab oratione rediens, terminandam fratribus sibi familiaribus proponebat. Quid, inquit, fratres, consulitis, quid laudatis; An quòd orationi vacem, an quòd prædicando discurram? Siquidem ego parvulus, simplex, & imperitus sermone, majorem orandi accepi gratiam, quàm loquendi. Videtur etiam in oratione lucrum, & cumulatio gratiarum: in prædicatione distributio quædam donorum cælitus acceptorum; in oratione etiam purificatio interiorum affectuum, & unitio ad unum verum & summum

Bonum,

Bonum, cum vigoratione virtutis: in prædicatione ſpiritualium pulveriſatio pedum, diſtractio circa multa, & relaxatio diſciplinæ. Tandem, in oratione Deum alloquimur, & audimus; & quaſi Angelicam vitam agentes, inter Angelos converſamur: in prædicatione, multâ oportet condeſcenſione uti ad homines; & humanè inter eos vivendo, humana cogitare, videre, dicere, & audire. Sed unum eſt in contrarium, quod videtur proponderare his omnibus ante Deum: quòd videlicet unigenitus Dei filius, qui eſt Sapientia ſumma, propter animarum ſalutem de ſinu Patris deſcendit, ut ſuo mundum informans exemplo, verbum ſalutis hominibus loqueretur, quos ſacri ſanguinis & pretio redimeret, & emundaret lavacro, & poculo ſuſtentaret; nihil ſibi omnino reſervans, quod non in ſalutem noſtram liberaliter erogaret. Et quia debemus omnia facere ſecundùm exemplar eorum quæ videmus in ipſo, tanquam in monte ſublimi; videtur magìs Deo placitum, quod intermiſsâ quiete, foras egrediar ad laborem. Cumque per multos dies, verba hujuſmodi ruminaret cum fratribus: certitudinaliter nequibat percipere, quid horum ſibi foret, ut Chriſto verè acceptius, eligendum. Cùm enim miranda noſſet per ſpiritum prophetiæ, hanc per ſeipſum quæſtionem diſſolvere non valebat ad liquidum: Deo meliùs providente, ut prædicationis meritum, per ſupernum manifeſtaretur oraculum, & ſervi Chriſti humilitas ſervaretur. Non erubeſcebat à minoribus parva quærere verus minor, qui magna didicerat à magiſtro ſupremo. Studio namque præcipuo ſolitus erat exquirere, quali viâ, qualique modo, Deo poſſet ſecundùm ipſius beneplacitum perfectiùs deſervire. Hæc ſumma ejus philoſophia,

phia,

phia, hoc summum ejus desiderium exstitit, quoad vixit: ut quæreret à sapientibus & simplicibus, perfectis & imperfectis, parvulis & grandevis, qualiter ad perfectionis culmen virtuosiùs pervenire valeret.

Assumens itaque duos ex fratribus, misit ad fratrem Silvestrum, qui crucem egredientem viderat de ore ipsius; & tunc in monte supra Assisium, jugiter orationi vacabat: ut divinum super dubitatione hujusmodi responsum perquireret, quod sibi ex parte Domini demandaret. Hoc ipsum demandavit sacræ virgini Claræ, ut per aliquam puriorem & simpliciorem de virginibus sub ipsius disciplinâ degentibus, & ipsa cum sororibus aliis orans, super hoc exquireret Domini voluntatem. Concordaverunt autem mirabiliter in idipsum, superno eis revelante Spiritu, venerabilis Sacerdos, & Virgo Deo dicata: beneplaciti scilicet esse divini, quòd Christi præco ad prædicandum exiret. Revertentibus itaque fratribus, & Dei, juxtà quod acceperant, indicantibus voluntatem; exsurgens continuò succinxit se, nullâ prorsus contractâ morâ, iter aggressus est. Ibat autem cum tanto fervore, ut divinum exsequeretur imperium, tamque celeriter percurrebat, ac si factâ manu Dei super eum, novam induisset è cælo virtutem.

Cùm igitur appropinquaret Bevanio; ad quendam locum devênit, in quo diversi generis avium maxima multitudo convenerat: Quas cùm sanctus Dei vidisset, alacriter cucurrit ad locum, & eas velut rationis participes salutavit. Omnibus verò exspectantibus, & convertentibus se ad eum; ita, ut quæ in arbustis erant, inclinatis capitibus, cum appropinquaret ad eas, insolito modo in ipsum intenderent; usque ad eas accessit & omnes

nes

nes ut verbum Dei audirent, solicitè admonuit dicens: Fratres mei volucres, multum debetis laudare Creatorem vestrum, qui plumis vos induit, & pennas tribuit ad volandum; puritatem concessit aëris, & sine vestrâ solicitudine vos gubernat. Cùm autem eis hæc & his similia loqueretur: aviculæ modo mirabili gestientes, cœperunt extendere colla, protendere alas, aperire rostra, & in illum attentè respicere. Ipse verò cum spiritûs fervore mirando per medium ipsarum transiens, tunicâ contingebat easdem: nec tamen de loco aliqua mota est, donec signo crucis facto, & licentiâ datâ, cum benedictione viri Dei, omnes simul avolarunt. Hæc omnia contuebantur socii exspectantes in viâ. Ad quos reversus vir simplex & purus, pro eo quòd hactenus avibus non prædicaverat, cœpit se de negligentiâ inculpare.

Exinde, prædicando per loca vicina procedens, venit ad castrum quoddam nomine Alvianum: ubi congregato populo, & indicto silentio, propter hirundines nidificantes in eodem loco, magnisque garritibus perstrepentes, audiri vix poterat. Quas vir Dei, omnibus audientibus, alloquutus est, dicens: Sorores meæ Hirundines, jam tempus est, ut loquar & ego: quia vos usque modò satis dixistis. Audite verbum Dei, tenentes silentium, donec sermo Dei compleatur. At illæ tanquam intellectûs capaces, subitò tacuerunt: nec fuerunt motæ de loco, donec fuit omnis prædicatio consumata. Omnes igitur qui viderunt, stupore repleti glorificaverunt Deum. Istius miraculi fama circumquaque diffusa, multos ad sancti reverentiam, & fidei devotionem accendit.

In civitate namque Parisiensi, scholaris quidam indolis

dolis bonæ; cum sociis aliis studio diligenter intentus; dum importunâ garrulitate cujusdam infestaretur hirundinis, dicere cœpit ad socios; Hæc hirundo una de illis est, quæ virum Dei Franciscum prædicantem aliquando, donec silentium eis imponeret, molestabant. Et conversus ad hirundinem fiducialiter ait; in nomine servi Dei Francisci præcipio tibi, ut ad me veniens continuò conticescas. At illa Francisci audito nomine, quasi viri Dei disciplinis edocta, & statim conticuit, & ipsius manibus, tanquam tutæ custodiæ se commisit. Stupefactus scholaris statim eam libertati restituit, & ejus garritum ampliùs non audivit.

Alio quoque tempore cùm famulus Dei Cajetæ prædicaret in littore maris, turbis præ devotione ruentibus, ut eum contingerent, horrens Christi servus tantum populorum applausum, in unam hærentem littori naviculam prosilivit solus. Illa verò, tanquam si rationis particeps, motore moveretur intrinseco, sine aliquo remige, cernentibus & mirantibus cunctis, se longiùs à terrâ protraxit. Cùm autem aliquanto spatio, in maris altitudinem secessisset; stetit inter fluctus immobilis, quamdiu vir sanctus turbis exspectantibus in littore, prædicavit. Cumque audito sermone, & viso miraculo, ac benedictione acceptâ, multitudo recederet, ne ipsum ampliùs molestaret: navicula proprio ductu ad terram reversa est. Quis igitur tam obstinatæ mentis esset, & impiæ, ut prædicationem Francisci contemneret: cujus mirandâ fiebat virtute, ut non solùm carentia ratione disciplinam susciperent; verùm etiam inanimata corpora, tanquam animata prædicanti servirent?

Aderat equidem servo suo Francisco, ad quæcun-

que

que pergeret; is qui eum unxerat, & miserat spiritus Domini, & ipse Dei virtus, & sapientia Christus: ut sanæ doctrinæ verbis affluerét, & magnæ potentiæ miraculis corusċaret. Erat enim verbum ejus velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat: cùm non humanæ inventionis ornatum prætenderet, sed divinæ revelationis afflatum redoleret. Nam cùm semel prædicaturus coram Papâ & Cardinalibus, ad suggestionem Domini Hostiensis, sermonem quendam studiosè compositum commendasset memoriæ; stetissetque in medio, ut ædificationis verba proponeret; sic oblivioni tradidit omnia, ut effari aliquid omnino nesciret. Verùm cùm hoc veridicâ humilitate narrâsset, conferens se ad Spiritûs sancti gratiam invocandam; tam efficacibus subitò cœpit verbis affluere, tamque potenti virtute illorum mentes virorum sublimium, ad compunctionem inflectere; ut apertè clareret, quòd non ipse, sed Spiritus Domini loquebatur. Et quoniam primò sibi suaserat opere, quod aliis suadebat sermone: reprehensorem non timens, veritatem fidentissimè prædicabat. Nesciebat aliquorum culpas palpare, sed pungere: nec vitam fovere peccantium, sed asperâ increpatione ferire. Eâdem mentis constantiâ magnis loquebatur & parvis: eademque spiritûs jucunditate paucis loquebatur & multis. Omnis ætas, omnisque sexus properabat virum novum, mundo cælitus datum & cernere, & audire. Ipse verò per diversas regiones progrediens, evangelizabat ardenter: *Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis*. In virtute namque nominis ejus, veritatis præco Franciscus ejiciebat dæmonia, sanabat infirmos: & quod majus est, sui

ſermonis efficaciâ, obſtinatorum mentes ad pœnitentiam molliebat, ſimulque ſanitatem corporibus reddebat, & cordibus; ſicut aliqua comprobant operum ejus, exempli gratiâ, inferiùs adnotanda.

In civitate Tuſcanellâ, à milite quodam hoſpitio devotè ſuſceptus, filium ejus unicum à nativitate contractum, ad multam ipſius inſtantiam, manu allevans, ſic ſubitò incolumem reddidit; ut videntibus cunctis, protinus conſolidarentur omnia corporis membra, & puer ſanus & fortis effectus, confeſtim exſurgeret ambulans, & exſiliens, & laudans Deum.

In civitate Narnienſi, cum paralyticum quendam membrorum omnium deſtitutum officio, ſigno crucis à capite uſque ad pedes, ad inſtantiam ſignaſſet Epiſcopi, perfectæ reſtituit ſanitati.

In Epiſcopatu Reatino, puer quidam ſic turgidus à quatuor annis, ut nullo modo propria crura cernere poſſet, à matre cum lacrymis præſentatus eidem: ſtatim, ut vir ſanctus tetigit eum manibus ſacris, incolumis eſt effectus.

Apud civitatem Ortenſem, puer unus ita conglomeratus, ut caput pedibus portaret applicitum, & haberet oſſa nonnulla confracta, ſigno crucis ad parentum lacrymabiles preces ab eodem ſuſcepto, ſubitò extenſus extitit, & illicò liberatus.

Mulier quædam civitatis Eugubii, ambas contractas & aridas habens manus, adeò ut nihil per illas operari valeret; ſigno crucis ab eodem in nomine Domini ſibi facto, tam perfectam obtinuit ſoſpitatem, quòd ſtatim rediens domum, cibos in miniſterium ejus & pauperum, quaſi altera ſocrus Simonis, propriis manibus præpararet.

Puel-

Puellæ cuidam, in castro Mevanii, oculorum privatæ luminibus, cùm in Trinitatis nomine, sputo suo ter ipsius oculos linivisset, lumen concupitum restituit.

Mulier quædam civitatis Narnii, oculorum cæcitate percussa, signum crucis ab eodem suscipiens, lucem recuperavit optatam.

Bononiæ, puer quidam unum oculorum maculâ adeò habens obtectum, ut nihil prorsus videre posset, nec aliquo juvari remedio; post signum crucis, à capite usque ad pedes per servum Domini sibi factum, visum recuperavit tam limpidum, ut postmodum fratrum Minorum Ordinem ingressus, se longè clariùs videre assereret de oculo priùs infirmo, quam de oculo semper sano.

In castro sancti Geminiani, servus Dei à quodam devoto viro susceptus hospitio, cujus uxor à dæmonio vexabatur; post orationem factam, in virtute obedientiæ imperavit dæmoni ut exiret: cumque potestate divinâ tam subitò effugavit, ut verè clarescceret, quòd obedientiæ sanctæ virtuti pervicacia dæmonum non obsistat.

In civitate de Castello, quidam furibundus & nequam spiritus quandam obsidens mulierem, à viro sancto, Obedientiæ accepto mandato, indignabundus discessit: mente simul & corpore liberam, obsessam priùs fœminam derelinquens.

Frater quidam infirmitate tam horribili gravabatur, ut magis esse vexatio dæmonis, quàm naturalis infirmitas à pluribus firmaretur. Nam totus sæpe allidebatur, & volutabatur spumans: membris corporis nunc

contractis, nunc extensis, nunc plicatis, nunc tortis, nunc rigidis effectis, & duris. Quandoque totus extensus, & rigidus, pedibus æquatis capiti, levabatur in altum, horribiliter illicò relapsurus. Hunc sic miserabiliter, & irremediabiliter ægrotantem, plenus misericordiâ Christi servus commiserans, buccellam sibi panis, de quo edebat, transmisit. Tantam verò gustatus panis contulit ægro virtutem, ut deinceps hujus infirmitatis molestiam non sentiret.

In comitatu Aretii, cùm diebus pluribus, mulier quædam laborasset in partu, essetque jam proxima morti, nullum omnino desperanti de vitâ supererat remedium, nisi Dei. Cùm autem equo vectus; propter corporis infirmitatem, Christi famulus, per partes illas transitum habuisset: contigit reduci animal per villam, in quâ mulier torquebatur. Homines verò loci, viso equo, cui vir sanctus insederat, extraxerunt frenum, ut superponerent mulieri. Ad cujus contactum mirificum, omni remoto periculo, mulier illicò peperit cum salute.

Vir quidam de Castro Plebis, religiosus ac timens Deum, chordam apud se, quâ cinctus fuerat sanctus Pater, habebat. Cumque multitudo virorum ac mulierum, in castro illo, variis infirmitatibus laboraret; ibat per infirmantium domos, & intinctâ chordâ in aquâ, dabat bibere patientibus: sicque per hunc modum plurimi sanabantur. Sed & de panibus à viro Dei contactis gustantes ægroti, divinâ operante virtute, consequebantur celerirer remedia sanitatum. Cùm his & aliis multis miraculorum prodigiis, præco Christi coruscaret: attendebatur his quæ dicebantur ab eo, ac si Angelus Domini loqueretur. Excellens namque in ipso prærogativa virtutum, prophetiæ

tiæ ſpiritus, efficacia miraculorum, oraculum de prædicando cælitûs datum, obedientia creaturarum ratione carentium, vehemens immutatio cordium ad verborum ipſius auditum, eruditio ejus à Spiritu ſancto præter humanam doctrinam, prædicandi auctoritas à ſummo Pontifice non ſine revelatione conceſſa : inſuper & Regula, in quâ forma prædicandi exprimitur, ab eodem Chriſti Vicario confirmata: ſummi quoque Regis ſignacula, per modum ſigilli corpori ejus impreſſa: tanquam teſtimonia decem, toti ſæculo indubitanter affirmant, Chriſti præconem Franciſcum & venerandum officio, & doctrinâ authenticum,& admirabilem ſanctitate:ac per hoc tanquam verè Dei nuntium, Chriſti Evangelium prædicaſſe.



De



De Stigmatibus ſacris.

CAPUT XIII.



Os erat Angelico viro Franciſco nunquam otiari à bono: quin potiùs inſtar ſupernorum ſpirituum in ſcalâ Jacob, aut aſcendebat in Deum, aut deſcendebat ad proximum. Nam tempus ſibi conceſſum ad meritum, dividere ſic prudenter didicerat, ut aliud proximorum lucris laborioſis impenderet, aliud contemplationis tranquillis exceſſibus dedicaret. Unde cùm ſecundum exigentiam locorum & temporum, alienæ condeſcendiſſet procurandæ ſaluti, inquietationibus derelictis turbarum, ſolitudinis ſecreta petebat, locumque quietis: quò liberiùs Deo vacans, extergeret, ſi quid pulveris ſibi ex converſatione hominum adhæſiſſet. Biennio itaque antequam ſpiritum redderet cælo, divinâ providentiâ duce, poſt labores multimodos, perductus eſt in locum excelſum ſeorſum, qui dicitur mons Alvernæ. Cùm igitur juxta ſolitum morem, Quadrageſimam ibidem ad honorem

S. Ar-

S. Archangeli Michaelis jejunare cœpisset; supernæ contemplationis dulcedine abundantiùs solito superfusus, ac cælestium desideriorum ardentiori flammâ succensus, supernarum cœpit immissionum cumulatiùs dona sentire. Ferebatur quidem in altum, non ut curiosus Majestatis perscrutator opprimendus à gloriâ, sed tamquam servus fidelis & prudens, investigans beneplacitum Dei, cui se conformare omnimodè, summo peroptabat ardore. Immissum est igitur menti ejus, per divinum oraculum, quòd in apertione libri Evangelici revelaretur ei à Christo, quod Deo in ipsò, & de ipso maximè foret acceptum. Oratione itaque cum multâ devotione præmissâ, sacrum Evangeliorum librum de altari sumptum, in sanctæ Trinitatis nomine aperiri fecit per socium, virum utique Deo devotum & sanctum. Sanè cùm in trinâ libri aperitione, semper Domini passio occurreret: intellexit vir Deo plenus, quod sicut Christum fuerat imitatus in actibus vitæ, sic conformis ei esse deberet in afflictionibus & doloribus passionis, antequam ex hoc mundo transiret. Et licet propter multam austeritatem vitæ præteritæ, Crúcisque Dominicæ bajulationem continuam, imbecillis jam esset corpore, nequaquam est territus: sed ad martyrii sustinentiam vigorosiùs animatus. Excreverat quidem in eo insuperabile amoris incendium boni Jesu, in lampades ignis atque flammarum: ut aquæ multæ charitatem ejus tam validam extinguere non valerent.

Cùm igitur Seraphicis desideriorum ardoribus sursum ageretur in Deum; & compassivâ dulcedine in eum transformaretur, qui ex charitate nimiâ voluit crucifigi: quodam mane circa festum Exaltationis sanctæ Crucis, dum oraret in latere montis: vidit Seraph unum, sex alas haben-

habentem tam ignitas quàm ſplendidas, de cœlorum ſublimitate deſcendere. Cumque volatu celerrimo perveniſſet ad aëris locum viro Dei propinquum: apparuit inter alas effigies hominis crucifixi, in modum crucis manus & pedes extenſos habentis, & cruci affixos. Duæ alæ ſuper caput ipſius elevabantur, duæ ad volandum extendebantur, duæ verò totum velabant corpus. Hoc videns, vehementer obſtupuit: mixtumque mærore gaudium cor ejus incurrit. Lætabatur quidem in gratioſo aſpectu, quo à Chriſto ſub ſpecie Seraph cernebat ſe conſpici: ſed crucis affixio compaſſivi doloris gladio ipſius animam pertranſibat. Admirabatur quamplurimum in tam inſcrutabilis viſionis aſpectu: ſciens quòd paſſionis infirmitas, cum immortalitate ſpiritûs Seraphici nullatenus conveniret. Intellexit tandem ex hoc, Domino revelante, quòd ideo hujuſmodi viſio, ſic divinâ providentiâ ſuis fuerat præſentata conſpectibus: ut amicus Chriſti prænoſceret, ſe non per martyrium carnis, ſed per incendium mentis, totum in Chriſti crucifixi ſimilitudinem transformandum.

Diſparens igitur viſio, mirabilem in corde ipſius reliquit ardorem: ſed & in carne non minùs mirabilem ſignorum impreſſit effigiem. Statim namque in manibus ejus & pedibus apparere cœperunt ſigna clavorum: quemadmodum paulo antè, in effigie illa viri crucifixi conſpexerat. Manus enim & pedes, in ipſo medio, clavis confixæ videbantur: clavorum capitibus in interiori parte manuum, & ſuperiori pedum apparentibus, & eorum acuminibus exiſtentibus ex adverſo. Erantque clavorum capita, in manibus & pedibus rotunda & nigra: ipſa verò acumina oblonga, retorta, & quaſi repercuſſa, quæ

de ipſâ

de ipsâ carne surgentia, carnem reliquam excedebant: Dexterum quoque latus, quasi lanceâ transfixum, rubrâ cicatrice obductum erat: quod sæpe sanguinem sacrum effundens, tunicam & femoralia respergebat.

Cernens autem Christi servus, quòd Stigmata carni tam luculenter impressa, socios familiares latêre non possent; timens nihilominus publicare Domini Sacramentum; in magno positus fuit dubitationis agone: utrum videlicet quod viderat diceret, vel taceret. Vocavit proinde aliquos ex fratribus; & generalibus verbis loquens, dubium coram eis proposuit, & consilium requisivit. Quidam verò ex fratribus, gratiâ Illuminatus & nomine, intelligens quòd aliqua miranda vidisset; pro eo quod videbatur admodum stupefactus: dixit ad virum sanctum: Frater, non solùm propter te, sed etiam propter alios, scias tibi ostendi aliquando Sacramenta divina. Timendum propterea jure videtur, ne, si quod pluribus profuturum accepisti, celaveris, pro talento abscondito reprehensibilis judiceris. Ad cujus verbum motus vir sanctus, licet aliàs dicere solitus esset; *Secretum meum mihi*; tunc tamen cum multo timore, seriem retulit visionis præfatæ: addens quòd is qui sibi apparuerat, aliqua dixerit, quæ nunquam dum viveret alicui hominum aperiret. Credendum sanè, tam arcana illa fuisse sacri illius Seraph, in cruce mirabiliter apparentis eloquia, quòd fortè non liceret hominibus ea loqui.

Postquam igitur verus Christi amor, in eandem imaginem transformavit amantem; quadraginta dierum numero juxta quod decreverat, in solitudine consummato; superveniente quoque solennitate Archangeli Michaelis:

chaelis : descendit Angelicus vir Franciscus de monte ; secum ferens crucifixi effigiem, non in tabulis lapideis vel ligneis, manu figuratam artificis, sed in carneis membris descriptam digito Dei vivi. Et quoniam *Sacramentum Regis abscondere bonum est* : ideo secreti Regalis vir conscius, signacula illa sacra pro viribus occultabat. Verùm quia Dei est, ad gloriam suam magna revelare quæ facit ; Dominus ipse, qui signacula illa secretè impresserat, miracula quædam apertè per ipsa monstravit : ut illorum occulta & mira vis Stigmatum, manifestâ patêret claritate signorum.

In provinciâ namque Reatinâ, pestis invaluerat valde gravis : quæ oves, & boves omnes sic consumebat crudeliter, quòd nullum poterat remedium adhiberi. Vir autem quidam timens Deum, noćte fuit per visionem commonitus, ut ad eremitorium fratrum festinanter accederet : & loturam manum ac pedum famuli Dei Francisci, qui tunc temporis morabatur ibidem, acceptam super animalia cuncta respergeret. Mane itaque surgens venit ad locum : loturâque hujusmodi per socios sancti viri latenter obtentâ, oves & boves languentes ex eâ respersit. Mirabile dictu ! Statim ut aspersio animalia languida, & in terrâ jacentia quantuncunque paululum attingebat, pristino recuperato vigore, surgebant continuò : & tanquam nihil mali sensissent, ad pascua festinabant. Sicque factum est, ut per virtutem mirandam aquæ illius, quæ sacras plagas contigerat, omnis prorsus plaga cessaret, pestilensque morbus à gregibus fugaretur.

Circa præfatum montem Alvernæ, antequam vir sanctus ibi contraheret moram ; nube ex ipso monte surgente, grandinis violenta tempestas, fructus terræ consuetu-

ſuetudinariè devaſtabat: ſed poſt illam apparitionem felicem, non ſine incolarum admiratione, grando ceſſavit: ut cæleſtis illius viſionis excellentiam, & Stigmatum ibidem impreſſorum virtutem, ſerenata præter morem ipſa Cæli facies declararet.

Contigit quoque eum tempore hiemali, propter debilitatem corporis, & aſperitatem viarum, hominis unius pauperis ſubvectum aſello, ſub rupis cujuſdam prominentis pernoctare crepidine; ut nivis & noctis ſupervenientium, quoquo modo declinaret incommoda, quibus præpeditus ad hoſpitii locum non valuerat pervenire. Cùm autem vir ſanctus, hominem illum queruloſis ſubmurmurantem gemitibus, hinc inde ſeipſum jactare ſenſiſſet; tanquam qui tenui operimento contectus, quieſcere præ frigoris acerbitate nequibat: divini amoris fervore ſuccenſus, manu illum protenſâ palpavit. Mirabile certè! Repentè ad illius ſacræ manûs contactum, quæ Seraphici calculi gerebat incendium, omni fugato frigore, tantus in virum intus & extrà calor advênit, ac ſi quædam in eum vis flammea ex fornacis ſpiraculo proceſſiſſet. Nam illicò & mente & corpore confortatus, ſuaviùs inter ſaxa & nives uſque mane dormivit, quàm unquam in proprio lecto pauſaverat: ſicut ipſe poſtmodum aſſerebat. Certis itaque conſtat indiciis, ſacra illa ſignacula illius impreſſa fuiſſe virtute, qui operatione Seraphicâ purgat, illuminat, & inflammat: cùm ipſa, forinſecus expurgando à peſte, ſalutem, ſerenitatem, & calorem corporibus, efficaciâ mirâ conferrent: ſicut & poſt mortem, evidentioribus eſt demonſtratum prodigiis, ſuo loco poſteriùs adnotandis.

Ipſe verò, licet theſaurum inventum in agro multâ

diligentiâ ſtuderet abſcondere; latêre tamen non potuit, quin aliqui Stigmata manuum viderent & pedum: quanquam manus quaſi ſemper portaret contectas, & pedibus ex tunc incederet calceatis. Viderunt enim, dum viveret, fratres plurimi: qui licet eſſent propter ſanctitatem præcipuam, viri per omnia fide digni: tamen ad omne dubium amovendum, ſic eſſe, ac ſe vidiſſe, tactis ſacroſanctis, juramento firmârunt. Viderunt etiam ex familiaritate, quam cum viro ſancto habebant, aliqui Cardinales; laudes ſacrorum Stigmatum proſis, & hymnis, & antiphonis, quas ad ipſius ediderunt honorem, veraciter inſerentes: qui tam verbo, quàm ſcripto perhibuerunt teſtimonium veritati. Summus etiam Pontifex Dominus Alexander, cùm populo prædicaret, coram multis fratribus, & me ipſo, affirmavit; ſe, dum Sanctus viveret, Stigmata illa ſacra ſuis oculis conſpexiſſe. Viderunt in morte pluſquam quinquaginta fratres, virgoque Deo devotiſſima Clara, cum cæteris ſororibus ſuis, & ſæculares innumeri: ex quibus, quemadmodum ſuo loco dicetur, quamplurimi & oſculati ſunt ex devotionis affectu, & contrectaverunt manibus ad teſtimonii firmitatem.

Vulnus autem lateris tam ſolicitè occultavit, ut illud nemo poſſet niſi furtim contueri, dum viveret. Unus etenim frater qui ei ſedulè miniſtrare ſolitus erat, cùm piâ eum cautelâ, ut ad excutiendum extraheret tunicam, induxiſſet; attentè reſpiciens vidit plagam: cui etiam tres veloci contactu digitos applicans, tam viſu, quàm tactu, vulneris quantitatem agnovit. Cum ſimili cautelâ vidit etiam frater ille, qui tunc temporis erat Vicarius ejus. Frater verò ſocius mirandæ ſimplicitatis,

dum

dum infirmitatis causſâ languentis ſcapulas contrectaret: manu per capitium miſsâ, & caſualiter vulneri ſacro illapsâ, magnum ei dolorem inflixit. Proinde portabat ex tunc femoralia ita facta, ut uſque ad axillas pertingerent, ad vulnus lateris contegendum. Fratres quoque, qui illa lavabant, vel tunicam excutiebant pro tempore, quia inveniebant eam ſanguine rubricatam; indubitanter per evidens ſignum, in cognitionem ſacri vulneris pervenerunt: quod poſtmodum in morte, revelatâ facie, ipſi cum aliis plurimis contemplati ſimul & venerati ſunt.

Eja nunc ſtrenuiſſime miles Chriſti, ipſius fer arma invictiſſimi ducis: quibus munitus & inſignitus, omnes adverſarios ſuperabis. Fer vexillum Regis altiſſimi: ad cujus intuitum omnes pugnatores divini exercitûs animentur. Fer nihilominus ſigillum Summi Pontificis Chriſti: quo verba & facta tua tanquam irreprehenſibilia, & authentica meritò ab omnibus acceptentur. Iam enim propter Stigmata Domini Jeſu, quæ in corpore tuo portas, nemo debet tibi eſſe moleſtus: quin potiùs, quilibet Chriſti ſervus, omni eſſe tenetur affectione devotus. Jam per hæc ſigna certiſſima, non duobus aut tribus teſtibus ad ſufficientiam, ſed quàmplurimis ad ſuperabundantiam comprobata teſtimonia Dei in te, & per te credibilia facta nimis, omne tollunt infidelibus velamen excuſationis: dum credentes in fide ſtabiliunt, ſpei fiduciam ſurſum agunt, & igne charitatis accedunt. Jam verè impleta eſt prima viſio quam vidiſti: videlicet, quòd dux in militiâ Chriſti futurus, armis deberes cæleſtibus, ſignoque Crucis inſignibus decorari. Jam in principio tuæ converſionis, crucifixi viſio compaſſivi

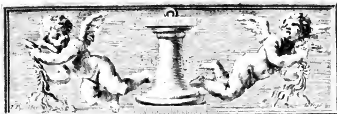
dolo-

doloris gladio mentaliter te transfigens : ſed & auditus vocis de cruce, tanquam de throno Chriſti ſublimi, & ſecreto propitiatorio, procedentis, (juxta quod tuo ſacro firmaſti eloquio) vera indubitanter fuiſſe creduntur. Jam in tuæ converſionis progreſſu, & crucem quam vidit frater Silveſter ex ore tuo mirabiliter procedentem; & gladios in crucis modum tua viſcera transfigentes, quos ſacer vidit Pacificus, teque ſecundùm crucis figuram in aëre ſublevatum, cùm de crucis titulo ſanctus prædicabat Antonius, juxtà quod proſpexit Angelicus vir Monaldus : non phantaſticâ viſione, ſed revelatione fuiſſe cælicâ conſpecta, verè creditur, & firmatur. Jam denique circa finem, quòd ſimul tibi oſtenditur, & ſublimis ſimilitudo Seraph, & humilis effigies crucifixi, interiùs te incendens, & exteriùs te conſignans; tanquam alterum Angelum aſcendentem ab ortu ſolis, qui ſignum in te habeas Dei vivi; & prædictis dat firmitatem fidei, & ab eis accipit teſtimonium veritatis. Ecce jam ſeptem apparitionibus crucis Chriſti, in te, & circa te ſecundùm ordinem temporum mirabiliter exhibitis & monſtratis, quaſi ſex gradibus ad iſtam ſeptimam, in quâ finaliter requieſcis, perveniſti. Chriſti namque crux in tuæ converſionis primordio, tam propoſita quàm aſſumta, & dehinc in converſationis progreſſu per vitam probatiſſimam bajulata, in te ipſo continuè, & in exemplum aliis demonſtrata; tantâ certitudinis claritate, oſtendit Evangelicæ perfectionis apicem te finaliter concluſiſſe, ut demonſtrationem hanc Chriſtianæ ſapien-

ſapientiæ, in tuæ carnis pulvere exaratam; nullus verè devotus abjiciat; nullus verè fidelis impugnet; nullus verè humilis parvipendat; cùm ſit verè divinitus expreſſa, & omni acceptione condigna.



De



De patientiâ ipsius; & transitu mortis.

CAPUT XIV.



Hristo jam igitur cruci confixus Franciscus, tam carne quàm spiritu; non solùm Seraphico amore ardebat in Deum: verum etiam sitiebat cum Christo crucifixo, multitudinem salvandorum. Faciebat proinde, quoniam propter excrescentes in pedibus clavos, ambulare non poterat, corpus emortuum per civitates & castra circumvehi: ut ad crucem Christi ferendam ceteros animaret. Fratribus quoque dicebat; *Incipiamus, fratres, servire Domino Deo nostro: quia usque nunc parum profecimus*. Flagrabat etiam desiderio magno, ad humilitatis redire primordia, ut leprosis sicut à principio ministraret: corpusque jam præ labore collapsum, revocaret ad pristinam servitutem. Proponebat Christo duce, se facturum ingentia: & fatiscentibus membris, spiritu fortis & fervidus, novo sperabat certamine de hoste triumphum. Neque enim languor vel de-

sidia

ſidia locum habet, ubi amoris ſtimulus ſemper ad majora perurget. Tanta autem in eo carnis ad ſpiritum erat concordia, tanta obedientiæ promptitudo: quòd cùm ille ad omnem niteretur ſanctitatem pertingere, ipſa non ſolùm non repugnaret, ſed præcurrere niteretur.

Ut autem viro Dei cumulus meritorum accreſceret, quæ omnia verè in patientiâ conſumantur: cœpit infirmitatibus multimodis laborare tam graviter, ut vix in eo membrum aliquod remaneret, abſque ingenti paſſionis dolore. Ad hoc tandem, per varias & diuturnas ægritudines deductus eſt, ut conſumptis jam carnibus, quaſi ſola cutis oſſibus cohæreret. Cumque duris corporis angeretur doloribus, illas ſuas anguſtias non pœnarum cenſebat nomine, ſed ſororum. Cùm autem ſemel graviùs ſolito, dolorum urgeretur aculeis, quidam frater ſimplex dixit ad eum: Frater ora Dominum, ut mitiùs tecum agat: manum enim ſuam plus debito, ſuper te gravare videtur. Quo audito, vir ſanctus, cum ejulatu exclamans, ait: Niſi noſcerem in te ſimplicem puritatem, tuum ex nunc abhorrerem conſortium: qui auſus fueris circa me, divina judicia reprehenſibilia judicare. Et licet totus eſſet attritus, gravis prolixitate languoris; projiciens ſe in terram, oſſa debilia duro caſu colliſit. Et deoſculans humum; Gratias, inquit, tibi ago, Domine Deus, de omnibus his doloribus meis: teque, mi Domine, rogo, ut centuplum, ſi tibi placuerit, addas: quia hoc erit mihi acceptiſſimum, ut affligens me dolore, non parcas, cùm tuæ ſanctæ voluntatis adimpletio, ſit mihi conſolatio ſuperplena. Videbatur propterea fratribus, quòd quaſi alterum Job viderent: cui cùm languor creſceret carnis, creſcebat ſimul & vigor mentis.

Ipſe autem obitum ſuum longè ante præſcivit: dieque tranſitûs imminente, dixit fratribus, ſui corporis tabernaculum deponendum in proximo; quemadmodum ſibi fuerat revelatum à Chriſto. Cùm itaque per biennium, ab impreſſione ſacrorum Stigmatum, anno videlicet à ſuâ converſione vigeſimo; multis fuiſſet anguſtiantium infirmitatum probativis tunſionibus conquadratus, tanquam lapis in ſupernæ Hieruſalem ædificio collocandus; & tanquam ductile opus ſub multiplicis tribulationis malleo, ad perfectionem adductus: ad ſanctam Mariam de Portiunculâ ſe portari popoſcit: quatenus ubi acceperat ſpiritum gratiæ, ibi redderet ſpiritum vitæ. Quò cùm fuiſſet perductus, ut veritatis exemplo monſtraret, quòd nihil erat illi commune cum mundo, in illâ infirmitate tam gravi, quæ omnem languorem concluſit, ſuper nudam humum ſe totum nudatum in ſpiritûs fervore proſtravit: quatenus horâ illâ extremâ, in quâ poterat adhuc hoſtis iraſci, nudus luctaretur cum nudo. Decubans ſic in terrâ, ſaccinâ veſte depoſitâ, faciem ſolito more levavit in cælum: & intendens illi gloriæ totus, manu ſiniſtrâ dextri lateris vulnus ne videretur, obtexit. Et ait ad fratres; *Ego quod meum eſt feci: quod veſtrum eſt, Chriſtus edoceat.*

Illacrymantibus autem ſociis Sancti, qui miro fuerant compaſſionis telo percuſſi; unus ex eis, quem vir Dei Guardianum ſuum eſſe dicebat, votum ipſius divinâ inſpiratione cognoſcens, feſtivus ſurrexit; & acceptam cum chordâ & femoralibus tunicam, pauperculo Chriſti obtulit, dicens: Hæc tibi tanquam pauperi commodo, & tu illa ſuſcipias obedientiæ ſanctæ mandato. Gaudet ex hoc vir ſanctus, & jubilat præ lætitiâ cordis: quoniam fidem tenuiſſe

tenuisse Dominæ paupertati, usque in finem se vidit: palmasque levans ad cœlum, Christum suum magnificat, pro eo quòd exoneratus ab omnibus, liber vadit ad ipsum. Feceerat enim hæc omnia paupertatis zelo, ut nec habitum quidem vellet habere, nisi ab alio commodatum. Voluit certè per omnia Christo crucifixo esse conformis, qui pauper & dolens, & nudus in cruce pependit. Propter quod, & in principio conversionis suæ nudus remansit coram Antistite: & in consumatione vitæ, nudus voluit de mundo exire: fratribusque sibi assistentibus in obedientiâ charitatis injunxit, ut cùm viderent eum jam esse defunctum; per tam longum spatium, nudum super humum jacere permitterent, quò unius milliarii tractum suaviter quis perficere posset. O verè Christianissimum virum, qui & vivens Christo viventi, & moriens morienti, & mortuus mortuo, perfectâ esse studuit imitatione conformis, & expresśâ promeruit similitudine decorari.

Horâ denique sui transitûs propinquante, fecit, fratres omnes existentes in loco ad se vocari: & eos consolatoriis verbis, pro suâ morte demulcens, paterno affectu ad divinum est hortatus amorem. De patientiâ, & paupertate, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ fide, servandis, sermonem protraxit, ceteris institutis sanctum Evangelium anteponens. Circumsedentibus verò omnibus fratribus, extendit super eos manus, in modum crucis brachiis cancellatis: (pro eo quòd hoc signum semper amabat) & omnibus fratribus tam præsentibus quàm absentibus, in crucifixi virtute ac nomine benedixit. Insuper & adjecit: Valete filii omnes in timore Domini, & permanete in eo semper. Et quoniam futura tentatio & tribulatio appropinquat: felices qui perseverabunt in his quæ cœperunt.

runt. Ego verò ad Deum propero, cujus gratiæ vos omnes commendo. Suavi hujusmodi admonitione completâ, jussit Deo vir carissimus, Evangeliorum sibi codicem apportari: & Evangelium secundùm Joannem, quod incipit ab eo loco, *Ante diem festum Paschæ*, sibi legi poposcit. Ipse verò prout potuit, in hujus Psalmi vocem erupit: *Voce meâ ad Dominum clamavi, voce meâ ad Dominum deprecatus sum*; & ad finem usque complevit. *Me*, inquit, *expectant justi, donec retribuas mihi*. Tandem cunctis in eum completis mysteriis, animâ illâ sanctissimâ, carne solutâ, & in abyssum divinæ claritatis absorptâ, beatus vir obdormivit in Domino.

Unus autem ex fratribus & discipulis ejus, vidit animam illam beatam sub specie stellæ præfulgidæ, à candidâ subuectam nubeculâ, super aquas multas in cælum recto tramite sursum ferri: tanquam sublimis sanctitatis candore prænitidam, & cælestis sapientiæ simul & gratiæ ubertate repletam; quibus vir sanctus promeruit locum introire lucis & pacis, ubi cum Christo sine fine quiescit. Minister quoque fratrum in terrâ Laboris tunc erat Frater Augustinus, vir utique sanctus & justus: qui in horâ ultimâ positus, cùm jam diu perdidisset loquelam, audientibus qui astabant, subitò clamavit & dixit: Exspecta me pater, exspecta: ecce jam venio tecum. Quærentibus fratribus, & admirantibus multùm, cui sic loqueretur: audacter respondit: Nònne videtis patrem nostrum Franciscum, qui vadit ad cælum? Et statim sancta ipsius anima migrans à carne, Patrem est sequuta sanctissimum.

Episcopus Assisinas, ad oratorium S. Michaelis in monte Gargano, tunc temporis peregrinationis caussâ perrexerat; cui B. Franciscus apparens nocte transitûs sui, dixit,

dixit: Ecce relinquo mundum, & vado ad cælum. Mane igitur ſurgens Epiſcopus, ſociis narravit quæ vidit: & Aſſiſium rediens, cùm ſolicitè perquiſiſſet, certitudinaliter comperit, quòd eâ horâ quâ ſibi per viſionem innotuit, beatus Pater ex hoc mundo migravit. Alaudæ aves lucis amicæ, & crepuſculorum tenebras horreſcentes, horâ tranſitûs ſancti viri, cùm jam eſſet noctis ſequuturæ crepuſculum, venerunt in multitudine magnâ ſuper tectum domûs: & diu cum inſolitâ quadam jubilatione rotantes, gloriæ Sancti, qui eas ad divinas laudes invitare ſolitus erat, tam jucundum quàm evidens teſtimonium perhibebant.



De



De canonizatione ipſius, & translatione corporis ſacri.

CAPUT XV.



FRANCISCUS igitur ſervus & amicus Altiſſimi; Ordinis Minorum fratrum inſtitutor & dux, paupertatis profeſſor, patientiæ forma, veritatis præco, ſanctitatis ſpeculum, & totius Evangelicæ perfectionis exemplar: ſupernâ præventus gratiâ, ordinato progreſſu, ab infimis pervenit ad ſumma. Hunc virum mirabilem, utpote paupertate prædivitem, humilitate ſublimem, mortificatione vividum, ſimplicitate prudentem, omnique morum honeſtate conſpicuum: quem in vitâ Dominus mirabiliter effecerat clarum, in morte fecit incomparabiliter clariorem. Beato namque viro migrante à ſeculo, ſpiritus ille ſacer domum æternitatis ingrediens, fontiſque vitæ hauſtu plenario glorioſus effectus, expreſſa quædam in corpore futuræ gloriæ ſigna reliquit: ut caro illa ſanctiſſima, quæ crucifixa cum

vitiis,

vitiis, in novam jam creaturam transierat, & passionis Christi effigiem privilegii singularitate præferret, & novitate miraculi resurrectionis speciem præmonstraret.

Cernebantur quidem in membris illis felicibus clavi, ex ejus carne virtute divinâ mirifice fabrefacti: sicque carni eidem innati, quod dum à parte qualibet premerentur, protinus quasi nervi continui & duri, ad partem oppositam resultabant. Inventa quoque fuit patentiùs, in ipsius corpore, non inflicta humanitûs neque facta, plaga vulneris lateralis, instar vulnerati lateris Salvatoris: quod redemptionis & regenerationis humanæ, in ipso Redemptore nostro protulit sacramentum. Erat autem similitudo clavorum nigra quasi ferrum: vulnus autem lateris rubeum, & ad orbicularitatem quandam carnis contractione reductum, rosa quædam pulcherrima videbatur. Caro verò ipsius reliqua, quæ priùs tam ex infirmitate quàm ex naturâ, ad nigredinem declinabat, candore nimio renitescens, illius secundæ stolæ pulchritudinem prætendebat. Membra ipsius adeò mollia & tractabilia se præbebant palpantibus, ut conversa viderentur in teneritudinem puerilis ætatis, & quibusdam cernerentur evidentibus signis innocentiæ decorata. Cùm igitur in candidissimâ carne clavi nigrescerent; plaga verò lateris, ut vernans roseus flosruberet: mirandum non est si tam formosa & miraculosa varietas jucunditatem & admirationem contuentibus ingerebat.

Lacrymabantur filii pro subtractione tam amabilis patris: sed & non modicâ perfundebantur lætitiâ, dum deosculabantur in eo signacula summi Regis. Miraculi novitas planctum vertebat in jubilum: & intellectus ra-

piebat

piebat indaginem in ſtuporem. Erat quippe tam inſolitum, tamque inſigne ſpectaculum contuentibus omnibus, & firmamentum fidei, & incitamentum amoris: audientibus verò admirationis materia, & excitatio deſiderii ad videndum. Audito ſiquidem tranſitu Patris, & famâ diffusâ miraculi, accelerans populus confluebat ad locum: ut id cernerent oculis carnis, quod à ratione dubium omne repelleret, & affectioni gaudium cumularet.

Admiſſi ſunt igitur Aſſiſinates cives quamplurimi, ad Stigmata illa ſacra contemplanda oculis, & labiis oſculanda. Unus autem ex eis miles, litteratus quidem & prudens, Hieronymus nomine, vir utique famoſus & celeber; cùm de hujuſmodi ſacris ſignis dubitaſſet, eſſetque incredulus, quaſi Thomas: ferventiùs & audaciùs coram fratribus & aliis civibus, movebat clavos; Sanctique manus, pedes, & latus manibus propriis contrectabat: ut dum vulnerum Chriſti veracia illa ſigna palpando contingeret, de ſui & omnium cordibus omne dubietatis vulnus amputaret. Propter quod & ipſe inter alios, hujus veritatis tam certitudinaliter agnitæ, teſtis conſtans poſtmodum effectus eſt, & tactis ſacroſanctis juramento firmavit. Fratres autem & filii, qui vocati fuerant ad tranſitum Patris, cum omni multitudine populorum, noctem illam, in qua almus Chriſti Confeſſor deceſſit, ſic divinis laudibus dedicârunt; ut non defunctorum exſequiæ, ſed Angelorum excubiæ viderentur.

Mane autem facto, turbæ quæ convenerant, acceptis arborum ramis, & cereorum multiplicatis luminibus, cùm hymnis & canticis, ſacrum corpus ad civitatem

tatem Assisii detulerunt. Transeuntes verò per Ecclesiam S. Damiani, in quâ virgo illa nobilis Clara, nunc gloriosa in cælis, tunc inclusa cum virginibus morabatur; ibique aliquantulum subsistentes: sacrum corpus margaritis cælestibus insignitum, videndum & osculandum sacris illis virginibus obtulerunt. Pervenientes denique ad civitatem cum jubilo, pretiosum thesaurum quem portabant, in Ecclesiâ sancti Georgii, cum omni reverentiâ condiderunt. In eo siquidem loco, puerulus litteras didicit; ibique postmodum prædicavit: postremò ibidem locum primum quietis accepit. Transiit autem venerabilis Pater ex hujus mundi naufragio, anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarto Nonas Octobris, die sabbati in sero, sepultus in die Dominico.

Cœpit autem vir beatus continuò, divinæ faciei superirradiante respectu, magnis & multis coruscare miraculis: ut sublimitas sanctitatis ejus, quæ ipso vivente in carne, ad morum directionem, per exempla perfectæ justitiæ innotuerat mundo: illo jam regnante cum Christo, ad omnem fidei firmitatem, per miracula divinæ potentiæ comprobaretur è cælo. Cumque in diversis orbis partibus, gloriosa ejus miracula, largaque per ipsum impetrata beneficia, plurimos ad Christi devotionem accenderent, & ad ipsius sancti reverentiam incitarent: acclamantibus tam linguis sermonum, quàm operum; ad aures summi Pontificis domini Gregorii Noni, quæ per servum suum Franciscum Deus operabatur, magnalia pervenerunt. Sanè cùm idem pastor Ecclesiæ, non solùm ex miraculis auditis post mortem; verùm etiam experimentis in vitâ, ipsius oculis visis, & manibus contrectatis, sanctitatem

ejus mirabilem, plenâ fide certificatus agnosceret, ac per hoc, in cælis glorificatum à Domino nullatenus dubitaret: ut Christo, cujus erat Vicarius, concorditer ageret, hunc in terris reddere celebrem, tanquam omni veneratione dignissimum, piâ consideratione disposuit. Ad omnem quoque certitudinem faciendam orbi terrarum, de glorificatione viri sanctissimi, inventa miracula & conscripta, & testibus idoneis approbata, examinari fecit per illos, qui minus inter Cardinales, favorabiles negotio videbantur. Quibus diligenter discussis, & ab omnibus approbatis, de fratrum suorum, & omnium Prælatorum, qui tunc erant in Curiâ, concordi consilio & assensu, canonizandum decrevit: veniensque personaliter ad civitatem Assisii, anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo octavo, decimo septimo Calendas Augusti, die Dominico: cum maximis, quæ longum foret enarrare, solemniis, beatum Patrem cathalogo Sanctorum adscripsit.

Anno verò Domini millesimo ducentesimo trigesimo; convenientibus fratribus ad Capitulum Generale Assisii celebratum: ad Basilicam in honorem ipsius constructam, corpus illud Domino dedicatum, octavo Calendas Junii translatum est. Dum autem ille sacer transportaretur thesaurus, bullâ Regis altissimi consignatus; miracula plurima ille, cujus effigiem præferebat, operari dignatus est: ut per odorem ipsius salvificum, affectus traheretur fidelium, ad currendum post Christum. Erat re verâ condignum, ut quem Deus in vitâ sibi placentem & dilectum effectum, in paradisum per contemplationis gratiam transtulerat, ut Enoch; & ad cælum in curru igneo per charitatis zelum rapuerat, ut Eliam: ejus jam vernan-

tis,

tis, inter flores illos cælicos plantationis æternæ, ossa illa felicia de loco suo, pullulatione mirificâ redolerent. Porrò sicut vir iste beatus, mirandis virtutum signis in vitâ claruerat: sic à die transitûs sui usque in præsens, per diversas mundi partes, præclaris miraculorum prodigiis, divinâ se potentiâ glorificante coruscat. Nam cœcis & surdis, mutis & claudis, hydropicis & paralyticis, dæmoniacis & leprosis, naufragis & captivis, ipsius meritis remedia conferuntur, omnibusque morbis, necessitatibus, & periculis subvenitur. Sed & multis mortuis mirificè per ipsum suscitatis, innotescit fidelibus, mirificans sanctum suum magnificentia virtutis Altissimi; cui est honor & gloria, per infinita sæcula sæculorum. Amen.





Miracula aliquot, à S. Francisco, post ejus obitum edita.

CAPUT XVI.

§ I.

De virtute sacrorum Stigmatum.



D omnipotentis Dei honorem, & gloriam B. Patris Francisci, post glorificationem ipsius in cælis, aliqua ex approbatis scripturus miracula: ab illo præcipuè censui sumendum fore initium, in quo crucis Jesu virtus ostenditur, & gloria innovatur. Novus igitur homo Franciscus, novo & stupendo miraculo claruit: cùm singulari privilegio, retroactis sæculis non concesso, insignitus apparuit, sacris videlicet Stigmatibus decoratus, & configuratus in corpore mortis hujus, corpori Crucifixi. De quo quicquid humanâ linguâ dicatur, minus erit laude condignâ. Totum quidem viri Dei studium, tam publicum quàm privatum, circa crucem

crucem Domini versabatur. Et ut crucis signaculo, cordi ejus, â principio suæ conversionis impresso, corpus consignaret exteriùs in ipsâ se cruce recludens, habitum pœnitentiæ sumsit, crucis imaginem præferen tem: quatenus sicut mens ejus intus, Dominum crucifixum induerat; sic & corpus ejus indueret arma crucis; & in quo signo Deus potestates aëreas debellârat, in eodem suus exercitus Domino militaret. Sed & à principio temporis, quo crucifixo militare cœperat, diversa circa eum crucis præfulsêre mysteria: sicut vitæ ipsius consideranti decursum clariùs innotescit: qualiter apparitione crucis Dominicæ septiformi, tam cogitatu, quàm affectu & actu, totus fuit in crucifixi effigiem, per ipsius exstaticum transformatus amorem. Dignè igitur summi Regis clementia, suis amatoribus ultra omnem æstimationem hominum condescendens, suæ crucis vexillum ipsius corpori deferendum impressit: ut qui mirando fuerat crucis amore præventus, mirando etiam fieret crucis honore mirificus. Ad hujus stupendi miraculi irrefragabilem firmitatem, non solùm videntium & palpantium testimonia, per omnem modum credibilia: verùm etiam apparitiones mirabiles, & virtutes post ipsius obitum coruscantes, ad omne mentis effugandum nubilum suffragantur. Felicis namque recordationis Dominus Gregorius Papa Nonus, (de quo vir sanctus prophetando prædixerat, quòd ad dignitatem foret Apostolicam sublimandus) antequam crucis signiferum cathalogo Sanctorum adscriberet; scrupulum quendam dubitationis in corde gerebat, de vulnere laterali. Nocte verò quadam, (sicut ipse felix Antistes referebat cum lacrymis) beatus ei Franciscus, quâdam faciei prætensâ duritiâ, in somnis apparuit: & hæsitationem cordis ipsius redar-

redarguens, elevavit brachium dexterum, detexit vulnus; phialamque poposcit ab ipso, ut scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione summus Pontifex phialam postulatam: quæ usque ad summum, sanguine profluente de latere videbatur impleri. Ex tunc, ad illud sacrum miraculum tantâ cœpit devotione affici, & æmulatione fervere; ut nullo modo pati posset, quòd aliquis præfulgentia illa sacra signa, superbâ præsumeret impugnatione fuscare, quin eum severâ increpatione feriret.

Frater quidam, ordine Minor, officio prædicator, virtutis & famæ prærogativâ præpollens, cui firmiter erat de sanctis Stigmatibus persuasum; dum humano sensu miraculi hujus apud se rationem perquireret, dubitationis cœpit cujusdam scrupulo titillari. Cùm igitur per dies plurimos, sensualitate sumente vigorem, luctamen hujusmodi pateretur: nocte dormienti S. Franciscus pedibus lutulentis apparuit: humiliter durus, & patienter iratus. Et quæ sunt, ait, ista in te conflictationum certamina? quæ dubitationum sordes? Vide manus meas & pedes meos. Cumque ille videret manus confixas, lutulentorum pedum stigmata non videbat. Remove, inquit, lutum à pedibus meis, & cognosce loca clavorum. Quos cùm ille apprehendisset devotè: lutum sibi videbatur abstergere, locaque clavorum manibus contrectare. Continuò ut evigilat, lacrymis irrigatur: & priores affectus quodammodo lutulentos, tam lacrymarum profluvio, quâm publicâ confessione detersit.

In urbe Româ, matrona quædam morum claritate, ac parentum gloriâ nobilis, S. Franciscum in suum elegerat advocatum: ipsius habens depictam imaginem in se-

creto

creto cubiculo, ubi patrem in abſcondito exorabat. Die verò quadam, dum orationi vacaret, conſiderans imaginem Sancti, ſacra illa ſigna Stigmatum non habentem: dolere cœpit non modicum & mirari. Sed non mirum, ſi in picturâ non erat quod pictor omiſerat. Cumque per plures dies, quid cauſſæ foret defectûs hujuſmodi, mente ſolicitâ pertractaret: ecce ſubitò die quadam apparuerunt ſigna illa mirifica in picturâ, ſicut in aliis ipſius ſancti imaginibus pingi ſolent. Tremefacta illa, filiam ſuam Deo devotam advocavit protinus: requirens ſi abſque Stigmatibus uſque tunc imago fuiſſet. Affirmat illa, & jurat olim ſine illis ſacris Stigmatibus extitiſſe, & nunc verè cum ſtigmatibus apparere. Verùm quia mens humana, ſemetipſam frequenter impellit ut cadat, & in dubium revocat veritatem: ſubintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne fortè ſic fuiſſet imago à principio conſignata. At Dei virtus, ne primum contemneret miraculum, addidit & ſecundum. Continuò namque diſparentibus ſignis illis, nudata privilegiis imago remanſit: ut perſequens ſignum fieret probatio præcedentis.

In Cathalonia quoque apud Ilerdam, accidit, virum quendam nomine Joannem, B. Franciſco devotum, quodam ſero, per quandam incedere viam, in quâ, pro inferendâ morte latitabant inſidiæ: non quidem ipſi, qui inimicitias non habebat: ſed alteri cuidam, qui videbatur ſimilis ejus; & tunc erat in comitatu ipſius. Exſurgens autem quidam de inſidiis, cùm hoſtem ſuum hunc eſſe putaret, tam lethaliter eum plagis plurimis gladiavit; ut nulla prorſus ſupereſſet ſpes recuperandæ ſalutis. Siquidem primò inflicta percuſſio, humerum cum brachio penè totum abſciderat: & ictus alius ſub mammillâ,

tantam

tantam reliquerat aperturam, ut flatus inde procedens, circà ſex candelas ſimul junctas extingueret. Cùm igitur conſilio medicorum, ipſius impoſſibilis eſſet curatio; pro eo quòd putreſcentibus plagis, ex eis fœtor tam intolerabilis exhalaret, ut etiam ipſa ejus uxor vehementer horreret; nulliſque jam humanis juvari poſſet remediis: convertit ſe ad B. Patris Franciſci patrocinium, quantâ poterat devotione poſcendum; quem inter ipſos ictus, unà cum beatâ Virgine fidentiſſimè invocârat. Et ecce, miſero in lectulo calamitatis ſolitario decubanti, cùm Franciſci nomen, vigilans & ejulans frequentiùs replicaret; aſtitit quidam in habitu fratris Minoris, per feneſtram, ut ei videbatur, ingreſſus: qui vocans eum ex nomine, dixit: Quia fiduciam habuiſti in me, ecce Dominus liberabit te. A quo, cùm æger quis eſſet requireret; Franciſcum ille ſe eſſe reſpondit. Et ſtatim appropians, vulnerum illius ligaturas reſolvit: & cum unguento per omnes plagas, ut videbatur, perunxit. Statim autem ut ſenſit illarum ſacrarum manuum, Stigmatum Salvatoris virtute ſanare valentium, ſuavem contactum: expulsâ putredine, reſtitutâ carne, & vulneribus ſolidatis, reſtitutus eſt integrè priſtinæ ſoſpitati: quo facto beatus Pater abſceſſit, Et ipſe ſentiens ſe ſanatum, & in vocem divinæ laudis, & B. Franciſci lætanter erumpens, vocavit uxorem. At illa celeriùs currens, & ſtare jam videns quem ſepeliendum credebat in craſtino; cùm eſſet ſtupore vehementi perterrita: viciniam totam clamore complevit. Accurrentes autem ſui, cùm illum niterentur, tanquam phreneticum in lecto reponere, & ille è contrà renitensaſſereret, & oſtenderet ſe ſanatum; tanto ſunt ſtupore attoniti, ut quaſi ſine mente omnes effecti, phantaſticum

eſſe

esse crederent quod videbant: quia quem paulo antè conspexerant plagis atrocissimis laniatum, & totum jam marcidum; plenâ cernebant incolumitate jucundum. Ad quos ille qui factus fuerat sanus: Nolite timere, inquit; nolite credere inane quod cernitis: quia S. Franciscus modò à loco recessit, & illarum sacrarum manuum tactu, me integrè ab omni plagâ curavit. Crebrescente tandem hujus famâ miraculi, accelerat populus omnis: & videntes in tam aperto prodigio, Stigmatum beati Francisci virtutem, admiratione simul & gaudio replebantur; Christique signiferum magnis laudum præconiis extollebant. Dignè quidem beatus Pater, carne jam mortuus, & vivens cum Christo, præsentiæ suæ ostensione mirabili, & manuum sacrarum palpatione suavi, vulnerato lethaliter viro sanitatem concessit: cùm illius etiam in se Stigmata tulerit, qui misericorditer moriens, & mirabiliter surgens, vulneratum genus humanum, & semiviuum relictum, plagarum suarum virtute sanavit.

Apud Potentiam Apuliæ civitatem, erat quidam clericus Rogerus nomine, vir honorabilis, & Ecclesiæ majoris Canonicus. Hic cùm infirmitate quassatus, die quâdam Ecclesiam oraturus intrasset, in quâ erat imago beati Francisci depicta, gloriosa Stigmata repræsentans: cœpit de illius sublimitate miraculi, tanquam de re omnino insolitâ & impossibili, dubitare. Subitò igitur, dum mente plagatus interiùs cogitaret inania: in palmâ sinistræ manûs sub chirothecâ, graviter se sensit esse percussum, sonitum audiens percussuræ, velut cùm spiculum prosilit de balistâ; moxque tam vulnere sauciatus, quàm sonitu stupefactus; chirothecam de manu traxit: ut visu digno-

sceret, quod tactu perceperat & auditu. Cumque nulla fuisset priùs in palmâ percussio, conspexit in medio manûs plagam, quasi sagittæ percussione inflictam: ex quâ, tanta vis procedebat ardoris, ut videretur ex illo deficere. Mirabile dictu! Nullum in chirotheca vestigium apparebat: ut latenti plagæ cordis, latenter inflicti pœna vulneris responderet. Clamat exinde per duos dies, & rugit, dolore gravissimo stimulatus: & increduli cordis velamen explicat universis. Credere se veraciter, sacra Stigmata in sancto fuisse Francisco fatetur, & jurat: contestans omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter Sanctum Dei, per sacra sibi Stigmata subvenire: & multas cordis preces multo impinguat profluvio lacrymarum. Mirum certè! Incredulitate projectâ sanationem mentis, sanatio sequitur corporalis. Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussuræ. Sicque factum est, ut latens mentis infirmitas, per patens carnis cauterium, supernâ providente clementiâ, curaretur: menteque sanatâ, & ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, devotus Sancto, & fratrum Ordini perpetuâ familiaritate subjectus. Hujus rei tam solemne miraculum, juramentis firmatum fuit: & literis sigilli Episcopi munimine roboratis, ipsius ad nos notitia delata pervênit. De sacris ergo Stigmatibus, nullus sit ambiguitati locus; nullius in hoc, quia Deus bonus est, nequam sit oculus quasi hujusmodi doni largitio sempiternæ bonitati non congruat. Si enim illo amore Seraphico, multa membra capiti cohærerent Christo, ut & in bello simili armaturâ invenirentur condigna; & in regno ad similem forent gloriam subvehenda: nullus hoc sanæ mentis, nisi ad Christi gloriam diceret pertinere.

§. 2. *De*

§. 2. *De Mortuis suscitatis* .

In castro montis Marani prope Beneventum, mulier quædam S. Francisco peculiari devotione cohærens, viam universæ carnis intravit. Convenientibus autem clericis nocte, ad exsequias, & vigilias cum psalteriis decantandas: subitò, cunctis cernentibus, erexit se mulier super lectum; & unum de astantibus Sacerdotem, patrinum videlicet suum, advocavit, dicens: Volo confiteri, pater. Ego enim mortua, duro eram carceri mancipanda: quoniam peccatum quod tibi pandam, necdum confessa fueram. Sed orante, inquit, pro me S. Francisco, cui dum viverem, devotâ mente servivi; redire nunc ad corpus indultum est mihi: ut, illo revelato peccato, sempiternam promerear vitam. Et ecce vobis videntibus, postquam illud dixero, ad promissam requiem properabo. Trementer ergo Sacerdoti trementi confessa, post absolutionem receptam, quietè se in lecto collegit, & in Domino feliciter obdormivit.

In castro Pamarco, in montanis Apuliæ posito, patri & matri unica erat filia, in tenerâ ætate, tenerè prædilecta. Quâ, infirmitate gravi ad mortem perductâ; parentes ejus successionem aliam non sperantes, se in illâ, quasi mortuos reputabant. Convenientibus ergo consanguineis, & amicis, ad flebile nimis funus; jacebat mater infelix, ineffabilibus completa doloribus, & absorpta supremâ tristitiâ, de his quæ fiebant, nihil penitus advertebat. Interim S. Franciscus, uno tantùm socio comitatus apparens, desolatam visitare dignatus est feminam, quam sibi senserat esse devotam: & piis eam affatus allo-

quiis: Noli flere, inquit: nam lucernæ tuæ lumen, quod deploras extinctum, meâ tibi est intercessione reddendum. Surrexit continuò mulier; & quæ sibi dixerat Sanctus, omnibus manifestans, non permisit extinctum corpus efferri: sed cum magnâ fide S. Francisci nomen invocans, & mortuam filiam apprehendens, vivam & incolumem cunctis videntibus & mirantibus allevavit.

Cùm fratres de Noceriâ, peterent quoddam plaustrum, à quodam viro Petro nomine, quo aliquantulum indigebant; stultè respondit eis, pro petito subsidio irrogando convitium: & pro eleemosynâ ad honorem sancti postulatâ Francisci, in nomen ipsius blasphemiam jaculando. Pœnituit hominem statim insipientiæ suæ, divino super eum irruente pavore; ne fortè ultio Domini sequeretur; sicut & fuit protinus subsequuta. Nam infirmatus continuò primogenitus ejus, parvo elapso spatio, spiritum exhalavit. Volutabatur per humum pater infelix; & sanctum Dei Franciscum invocare non cessans, cum lacrymis exclamabat: Ego sum qui peccavi, ego qui iniquè locutus sum: me in personâ propriâ flagellare debuisti. Redde, sancte, jam pœnitenti, quod abstulisti impiè blasphemanti. Tibi me reddo, tuis me obsequiis semper expono: nam & devotum sacrificium laudis, pro tui honore nominis, semper offeram Christo. Mira res! Ad hæc verba surrexit puer; & planctum prohibens, se morientem eductum de corpore, per B. Franciscum deductum asseruit, & reductum.

Cujusdam Urbis Romæ Notarii puerulus vix septennis, matrem ad Ecclesiam S. Marci euntem, puerili more sequi desiderans, dum remanere domi compelleretur à matre, per fenestram palatii se projecit: & ultimâ

quas-

quassatione collisus continuò exspiravit. Mater verò, quæ nondum longè discesserat, ad sonitum corruentis, præcipitium pignoris suspicata, celeriter rediit: filiumque reperiens tam miserabili casu repentè subtractum, protinus sibi ipsi manus injecit ultrices, ac dolorosis clamoribus totam excitavit viciniam ad lamentum. Frater verò quidam nomine Raho, de Ordine Minorum, illuc se ad prædicandum conferens, propinquavit ad puerum: & fide plenus ait ad patrem: Credisne sanctum Dei Franciscum, posse filium tuum à mortuis suscitare, propter amorem quem semper ad Christum habuit, pro reddendâ vitâ hominibus crucifixum? Quo respondente, se firmiter credere, & fideliter confiteri; servumque Sancti in perpetuum se esse futurum, si tantum à Deo munus per ipsius merita recipere mereretur: prostravit se frater ille cum fratre socio in oratione, ceteros qui aderant excitans ad orandum. Quo facto cœpit puer aliquantulum oscitare; & apertis oculis, brachiisque elevatis, seipsum erexit: & statim coram omnibus ambulavit incolumis, per mirandam sancti virtutem, vitæ simul redditus & saluti.

In civitate Capuæ, dum puer quidam super ripam Vulturni fluminis, cum pluribus jocaretur, incautus cecidit in profundum: quem fluminis impetus celeriter vorans, sub sabulo mortuum sepelivit. Proclamantibus autem pueris, qui cum eo luserant circa flumen: populosa illuc multitudo convenit. Cumque universus populus suppliciter & devotè beati Francisci merita invocaret; ut devotorum sibi parentum fidem aspiciens, prolem à mortis periculo dignaretur eripere: natator quidam procul astans, clamoribus auditis, accessit; & post diutinam inquisitionem, invocato tandem Beati Francisci subsidio, locum

locum invenit, in quo limus in modum ſepulchri, pueri cadaver obtexerat; quem effodiens, & extrà deportans, dolens defunctum inſpexit. Licet autem populus qui aſtabat, videret juvenem mortuum: nihilominus tamen flens, & ejulans proclamabat; Sancte Franciſce, redde puerum patri ſuo. Sed & Judæi qui venerant, naturali pietate commoti, dicebant; Sancte Franciſce, redde puerum patri ſuo. Subitò puer, lætantibus & mirantibus cunctis, exſurgens incolumis, duci ſe ad Eccleſiam B. Franciſci ſuppliciter poſtulavit: ut gratias illi devotus exolveret, cujus ſe noverat virtute mirabiliter ſuſcitatum.

In civitate Sueſsâ, in vico qui ad columnas dicitur, repentè quædam corruens domus, unum abſorbuit juvenem, & ſubitò interemit. Viri autem & mulieres ruinæ ſonitu excitati, undique accurrentes, elevaverunt hinc inde ligna & lapides: & miſeræ matri mortuum filium reddiderunt. Illa verò amariſſimis repleta ſingultibus, ſicut poterat, doloroſis vocibus exclamabat: Sancte Franciſce, Sancte Franciſce, redde mihi filium meum. Non ſolùm autem illa, ſed & omnes qui aderant, B. Patris præſidium flagitabant. Sed cùm non eſſet neque vox, neque ſenſus; cadaver poſuerunt in lectulo: & ad ſepeliendum ipſum diem craſtinum expectabant. Mater verò fiduciam habens in Domino, per merita ſancti ejus, votum emiſit, novâ ſe ſindone B. Franciſci operturam altare, ſi filium ſuum revocaret ad vitam. Et ecce circa horam noctis mediam, cœpit juvenis oſcitare: & caleſcentibus membris, vivus exſurgens & ſanus, in laudis verba prorumpit. Sed & Clerum qui convenerat, & populum univerſum excitavit ad laudes & gratias Deo & B. Franciſco cum mentis lætitiâ perſolvendas.

Juve-

Juvenis quidam Gerlandinus nomine, de Ragusâ oriundus, vindemiarum tempore ad vineas exiens, cùm in vase vinario, ut utres impleret; sub torculari se mitteret: repentè prægrandes lapides, motis in se lignorum struibus, caput ipsius lethali percussione quassarunt. Festinavit continuò pater ad filium, & desperans obrutum non adjuvit: sed eum sub onere, sicut corruit, sic reliquit. Accurrerunt expeditiùs vinitores, magni clamoris vocem lugubrem audientes: multoque cum patre pueri, dolore completi, extraxerunt juvenem jam mortuum à ruinâ: Pater verò ipsius Jesu pedibus provolutus, humiliter precabatur; ut filium suum unicum per S. Francisci merita, cujus tunc imminebat solemnitas, sibi reddere dignaretur. Ingeminabat preces, vovebat officia pietatis: & sancti Viri corpus se visitaturum cum filio, si suscitaretur à mortuis, repromisit. Mirum certè! Continuò puer qui toto fuerat corpore conquassatus, restitutus vitæ & integræ sospitati, gaudens coram omnibus exsurrexit: plangentes objurgans, & S. Francisci suffragiis vitæ se redditum asseverans.

Quendam alium mortuum in Alemaniâ, suscitavit; de quo Dominus Papa Gregorius, tempore translationis ipsius Sancti, fratres omnes qui ad translationem & Capitulum convenerant, per Apostolicas literas, certos reddidit & gaudentes. Miraculi hujus seriem, quia ignoravi, non scripsi: credens Papale testimonium omnis assertionis excellere instrumentum.

§. 3. *De his quos à mortis periculo liberavit*.

In confinibus Urbis, Vir quidam nobilis Rodulphus nomine; cum Deo devotâ uxore, fratres Minores suo

rece-

recepit hoſpitio: tam hoſpitalitatis gratiâ, quàm B. Franciſci reverentiâ, & amore. Nocte verò illâ, in ſummitate turris, dormiens cuſtos caſtri, cùm jaceret ſuper ſtruem lignorum, in ipsâ muri poſitorum crepidine: ipſorum ſolutâ compage, in tectum palatii corruit, & exinde ſuper terram. Excitatâ ad ſonitum caſûs totâ familiâ, & cuſtodis intellectâ ruinâ; dominus caſtri & domina, cum fratribus accurrerunt. Is verò qui ab alto corruerat, abſorptus fuerat tam profundo ſopore, ut nec ad caſum evigilaret iteratæ ruinæ, nec ad ſtrepitum accurrentis familiæ cum clamore. Trahentium tandem, & impellentium manibus excitatus, conqueri cœpit quòd dulci fuiſſet quiete privatus: inter beati Franciſci brachia, ſuaviter aſſerens ſe dormiſſe. Cùm verò de caſu proprio doceretur ab aliis, & in imo ſe videret, qui in alto jacuerat: ſtupens eſſe factum quod fieri non perceperat, pœnitentiam ſe facturum ob reverentiam Dei, & beati Franciſci, coram omnibus repromiſit.

In caſtro Pophis, quod in Campaniâ poſitum eſt, Sacerdos quidam Thomas nomine, acceſſit ad reparandum Eccleſiæ molendinum. Deambulans autem incautè circa extrema canalis, quo gurges profundus copioſo defluebat influxu: ſubito caſu caviloſo ligno intruſus eſt, cujus impulſu volvitur molendinum. Cùm igitur conſertus jaceret in ligno, & ſuper os ipſius, quia ſupinus erat, aquarum impetus inundaret: corde tamen, quia linguâ non poterat, S. Franciſcum flebiliter invocabat. Per magnum verò ſpatium ſic illo jacente: ac de vitâ ipſius jam penitus ſociis deſperatis, in contrariam partem molam cum violentiâ revolverunt; & ſic ejectus Sacerdos, palpitans volutaba-

lutabatur in aquæ meatu. Et ecce quidam frater Minor, indutus tunicâ candidâ, & fune ſuccinctus, cum magnâ ſuavitate arreptum per brachium, extra flumen eduxit, dicens: Ego ſum Franciſcus, quem invocaſti. Ille verò ſic liberatus nimis obſtupuit: voleníque pedum ipſius oſculari veſtigia, huc atque illuc anxius diſcurrebat, quærens à ſociis: Ubi eſt ille? Quò abjit ſanctus? Quâ viâ diſceſſit? Viri autem illi tremefacti, proni ceciderunt in terram, ſublimis Dei glorioſa extollentes magnalia, & virtuoſa merita humilis ſervi ejus.

Juvenes quidam de Burgo Celani, pro metendis herbis exierant ad campeſtria quædam, in quibus vetus latebat puteus, herbis in ſummo ore virentibus obumbratus; qui quaſi per paſſus quatuor, aquarum altitudinem continebat. Segregatim igitur per campum diſcurrentibus pueris; unus ex improviſo decurrit in puteum. Abſorbente autem profundâ foveâ corpus: Spiritus mentis ſurſum recurrebat ad beati Franciſci ſuffragium, clamans in ipſo lapſu fideliter & fidenter; Sancte Franciſce adjuva me. Ceteri huc atque illuc ſe vertentes, dum puer alius non comparêret, clamore, circuitu, & lacrymis requirebant eundem. Comperto tandem quòd in puteum cecidiſſet, feſtinanter cum gemitibus redierunt ad Burgum, indicantes eventum, expoſcentes auxilium. Redeuntibus autem illis, cum multâ hominum turbâ, demiſſus unus per funem in puteum, puerum reſpexit in aquarum ſuperficie reſidentem, nihil paſſum penitus læſionis. Extractus verò de puteo puer, dixit omnibus qui aſtabant; Quando ſubitò cecidi, B. Franciſci patrocinium invocavi: Qui corruenti mihi, ſtatim præſentialiter affuit, & manum porrigens, leviter apprehendit; nec unquam

deſeruit, donec unâ vobiſcum puteo me eduxit.

In Eccleſiâ beati Franciſci apud Aſſiſium, dum præſente Romanâ Curiâ prædicaret Dominus Epiſcopus Hoſtienſis, qui poſtmodum Summus Pontifex extitit Alexander: quidam lapis ponderoſus & magnus, incautè ſuper pulpitum excelſum & lapideum derelictus, præ nimietate preſſuræ impulſus, ſuper caput cujuſdam cecidit mulieris. Exiſtimantes igitur circumſtantes, perfectè ipſam jam mortuam, & caput ejus totaliter conquaſſatum: cooperuerunt eam pallio, quo erat amicta, ut ſermone finito, educeretur extra Eccleſiam lugubre funus. Ipſa verò ſe beato Franciſco, ante cujus jacebat altare, fideliter commendavit. Et ecce, prædicatione finitâ, mulier coram omnibus adeò ſurrexit incolumis, ut nullius in eâ læſionis veſtigium appareret. Sed & quod eſt ampliùs admirandum: cùm per longa tempora uſque ad horam illam, dolorem capitis quaſi continuum habuiſſet, plenè fuit ex tunc, ab omni morbi moleſtiâ liberata, ſicut ipſa poſtmodum teſtabatur.

Apud Cornetum, cùm in loco fratrum, ad fuſionem campanæ, viri quidam conveniſſent devoti: puerulus quidam octennis, Bartholomæus nomine, xenium quoddam fratribus laborantibus apportavit. Et ecce ſubitò ventus vehemens, concuſſâ domo, oſtium portæ grave quidem & magnum, ſuper ipſum puerulum ita valido projecit impulſu; ut quem tam ingens pondus oppreſſerat, lethali crederetur colliſione quaſſatus. Sic enim totaliter jacebat tumulatus ſub pondere, ut nihil exteriùs appareret. Accurrerunt omnes qui aderant, beati Franciſci virtuoſam dexteram invocantes. Sed & pater ipſius, qui rigeſcentibus membris, ſe movere non poterat præ dolore,

lore, votis & voce, ſancto Franciſco filium offerebat. Levatum eſt denique funeſtum pondus deſuper puerum. Et ecce quem credebant mortuum, quaſi ſuſcitatus à ſomno, lætus apparuit; nullam in ſe prorſus præferens læſionem. Igitur cùm quatuordecim eſſet annorum, factus eſt frater Minor, vir poſtea litteratus, & famoſus in Ordine prædicator.

Homines de Lentino, lapidem prægrandem abſciderunt de monte, qui ſuperponendus erat altari cujuſdam Eccleſiæ B. Franciſci, in proximo conſecrandæ. Cùm autem ferè quadraginta homines, lapidem illum ſuperponere vehiculo niterentur: repetitis ſæpius viribus, ſuper quendam hominem lapis ille cecidit, & in modum ſepulchri obtexit. Sed cùm mente confuſi, quid facerent ignorarent: major pars hominum deſperata diſceſſit. Porrò viri decem, qui remanſerant, lugubri voce ſanctum invocantes Franciſcum, ne in ſuo ſervitio, ſic horrendè mori hominem pateretur: reſumpto tandem corde, tantâ facilitate lapidem amoverunt, ut nullus dubitaret virtutem adfuiſſe Franciſci. Surrexit homo incolumis in omnibus membris; inſuper & lumen recuperavit limpidum oculorum, quod priùs habuerat obſcuratum: ut ſic omnibus daretur intelligi, quàm in rebus deſperatis, B. Franciſci merita, validæ ſint virtutis.

Simile quiddam accidit, apud ſanctum Severinum in Marchiâ de Anconâ. Dum enim lapis prægrandis de Conſtantinopoli adportatus, ad baſilicam beati Franciſci, multorum viribus traheretur, rapido lapſu eſt ſuper quendam trahentium devolutus. Cumque ille non ſolùm crederetur defunctus, ſed etiam totaliter comminutus: aſſi-

ſtente ſibi beato Franciſco, & lapidem ſublevante, abſque omni læſione ſanus & incolumis, lapidis projecto pondere, proſilivit.

Bartholomæus Cajetanus civis, cùm ad conſtructionem cujuſdam Eccleſiæ B. Franciſci, non modicum deſudaret: ruente trabe quadam infirmiter poſitâ, ejuſque opprimente cervicem, fuit graviter conquaſſatus. Ipſe verò mortem ſibi ſentiens imminentem, uti erat vir fidelis & pius, à quodam fratre viaticum poſtulavit. Quod frater ille tam celeriter afferre non valens, quia mori ſubitò credebatur, B. Auguſtini verbum protulit, dicens ei: *Crede & manducaſti*. Sequenti verò nocte, beatus Franciſcus cum undecim fratribus illi apparuit: & inter ubera portans agniculum, ad lectum ejus acceſſit: vocavitque illum ex nomine, dicens: Bartholomæe, noli timere: quia non prævalebit adverſus te inimicus, qui te in meo ſervitio voluit impedire. Hic eſt agnus, quem tibi dari petebas, quem & propter bonum deſiderium ſuſcepiſti, cujus etiam virtute conſequeris utriuſque hominis ſoſpitatem. Et ſic per vulnera manum ducens, ad opus quod cœperat, eum redire præcepit. Qui valde mane conſurgens, & iis qui eum ſeminecem reliquerant, incolumis & lætus apparens, admirationem intulit & ſtuporem: ſed & ipſorum mentes, ad B. Patris reverentiam, & amorem, tam exemplo ſui, quàm Sancti miraculo excitavit.

Quidam de caſtro Ceperani, nomine Nicolaus, in manus inimicorum crudelium incidit die quadam: qui crudelitate ferali, vulneribus eum ſuper vulnera concidentes uſque adeò ſuper miſerum ſævierunt, donec vel extinctum crederent, vel protinus extinguendum. Clamaverat autem Nicolaus prædictus, cùm

primos

primos ictus exciperet, altâ voce; Sancte Francisce adjuva me. Hanc vocem à remotis audierunt quam plurimi, licet auxilium ferre non possent. Deportatus tandem domum, totus suo sanguine volutatus, fiducialiter asserebat, se mortem ex illis vulneribus non visurum, nec etiam se tunc sentire dolores: quoniam sanctus Franciscus sibi succurrerat, & ut pœnitentiam ageret à Domino impetravit; quod & sequens confirmavit eventus. Nam lotus à sanguine, continuò contra humanam spem, extitit liberatus.

Filius cujusdam nobilis, in castro sancti Geminiani, valido languore detentus, omnique ulteriùs desperatus salute, ad extremum usque perductus est. Rivus etenim sanguinis, ab oculis ejus emanabat, sicut ex venâ brachii assolet ebullire; ceterisque propinquæ mortis veris indiciis, in reliquo corpore apparentibus, judicabatur pro mortuo. Sed & præ debilitate spiritûs & virtutis, sensûs & motûs usu privatus, visus est penitus emigrasse. Congregatis autem ex more ad planctum parentibus, & amicis, ac de solâ agentibus sepulturâ, pater ipsius fiduciam habens in Domino, concito gressu ad Ecclesiam cucurrit B. Francisci, quæ in eodem erat castro constructa; & cingulo suspenso ad guttur cum omni humilitate se prostravit in terram; sicque vota vovens, & multiplicans preces, suspiriis & gemitibus meruit apud Christum, sanctum Franciscum habere patronum. Reversus itaque statim pater ad filium, & sanitati restitutum inveniens, luctum in gaudium commutavit.

Simile quiddam, meritis Sancti, operatus est Dominus, circa puellam quandam in Cathaloniâ, de villâ nomine Thamarit; & circa aliam de Anconâ: quæ cùm essent

præ

præ nimietate ægritudinis, in ultimo ſpiritu conſtitutæ, beatus Franciſcus fideliter à parentibus invocatus, perfectæ continuò reſtituit ſanitati.

Clericus quidam de Vico albo, nomine Matthæus, veneno mortifero bibito, in tantum fuit gravatus, quòd loqui aliquo modo non valens, ſolùm finalem exitum exſpectabat. Sacerdos quidam, ut ſibi confiteretur, admonuit; & verbum unum ab eo extorquere, non valuit. Ipſe vero in corde ſuo humiliter Chriſtum orabat; ut per beati Franciſci merita, à mortis eum faucibus eripere dignaretur. Moxque ut confortatus à Domino, beati Franciſci nomen fideli devotione depromſit: teſtibus qui aderant, veneno evomito, liberatori ſuo gratias egit.

§. 4. *De liberatis à naufragio.*

In magno maris periculo poſiti quidam Nautæ; cùm milliaria decem à portu Barulitano diſtarent, ingraveſcente nimium tempeſtate: jam de vitâ dubii anchoras ſubmiſerunt. Verùm ſpiritu procellarum mari ferventiùs tumeſcente: fractis funibus, & relictis anchoris, incerto & inæquali curſu per æquora vagabantur. Tandem nutu divino mari placato, ad reſumendas anchoras, quarum funes ſuperiùs enatabant, toto ſe conamine paraverunt. Cumque id perficere propriis viribus non valerent, plurimorum ſanctorum invocato ſubſidio, multiſque jam ſudoribus liqueſcentes, nec unam per totam diem reſumere potuerunt. Aderat autem nauta quidam Perfectus nomine, ſed moribus imperfectus: qui cum irriſione quadam dixit ad ſocios: Ecce ſanctorum omnium invocaſtis auxilium; & (ut videtis) nullus eſt qui ſuccurrat. Invocemus

iſtum

istum Franciscum, qui novellus est sanctus: si quo modo in mare se mergat, & anchoras perditas reddat. Consenserunt ceteri non irrisoriè, sed veraciter suasioni Perfecti: & ipsius objurgantes irrisorium verbum, firmaverunt cum sancto spontaneum votum. Statimque in momento, sine aliquo adminiculo, nataverunt anchoræ super aquas, quasi ferri natura versa foret in ligneam levitatem.

Peregrinus quidam inualidus corpore, propter febris peracutæ symptomata, quam fuerat antè perpessus: navi quadam subvectus, de ultramarinis partibus veniebat. Ferebatur autem ipse ad beatum Franciscum, præcipuo devotionis affectu, & eum sibi apud cælestem Regem elegerat advocatum. Cùm igitur necdum perfectè liber à morbo, sitis angustiaretur ardoribus: deficiente jam aquâ, cœpit altâ voce clamare: Ite fidenter, haurite poculum mihi: quia B. Franciscus vasculum meum aquâ replevit. Mirum certè! Invenerunt vas aquâ repletum, quod fuerat antè vacuum derelictum. Alio verò die, cùm tempestate subortâ operiretur navis fluctibus, & procellis quateretur pervalidis, ita ut jam naufragium timerent: cœpit idem infirmus subito clamore vociferari per navem: Surgite omnes, inquit, & B. Francisco venienti occurrite: ecce ad salvandum nos adest. Sicque cum voce magnâ & lacrymis, in faciem procidens adoravit. Statim ad sancti visionem, omnem sospitatem resumpsit infirmus, & maris fuit tranquillitas subsecuta.

Frater Jacobus Reatinus, cùm in naviculâ parvâ, fluvium quendam cum aliis fratribus pertransiret, sociis primò super ripam positis, postremò se ad exitum præparabat. Sed modico illo ligno, per infortunium revoluto, recto-

rectore natante, frater mersus est in profundum. Invocabant fratres extra positi, affectuosis precibus beatum Franciscum: & ut filio succurreret, lacrymosis gemitibus supplicabant. Submersus autem frater, de ventre gurgitis nimis immensi, cum ore non posset, corde clamabat, ut poterat, implorans pii patris subsidium. Et ecce, auxiliante sibi beati Patris præsentiâ, per profundum sicut per aridam ambulabat: & demersam naviculam capiens, cum eâ pervenit ad litus. Mirabile dictu! Vestimenta ejus madidata non sunt, nec aquæ gutta proximavit ad tunicam.

Frater Bonaventura nomine, cum duobus viris per lacum quendam navigans, confractâ ex parte naviculâ, propter aquæ influentis impetum, demersus est cum navi & Sociis in profundum. Cùm autem de lacu miseriæ, misericordem Patrem Franciscum invocarent, cum multâ fiduciâ: supernatavit subitò aquâ plena navicula. Et cum eis, Sancto præbente ducatum, salubriter pervenit ad portum. Sic & quidam frater de Esculo submersus in flumine, S. Francisci meritis extitit liberatus. Sed & in Lacu Reatino, cùm quidam viri & mulieres, in consimili essent periculo constituti, ad invocationem nominis S. Francisci, de aquarum multarum periculoso naufragio, salubriter evaserunt.

Quidam nautæ Anconitani, periculosâ tempestate jactati, submersionis periculum jam videbant. Cumque sic desperati de vitâ, S. Franciscum suppliciter invocarent, lumen in mari magnum apparuit: & cum ipso lumine tranquillitas concessa divinitus, ac si beatus vir suâ mirandâ virtute, & ventis imperare posset & mari. Quantis autem miraculorum prodigiis, beatus hic Pater

in mari

in mari claruerit, & clarescat; quoties ibidem opem tulerit desperatis; nullatenus credo possibile per singula enarrare. Nec mirum, si jam regnanti in cælis collatum est imperium super aquas: cui & in hac mortalitate degenti, omnis corporea creatura, ad suam refigurata originem, mirabiliter serviebat.

§. 5. *De liberatis à vinculis & carceribus.*

In Romaniâ, Græcum quendam cujusdam domini, servientem, contigit de furto fallaciter accusari: quem dominus Terræ in alto carcere mandavit includi, & graviter vinculari. Domina verò domûs miserta servi, quem indubitanter credebat à culpâ sibi impositâ innocentem; pro liberatione ipsius apud virum precibus insistebat devotis. Verùm non acquiescente viri sui duritiâ obstinatâ: recurrit domina supplex ad S. Franciscum, & ejus pietati voto commendavit insontem. Protinus adfuit miserorum adjutor, & virum in carcere positum misericorditer visitavit. Solvit vincula, carcerem fregit, innocentem manibus apprehensum, foras eduxit, & ait: Ego sum ille, cui domina tua te devotè commisit. Cumque ille timore magno corriperetur, & pro descensu altissimæ rupis voraginem circuiret: subitò liberatoris sui virtute inveniens se in plano, rediit ad dominam suam. Relatâque per ordinem miraculi veritate, devotam dominam, ad Christi amorem & reverentiam servi ejus Francisci, ferventiùs inflammavit.

In Massâ S. Petri, cuidam militi debebat pecuniæ quantitatem pauperculus quidam. Cumque præ inopiâ facultas non suppeteret persolvendi: captus debitor à milite repetente; misereri sibi orabat suppliciter, dilatio-

nem quærens amore beati Francisci. Sprevit superbus miles preces oblatas, & sancti amorem, velut inane quid, inaniter vilipendit. Nam cervicosè respondens: Tali te, ait, loco recludam, & tali retrudam carcere, quòd nec Franciscus, nec aliquis te poterit adjuvare: Tentavit quod dixit. Carcerem adinvênit obscurum, in quo hominem vinculatum conjecit. Paulo post adfuit B. Franciscus: fracto carcere, ruptisque compedibus, illæsum hominem reduxit ad propria. Sic fortitudo Francisci, militem est prædata superbum, captivum qui se sibi subjecerat, liberavit à malo: militisque proterviam admirando miraculo, in mansuetudinem commutavit.

Albertus de Aretio, cùm in vinculis atrocissimis teneretur, pro debitis injustè ab eo petitis: suam innocentiam sancto Francisco humiliter commendavit. Ordinem quidem fratrum Minorum plurimùm diligebat: & S. Franciscum inter sanctos speciali venerabatur affectu. Dixit autem creditor suus voce blasphemâ; quòd nec Franciscus, nec Deus posset eum, de suis manibus liberare. Factum est itaque in vigiliâ S. Francisci, cùm vinctus ille nihil comedisset, sed ob sancti amorem victum suum cuidam tribuisset egeno: nocte veniente, apparuit ei vigilanti S. Franciscus: ad cujus ingressum vincula de pedibus, & catenæ de manibus ceciderunt; sponte aperta sunt ostia, prosilierunt tabulæ de solario, & liber abscessit homo ad propria rediens. Implevit ex tunc votum, jejunans vigiliam B. Francisci: & cereo, quem annuatim consuevit offerre, in accrescentis devotionis indicium, annuatim unam unciam superaddens.

Residente in Sede B. Petri Domino Gregorio Nono, quidam Petrus nomine, de civitate Alisiâ, de hæresi

resi accusatus, Romæ captus est: & de mandato ejusdem Pontificis, ad custodiendum traditus Episcopo Tyburtino. Quem sub pœnâ Episcopatûs accipiens, compedibus alligavit, obscuroque ipsum carcere, ne posset effugere, includi fecit; panem ei præbens in pondere, & poculum in mensurâ. Cœpit autem homo ille, beatum Franciscum ad sui miserendum multis precibus & fletibus invocare: eò quòd audierat sollemnitatis ejus jam adesse vigiliam. Et quoniam fidei puritate, omnem abdicaverat hæreticæ pravitatis errorem totâque cordis devotione, adhæserat fidelissimo Christi servo Francisco: intercedentibus ipsius meritis, à Domino meruit exaudiri. Instante enim jam nocte suæ festivitatis, circa crepusculum beatus Franciscus in carcerem miseratus descendit: & illum suo nomine vocans, ut citò surgeret imperavit. Qui timore perterritus, quisnam esset interrogans; beatum Franciscum adesse audivit. Cumque virtute præsentiæ viri Sancti, vincula pedum suorum confracta conspiceret cecidisse; & tabulas carceris clavis ultrò prosilientibus aperiri; & apertum iter sibi ad exeundum præberi: solutus tamen, & obstupefactus fugere nesciebat; sed ad januam clamans custodes omnes perterruit. Qui cùm eum liberatum à vinculis, Episcopo nunciassent, post intellectum ordinem rei, ad carcerem Pontifex devotus accessit: & manifestè Dei virtutem cognoscens, Dominum adoravit ibidem. Vincula quoque coram Domino Papa, & Cardinalibus delata fuerunt: qui videntes quod factum fuerat, admirati plurimùm, benedixerunt Deum.

Guidolotus de sancto Geminiano, falsò accusatus fuit, quòd veneno interemerat quendam virum: & quòd eodem genere mortis, filium ejusdem viri, & universam

ejus familiam proposuerat enecare. Captus proinde à Potestate Terræ, gravissimis vinculis aggravatus, in turri quadam reclusus est. Ipse verò fiduciam habens in Domino, prò suâ innocentiâ, quam sciebat, causam commisit B. Francisci patrocinio defendendam. Excogitante igitur Potestate, qualiter criminis objecti confessionem eliceret per tormenta, qualibusque pœnis confessum faceret interire; nocte illâ, cùm mane ad cruciatus deberet adduci, S.Francisci præsentiâ extitit visitatus: & immenso luminis fulgore usque manè circundatus, repletusque gaudio, & fiduciâ multâ securitatem evasionis accepit. Advenerunt manè tortores: & eductum de carcere, eculeo suspenderunt, aggravantes super eum multa pondera ferri. Depositus est pluries, & iterum elevatus: ut pœnâ pœnæ succedente, citius ad confessionem criminis arceretur: sed spiritu innocentiæ lætabatur in vultu, nullam mœstitiam prætendens in pœnis. Deinde accensus est ignis sub ipso non modicus: nec propterea capillus est læsus, cùm tamen capite dependêret ad terram. Tandem bulliente oleo superfusus, virtute Patroni, cui se commiserat defensandum, hæc omnia superavit: & sic dimissus liber, salvus abscessit.

§. 6. *De liberatis à periculo partûs.*

Quædam Comitissa in Sclavoniâ, sicut nobilitate illustris, sic & æmula probitatis; erga S. Franciscum devotione flagrabat: erga fratres verò sedulâ pietate. Tempore verò partûs, duros perpessa dolores, tantâ fuit angustiâ molestata, ut prolis futurus ortus, præsens videretur matris occasus. Non videbatur infantem eniti posse ad vitam, nisi exspiraret è vitâ: nec tali nisu parere,

sed

ſed perire. Subvenit cordi ejus S. Franciſci fama, virtus, & gloria: excitatur fides, inflammatur devotio. Convertit ſe ad auxilium efficax, ad fidum amicum, ad devotorum ſolatium, refugium afflictorum. S. Franciſce, inquit, pietati tuæ ſupplicant omnia oſſa mea: & mente voveo, quod explicare non poſſum. Mira celeritas pietatis. Finis dicendi, finis fuit dolendi: parturiendi meta, pariendi principium. Statim enim omni ceſſante preſſurâ, partum edidit cum ſalute. Non fuit immemor voti, non propoſiti refuga: Eccleſiam quandam pulchram conſtrui fecit, & conſtructam ad ſancti honorem fratribus aſſignavit.

In partibus Romanis, mulier quædam Beatrix nomine, vicina partui; cùm per dies quatuor, fœtum in ventre portaret extinctum, multis infelix agitabatur anguſtiis, & exitialibus doloribus urgebatur. Mortuus fœtus, matrem cogebat ad mortem: & nondum in lucem productum abortivum, publicum matris periculum pariebat. Tentabat medicorum auxilium: ſed omne humanum remedium laborabat in vanum. Sic de primis maledictionibus copioſius aliquid declinârat in miſeram: ut ſepulchrum facta conceptûs, ſepulchrum pro certo proximum exſpectaret. Fratribus tandem Minoribus, per internuncios totâ ſe devotione committens; ſuppliciter aliquid de S. Franciſci reliquiis, fide plenâ popoſcit. Contigit nutu divino aliquantulum inveniri de chorda, quâ fuerat ſanctus quandoque præcinctus. Mox ut ſuper dolentem poſita chorda fuit, omnis facillimè ſolutus eſt dolor: mortis cauſſa mortuus fœtus emiſſus, priſtina ſanitas reſtituta.

Cujuſdam de Narnio nobilis viri uxor, Juliana nomine.

mine, pro filiorum morte annos trahebat lugubres, & continue infelices deplorabat eventus : pro eo quòd omnes, quos cum pressurâ portaverat filios, modico interjecto tempore, cum vehementiori dolore sepulturæ tradiderat. Cùm igitur quatuor mensium conceptum haberet in utero, magisque propter eventus præteritos, de conceptæ prolis solicitaretur obitu, quàm de ortu : beatum patrem Franciscum pro vitâ nondum nati fœtûs, fideliter precabatur. Ecce autem nocte quadam, dormienti sibi mulier quædam apparebat in somnis, formosum puerulum gestans in manibus; illumque lætissime offerebat eidem. Cùm verò illa recipere recusaret, quem statim formidabat amittere; mulier illa subjunxit: securè suscipias, quia quem, tuo mœrori compatiens sacer mittit Franciscus, vitâ vivet, & sospitate gaudebit. Statim evigilans mulier, intellexit per ostensam sibi cælitus visionem B. Francisci sibi adesse suffragium. Ex tunc abundantiori completa lætitiâ : pro suscipiendâ prole, juxta promissum multiplicavit preces, & vota promisit. Impletum est denique tempus pariendi, & peperit fæmina masculum : qui juvenilis robore florens ætatis, tanquam per B. Francisci merita, fomentum susciperet vitæ, incitamentum parentibus præbuit, ad Christum, & Sanctum ejus, devotioris affectûs. Simile quiddam huic in Tyburis civitate sanctus Pater effecit. Cùm enim mulier quædam filias plurimas peperisset, desiderio prolis fatigata virilis, apud S. Franciscum preces ingeminavit & vota. Concepit igitur ejus meritis mulier illa, & geminos ei parere dedit, qui pro uno fuerat exoratus.

Apud Viterbium partui propinqua mulier, morti propinquior censebatur, visceralibus tormentata doloribus,

ribus, & tota calamitosa infortuniis mulierum. Cumque naturæ succumbente virtute, omnis deficeret artis industria: invocato beati Francisci nomine, liberata confestim mulier, partum salubriter terminavit. Sed assecuta quod voluit, & oblita beneficii quod accepit; honorem sancto non deferens, die natalis ipsius ad opera servilia manus extendit. Et ecce subitò dexterum brachium ad laborem extensum, inflexibile remansit & aridum. Quod cùm studeret ad se revocare cum altero, ultione consimili & illud exaruit. Timore igitur divino correpta mulier, redintegravit votum: usumque membrorum, quem propter ingratitudinem amiserat & contemtum, per misericordis & humilis Sancti merita, cui se iteratò devovit, recuperare promeruit.

Mulier quædam de partibus Aretinis, cùm per septem dies partûs discrimina sustineret, & jam in nigredinem versa, desperata esset ab omnibus: votum fecit B. Francisco, & ejus cœpit moriens auxilium invocare. Emisso autem voto celeriter obdormivit: viditque in somnis, B. Franciscum se dulciter alloquentem ac requirentem; utrum faciem ipsius agnosceret, & an Antiphonam illam Virginis gloriosæ, *Salve Regina misericordiæ*, sciret ad honorem ejusdem Virginis recitare. Quâ respondente, se habere notitiam de utrisque: Incipe, ait Sanctus, antiphonam sacram: & antequam compleas, paries cum salute: Ad hanc vocem evigilavit mulier; & cum timore cœpit dicere, *Salve Regina misericordiæ*. Cumque illos misericordes oculos precaretur, fructumque commemoraret uteri virginalis: continuò cunctis liberata pressuris, infantem speciosum peperit; gratias agens Reginæ misericordiæ, quæ per B. Francisci merita, ipsius fuerat dignata misereri. *De*

§. 7. *De cæcis illuminatis.*

In conventu fratrum Minorum Neapoli, cùm quidam frater, Robertus nomine, cæcus annis plurimis extitiſſet: crevit in oculis ejus caro ſuperflua, motum & uſum impediens palpebrarum. Cùm igitur fratres forenſes, ad diverſas mundi partes tendentes, ibidem plurimi conveniſſent: beatus Pater Franciſcus ſpeculum obedientiæ ſanctæ, ut eos miraculi novitate hortaretur ad iter; prædictum fratrem, ipſis præſentibus, tali modo curavit. Jacebat nocte quadam, frater Robertus prædictus æger ad mortem; jamque ſibi fuerat anima commendata: tum ecce aſtitit ei beatus Pater cum tribus fratribus omni ſanctitate perfectis; videlicet S. Antonio, fratre Auguſtino, & fratre Jacobo de Aſſiſio: qui ſicut eum perfectè fuerant ſecuti dum viverent; ita & ipſum alacriter comitabantur poſt mortem. Accipiens cultellum ſanctus Franciſcus, carnem ſuperfluam reſecavit; lumen reſtituit priſtinum; & à mortis eum fauce reduxit: dixitque illi: Fili Roberte, gratia quam tecum feci, ſignum eſt fratribus ad remotas nationes euntibus: quòd ego præcedam eos, & ipſorum dirigam greſſus. Vadant, inquit, gaudenter; & injunctam obedientiam alacri animo exſequantur.

Apud Thebas in Romaniâ, mulier cæca vigiliam S. Franciſci in pane tantùm & aquâ jejunans, ad Eccleſiam fratrum Minorum, ſummo mane feſtivitatis, à viro ſuo perducta eſt. Quæ dum Miſſa celebraretur; in elevatione corporis Chriſti oculos aperuit, clarè vidit, devotiſſimè adoravit. In ipsâ verò adoratione, voce magnâ proclamans: Gratias, inquit, Deo, & Sancto ejus: quia video corpus Chriſti. Omnibus qui aderant, in voce exſulta-

ſultationis converſis: poſt ſacrorum expletionem, reverſa eſt mulier in domum ſuam, cum gaudio ſpiritûs, & lumine oculorum. Exſultabat quidem mulier, non ſolùm quia lucis corporeæ recuperârat aſpectum: verùm etiam quia ſacramentum illud mirificum, quod eſt lumen animarum verum & vivum, reſpectu primario, per B. Franciſci merita, fidei ſuffragante virtute, meruerat intueri.

In Campaniâ, puer quidam quatuordecim annorum, de caſtro Pophis, ſubitâ vexatus anguſtiâ, ſiniſtrum oculum amiſit ex toto. Paſſionis acerbitas, ſic de loco ſuo propulit oculum, quòd per octo dies, extrà, nervo relaxato longitudine digiti unius, ad maxillas dependens, penè aridus eſt effectus. Sed cùm ſola ſupereſſet abſciſſio, & à medentibus foret penitus deſperatus: pater ejus ad auxilium B. Franciſci, totâ ſe mente convertit. Non defuit ille indefeſſus miſerorum adjutor, precibus ſupplicantis. Nam oculum aridum, mirabili virtute, in locum ſuum, priſtinumque vigorem reſtituit, & lucis optatæ radiis illuſtravit.

In eâdem Provinciâ apud Caſtrum, magni ponderis lignum ex alto prorupit, & cujuſdam Sacerdotis caput graviſſimè quaſſans, ſiniſtrum oculum excæcavit. Qui humi dejectus, cœpit altâ voce ſanctum Franciſcum luctuosè clamare, dicens: Succurre, Pater ſanctiſſime: ut ad feſtum tuum ire valeam, ſicut fratribus tuis ire promiſi. Erat enim vigilia Sancti. Qui ſtatim exſurgens, peroptimè liberatus, in vocem prorupit laudis & gaudii: & circumſtantes omnes, qui ejus miſeriæ condolebant, in ſtuporem convertit & jubilum. Ivit ad feſtum, narrans omnibus, quam in ſe expertus fuerat clementiam & virtutem.

Vir quidam de monte Gargano, dum in vineâ suâ laborans, lignum quoddam ferro succideret, proprium percussit oculum: & sic divisit per medium, ut quasi media pars ipsius exteriùs dependêret. Cumque in tam desperato periculo, desperaret sibi posse per hominem subveniri: jejunaturum se in festo S. Francisci, si ei succurreret, repromisit. Statim in loco debito, viri oculum Sanctus Dei restituit: sicque divisum rejunxit, & lumine pristino decoravit, ut nullius læsionis vestigia remanerent.

Filius cujusdam nobilis viri à nativitate cæcus, meritis B. Francisci lumen accepit optatum: qui nomen ab eventu sortitus, Illuminatus, vocatus est. Assumpsit postea cùm in ætate esset, Ordinem beati Francisci, accepti beneficii non ingratus: tantumque profecit in lumine gratiæ & virtutis, ut verè lucis filius videretur: Tandem B. Patris promerentibus meritis, sanctum initium fine sanctiore conclusit.

In Zachanto, quod est castrum juxta Anagniam, miles quidam Gerardus nomine, oculorum lumen ex toto perdiderat. Accidit autem ut duo fratres Minores ab exteris partibus venientes, ad domum ipsius hospitaturi diverterent. Suscepti itaque devotè, propter reverentiam Sancti Francisci à familiâ totâ, & cum omni benignitate tractati; gratias agentes Deo & hospiti, ad locum fratrum devenêre vicinum. Nocte igitur quadam, beatus Franciscus uni fratrum illorum in somnis apparuit, dicens: Surge, festina cum socio ad domum hospitis nostri, qui Christum & me suscepit in vobis: volo enim beneficia rependere pietatis. Cæcus quidem effectus est, suis promerentibus culpis, quas pœnitentiali non studuit

confes-

confeſſione purgare. Diſparente quoque Patre, frater feſtinus ſurrexit, ut mandatum cum ſocio celeriter adimpleret. Venienteſque ad hoſpitis domum, cuncta quæ viderat alter, per ordinem narraverunt eidem. Stupuit vir ille non modicum, & univerſa quæ dicebantur, vera eſſe confirmans: compunctus ad lacrymas, confeſſus eſt libens. Tandem correctione promiſſa, interiorique homine taliter renovato, exteriorem continuò recuperavit aſpectum. Hujus miraculi fama circumquaque diffuſa; non ſolùm ad reverentiam Sancti: verùm etiam ad confeſſionem humilem peccatorum, & hoſpitalitatis gratiam plurimos incitavit.

Quidam pro furti calumniâ cæcatus fuit, rigore Juſtitiæ ſæcularis, apud Aſſiſium: Othone milite per miniſtros publicos, ſententiam Octaviani Judicis, de eruendis accuſato oculis, exſequente. Qui taliter deformatus, effoſſis oculis, præciſis nervis opticiis, etiam cum cultello, ductus ad altare B. Franciſci, imploratâ ipſius clementiâ, & ſuâ in prædicti criminis impoſitione, innocentiâ allegatâ: Sancti ipſius merito, infra triduum, novos recepit oculos, minores quidem illis, quibus orbatus fuerat, ſed non minus limpidè viſûs officium exercentes. Hujus autem ſtupendi Miraculi, teſtis fuit prænominatus miles Otho, juramento ad hoc adſtrictus, coram Domino Jacobo, Abbate S. Clementis; auctoritate Domini Jacobi Epiſcopi Tyburtini, de ipſo miraculo inquirente. Teſtis etiam extitit ejuſdem miraculi, Frater Guillermus Romanus, à fratre Hieronymo Generali Miniſtro Ordinis Fratrum Minorum, ad veritatem dicendam, quam circa hoc noverat, præcepto, & excommunicationis ſententiâ obligatus. Qui taliter adſtrictus,

coram pluribus Ministris Provincialibus ejusdem Ordinis, & aliis magni meriti Fratribus, affirmavit se dudum, adhuc sæcularem existentem, vidisse eum habentem oculos, & postmodùm actu exsecutionis injuriam patientem; ac se, excæcati oculos in terram projectos, curiosè cum baculo revolvisse; & postmodùm virtute divinâ, eundem, novæ lucis receptis oculis, videntem clarissimè, conspexisse.

§. 8. *De liberatis à variis infirmitatibus:*

Apud Castrum plebis, juvenis quidam mendicus surdus erat, & mutus, à nativitate suâ: qui linguam adeò curtam habebat ac tenuem, quòd multoties exquisita à pluribus, præcisa penitus videretur. Vir quidam Marcus nomine, ipsum propter Deum suscepit hospitio: qui eum sibi benefacere sentiens, cœpit cum ipso assiduus demorari. Sero quodam cùm prædictus vir cœnaret cum conjuge, astante puero coram eis, dixit uxori: Hoc ego maximum miraculum reputarem; si B. Franciscus huic auditum redderet & loquelam. Et adjecit: Voveo Deo, quòd si hoc Sanctus Franciscus dignabitur operari: propter amorem suum huic puero expensas conferam, donec vivet. Mirum certè! Subitò lingua crevit, & locutus est, dicens: Gloria Deo, & S. Francisco, qui mihi loquelam præbuit & auditum.

Frater Jacobus de Iseo, cùm puerulus esset in domo paternâ, incurrit rupturam corporis valde gravem. Superno verò afflatus spiritu, licèt esset juvenis & infirmus, Ordinem S. Francisci devotus intravit: nulli tamen, quâ urgebatur, infirmitatem detexit. Factum est autem cùm corpus S. Francisci transferretur ad locum, ubi pretiosus sacro-

ſacrorum oſſium ejus nunc theſaurus eſt conditus; adfuit & tunc dictus frater translationis gaudiis: ut glorificati jam Patris corpori, honorem debitum exhiberet. Et appropinquans tumbæ, in quâ oſſa ſacra fuerant collocata: præ devotione ſpiritûs, ſacrum tumulum complexatus, & cum lacrymis multis orans; ſubitò, miro modo ad loca debita partibus revocatis, ſanum ſe ſenſit: ſuccinctorium depoſuit, & ex tunc ab omni dolore præterito liber fuit. Ab infirmitate quoque conſimili frater Bartholus de Eugubio, frater Angelus de Tuderto, Nicolaus Sacerdos de Stichano, Joannes de Forâ, vir quidam de Piſis, & alius de caſtro Ciſternæ, Petrus quoque de Siciliâ, & homo quidam de caſtro Spelli juxta Aſſiſium; & quamplures alii per Dei miſericordiam, & beati Franciſci merita extiterunt mirabiliter liberati.

In maritimâ, mulier quædam mentis alienationem per quinquennium paſſa, viſu & auditu privata eſt. Indumenta dilaniabat dentibus, ignis & aquæ periculum non timebat, & caduci morbi ad ſummum incurrerat horribilem paſſionem. Nocte verò quadam, cùm diſponeret ſibi divina miſericordia miſereri; ſalutaris fulgore lucis ſuperilluſtrata divinitus, vidit B. Franciſcum ſuper ſolium ſedere ſublime: ante quem proſtrata ſanitatem ſuppliciter expoſcebat. Illo verò nondum favente precibus: firmavit mulier votum, promittens pro Dei amore ac Sancti, petentibus, donec haberet, eleemoſynam non negare. Illicò ſanctus pactum recognovit, quod olim cum Domino fecerat ſimile: & ſignans eam Crucis ſignaculo, integram ſibi reſtituit ſanitatem. A conſimili paſſione puellam quamdam de Nurſiâ, & filium cujuſdam nobilis viri, & alios quoſdam, relatione veridicâ compertum eſt, Sanctum Dei Franciſcum miſericorditer liberaſſe. Pe-

Petrus de Fulgineo, ad visitandum limina beati Michaelis, quodam tempore pergens, dum minùs reverenter peregrinationem peregit, fontis cujusdam aquam degustans, à dæmonibus est invasus; & exinde per tres annos obsessus, discerpebatur in corpore, pessima loquens, & horrenda prætendens: habens tamen aliquando lucida intervalla, Beati virtutem, quam efficacem audierat, ad effugandas aëreas potestates, humiliter requisivit. Et ad sepulchrum pii Patris accedens, mox ut illud contigit manu, à dæmonibus eum crudeliter discerpentibus, mirificè liberatus fuit. Simili etiam modo mulieri cuidam de Narnio, habenti dæmonium misericordia Francisci subvenit; & aliis pluribus, quorum vexationum angustias, & curationum modos, longum esset per singula enarrare.

Vir quidam nomine Bonus, homo de Civitate Fani, paralyticus & leprosus, ad Ecclesiam B. Francisci à parentibus deportatus, utriusque morbi plenam consecutus est sanitatem. Sed & alius juvenis quidam, Acto nomine, de sancto Severino, totus leprosus, voto emisso, & ad sepulcrum Sancti delatus, meritis ipsius à leprâ mundatus est. Habuit quidem Sanctus super hujusmodi morbo curando præcellentem virtutem: pro eo quòd humilitatis & pietatis amore leprosorum obsequiis se humiliter deputarat.

Nobilis quædam mulier, Rogata nomine, in Episcopatu Sorano, per xxiii. annos fluxu sanguinis fatigata; sed à quampluribus medicis quamplurima mala perpessa: præ nimietate quidem languoris, sæpius videbatur exspirare. Sed & si quando fluxus hujusmodi stringebatur, tumescebat corpore toto. Audiens autem quendam puerum, Romano sermone canentem miracula, quæ Deus

per

per beatum Franciſcum fuerat operatus, nimio dolore commota, tota prorupit in lacrymas: ſicque intra ſe fide accensâ, dicere cœpit; O Beate Pater Franciſce, qui tantis coruſcas miraculis; ſi me dignareris ab hac ægritudine liberare, magna tibi accreſceret gloria: quoniam adhuc tantum miraculum non feciſti. Quid plura? His dictis, ſenſit ſe Beati Franciſci meritis liberatam. Filium quoque ipſius Marium nomine, qui brachium habebat contractum, S. Franciſcus voto ad ipſum emiſſo, ſanavit. Feminam etiam quandam de Siciliâ, per ſeptennium fluxu ſanguinis fatigatam, beatus Chriſti Signifer ſalvam fecit.

In urbe Româ, Praxedis quædam nomine, religioſitate famosâ, quæ à tenellâ ætate, propter æterni ſponſi amorem, arto ſe carcere per xl. jam ferè annos abdiderat, apud beatum Franciſcum, gratiam promeruit ſpecialem. Nam cùm die quadam, pro rebus oportunis, ſolarium ſuæ cellulæ conſcendiſſet, & impulſione phantaſticâ corruens, cùm fractum haberet pedem cum crure, & humerum à poſitione debitâ ſequeſtratum: apparuit ei benigniſſimus Pater, veſtimentis gloriæ candidatus; & dulcibus affatibus alloqui cœpit eandem: Surge, inquit, filia benedicta, ſurge, ne timeas. Et apprehensâ manu ipſius, allevans eam diſparuit. Ipſa verò per cellulam ſuam huc atque illuc ſe convertens, putabat ſe viſum videre: uſquequo ad clamorem ipſius apportato jam lumine, perfectè ſe ſentiens per ſervum Dei Franciſcum eſſe ſanatam, cuncta quæ acciderant, per ordinem enarravit.

§. 9. *De*

§. 9. *De non observantibus festum, & non honorantibus Sanctum.*

In Pictaviæ partibus, in villâ, quæ Simo dicitur, Sacerdos quidam Reginaldus nomine, B. Francisco devotus, festum ipsius parochianis suis indixerat sollemniter celebrandum. Unus autem de populo ignorans Sancti virtutem, sui parvipendit Sacerdotis mandatum. Egressus autem foras in agrum, ut ligna succideret; cùm se præparasset ad opus, vocem audivit hujusmodi ter dicentem: Festum est, operari non licet. Verùm cùm nec imperio Sacerdotis, nec supernæ vocis oraculo, servilis temeritas frenaretur: addidit divina virtus ad gloriam Sancti sui, sine morâ miraculum, & flagellum. Mox enim ut furcam unâ manu jam tenens, alteram cum ferreo instrumento levavit ad opus: sic divinâ virtute, utraque manus utrique instrumento cohæsit, ut ad neutrius dimissionem, digitos aliquatenus relaxare valeret. Ex quo stupefactus nimis, & quid ageret nesciens; ad Ecclesiam, multis undique ad videndum prodigium concurrentibus, properavit. Ubi mente compunctus ante altare, quodam ex assistentibus Sacerdote monente, (plures quippe ad festum vocati convenerant Sacerdotes:) B. Francisco humiliter se devovit; tria, sicut ter vocem audierat, vota vovens: quòd scilicet festum ipsius coleret; quòd ad illam, in quâ tunc erat, Ecclesiam in festo veniret; & quòd sancti corpus personaliter visitaret. Mirum certè relatu! Uno emisso voto, unus digitus factus est liber: ad secundi emissionem solutus est alius: sed tertio facto voto, laxatus est tertius; & postmodum tota manus, necnon & altera subsequenter; populo, qui jam multus advenerat,

Sancti

Sancti clementiam devotissimè implorante. Sic homo pristinæ redditus libertati, per seipsum instrumenta deposuit: cunctis laudantibus Deum, virtutemque sancti mirificam, qui tam mirabilirer percutere poterat, & sanare. Ipsa verò instrumenta usque hodie coram altari, ad honorem B. Francisci fabricato, ibidem in memoriam facti dependent. Plura quoque illic, & in locis vicinis patrata miracula, & Sanctum in cælis ostendunt eximium, & festum ipsius in terris venerabiliter excolendum.

In civitate quoque Cenomanensi, dum in solemnitate S. Francisci, mulier quædam manus ad colum extenderet; & digitis apprehenderet fusum: obrigescentibus manibus, cœperunt digiti magnis ardoribus cruciari. Igitur pœnâ docente, Sancti recognoscens virtutem; corde compuncta, cucurrit ad Fratres: Cumque pro salute ipsius, devoti filii S. Patris clementiam precarentur, incolumis effecta est statim: nec aliquid læsionis remansit in manibus, nisi ad facti memoriam, solùm vestigium combusturæ. Simili etiam modo in Campaniâ majori, mulier quædam; & in villâ Oletti mulier altera; & in castro Pyllei, tertia, dum beati Patris festum celebrare contemnerent, prævaricantes primùm mirabiliter sunt punitæ: sed postmodum pœnitentes, per Sancti Francisci merita mirabiliùs liberatæ.

Miles quidam de Burgo in Provinciâ Massæ, Beati Francisci operibus, & miraculorum signis impudentissimè detrahebat; inferebat multa opprobria peregrinis, ad ipsius memoriam venientibus: & contra Fratres publicâ garriebat insaniâ. Cùm autem semel Sancti Dei gloriam impugnaret: addidit super peccata sua blasphemiam detestandam. Si verum est, inquit, quòd Franciscus iste sit sanctus;

gladio cadat hodie corpus meum; si verò sanctus non est; evadam incolumis. Non distulit ira Dei condignum inferre supplicium; cùm jam facta fuisset oratio in peccatum. Morâ enim modicâ interjectâ, dum blasphemus nepoti suo inferret injuriam: accepit ille gladium, & patrui visceribus cruentavit. Eodem die mortuus est sceleratus, inferni mancipium, & filius tenebrarum: ut ceteri discerent miranda Francisci opera, non blaspematoriis verbis impetere, sed devotis laudibus honorare.

Judex quidam nomine Alexander, dum à beati Francisci devotione, quos poterat venenatâ linguâ retraheret: divino judicio linguâ privatus, per sex annos obmutuit. Qui cùm in eo, quo peccaverat, torqueretur: altâ pœnitudine revocatus, dolebat se contra Sancti miracula oblatrasse. Itaque non perstitit misericordis indignatio Sancti: sed pœnitentem, ac se humiliter invocantem, restitutâ loquelâ, recepit ad gratiam. Ex tunc linguam blasphemam consecravit laudibus Sancti, devotionem simul & disciplinam recipiens per flagellum.

§. 10. *De quibusdam aliis miraculis diversorum generum.*

In castro Galiani Valvensis diœcesis, mulier quædam nomine Maria, quæ Christo Jesu & B. Francisco famulatu devoto subjecta, unà dierum æstivo tempore exiit, ut manibus conquireret propriis necessarium victum. Cùm igitur fervente nimium æstu, sitis deficere cœpisset ardoribus: omni privata beneficio poculi, pro eo quòd in monte arido sola esset; quasi exanimis humi prostrata, patronum suum S. Franciscum invocabat pio mentis affectu. Dum autem perseveraret mulier in affectuosâ & humili

prece:

prece: labore, siti, & æstu fatigata quamplurimùm, paululum obdormivit. Et ecce S. Franciscus adveniens, & eam vocans ex nomine: Surge, inquit, & bibe aquam, quæ divino munere tibi ac pluribus exhibetur. Ad hujus vocis auditum surrexit mulier à somno, non modicum confortata; & accipiens filicem, quæ juxta se erat, radicitus evulsit à terrâ: effodiensque ligno parvulo circumquaque, viventem reperit aquam; quæ cùm primò videretur parvula stilla, subitò divinâ virtute crevit in fontem. Bibit itaque mulier, & satiata oculos lavit: quos cùm longâ priùs haberet ægritudine obumbratos, novâ ex tunc sensit luce perfusos. Festinavit ad domum mulier, tam stupendum miraculum ad gloriam S.Francisci denuncians universis. Concurrerunt undique multi ad miraculi famam, experientiâ magistrâ discentes mirabilem illius aquæ virtutem: dum ad ipsius, contactum confessione præmissâ, à variis morborum cladibus plurimi liberabantur. Persevérat usque hodie fons ibi perspicuus: & in honore B. Francisci ibidem Oratorium est constructum.

In Hispaniâ apud S. Facundum, viri cujusdam cerasum arefactam, ad virorem frondium, florum, & fructuum contra spem mirabiliter revocavit. Incolas quoque terræ apud Vilesios, à vermium peste corrodentium vineas circumquaque, miraculoso suffragio liberavit. Sacerdotis cujusdam juxta Palentiam, horreum quoddam, quod vermibus frumentariis repleri quolibet anno solitum erat, sibi fideliter commendatum penitus expurgavit. Terram quoque domini cujusdam de Petrâ malâ in regno Apuliæ, sibi suppliciter commendatam, ab odiosâ peste brutorum penitus servavit indemnem: cùm tamen in circuitu omnia essent prædictâ pestilentiâ devorata.

Vir quidam Martinus nomine, cùm longè à castro suo boves minasset ad pascua; crus unius bovis, casu quodam sic fuit desperatè confractum, ut nihil esset sibi de remedio aliquo cogitandum. Dum autem pro decoriatione foret solicitus, & instrumentum, cum quo id faceret, non haberet: domum reversus, B. Francisco bovis curam reliquit, ipsumque fideli Sancti custodiæ fiducialiter commendavit; ne ante suum reditum devoraretur à lupis. Summo itaque mane ad bovem in silvâ relictum, cum excoriatore reversus: pascentem ipsum ita reinvênit incolumem, quòd nequaquam crus fractum ab altero discernebat. Gratias egit bono pastori, qui diligentem de bove suo curam habuit, & medelam donavit. Succurrere novit humilis Sanctus omnibus invocantibus ipsum: nec quantumcunque parvas necessitates hominum dedignatur; Nam viro cuidam de Amiterno, jumentum restituit furto sublatum: Mulieri cuidam de Interduco catinum novum in multas partes casu divisum, integrè reparavit: Viro etiam cuidam de monte Ulmi in Marchiâ, consolidavit vomerem in frusta confractum.

In Sabinensi diœcesi, vetula quædam octogenaria erat; cujus filia moriens, lactentem infantulum dereliquit. Cùm igitur anus paupercula, plena esset inopiâ, & vacua lacte; nullaque esset mulier, quæ sitienti parvulo lactis stillicidium, juxta quod exigebat necessitas, erogaret: quò se verteret vetula penitus ignorabat. Debilitato verò infantulo, nocte quadam omni humano destituta subsidio: ad beati Patris Francisci auxilium implorandum, lacrymarum imbre perfusa, totâ se mente convertit. Adfuit statim innocentis amator ætatis: Ego, inquiens, sum Franciscus, ò mulier, quem cum tantis lacrymis

lacrymis invocasti. Pone, ait, mammas tuas in ore puerili: quoniam abundanter tibi lac Dominus dabit. Implevit anus Sancti mandatum: & statim octogenariæ mammæ lactis copiam effuderunt. Innotuit omnibus mirabile sancti donum: multis tam viris, quàm mulieribus accelerantibus ad videndum: Et quia quod testabantur oculi, lingua impugnare non poterat: excitabantur omnes ad laudandum Deum, in Sancti sui virtute mirabili, & amabili pietate.

Apud Spoletum, vir & uxor unicum habentes filium, quotidie illum velut hereditarium opprobrium deplorabant. Brachiis siquidem collo connexis, junctisque genibus pectori, & pedibus natibus alligatis; non hominis proles, sed monstrum quoddam potius videbatur. vehementiori mulier ex hoc afflicta dolore, crebris gemitibus clamabat ad Christum, S. Francisci auxilium invocando: ut infelici sibi, & in tali opprobrio constitutæ, succurrere dignaretur. Nocte igitur quadam, cùm propter hujusmodi tristitiam, tristis eam somnus arriperet; apparuit ei S. Franciscus, piis eam affatibus mulcens: insuper & suadens, quòd ad locum propinquum suo nomini dedicatum, deferret puerum; ut ex aquâ putei loci illius, in nomine Domini superfusus, plenam reciperet sospitatem. Negligente autem illâ Sancti adimplere mandatum, secundò replicavit id ipsum. Tertiò quoque apparens, mulierem cum puero usque ad januam dicti loci, præambulo ducatu perduxit. Supervenientes autem nobiles quædam matronæ devotionis caussâ ad prædictum locum, eis à muliere præfatâ diligenter expositâ visione, unà cum ipsâ puerum fratribus præsentârunt: & haurientes aquam de puteo, earum nobilior propriis manibus

lavit

lavit infantem. Statim puer omnibus membris ad sua loca productis, sanus apparuit: & magnitudo miraculi, omnibus admirationem induxit.

Apud Segusiam juvenis quidam de Riparolio; Ubertinus nomine, Ordinem Fratrum Minorum ingressus; novitiatus sui tempore, horridi cujusdam perturbatione pavoris incurrit amentiam: totiusque dextræ partis paralysis morbo gravissimo, auditum & linguam cum motu amisit & sensu. Cùm autem sic miserabilis, non sine Fratrum multâ mœstitiâ per plures dies in lectulo decubasset: B. Francisci sollemnitas supervênit. In cujus vigiliâ, concesso sibi aliquo lucido intervallo; pium Patrem licet voce informi, corde tamen fideli, prout poterat, invocabat. Horâ verò matutinali, fratribus omnibus in Ecclesiâ laudibus divinis intentis; ecce B. Pater, habitu fratrum indutus, in infirmariæ loco, præfato novitio astitit, lumenque non modicum in habitaculo illo refulsit; & extensam manum super dextrum illius latus, à capite ad usque pedes suaviter contingendo deducens, digitos in auriculas misit: quodamque in dextro humero impresso charactere: hoc tibi, ait, signum erit, quòd Deus per me, cujus exemplo ductus Religionem intrasti, plenè te restituit sanitati. Chordâque illum succingens, quia sine chordâ jacebat, dixit ad eum: Surgens Ecclesiam intra; ut laudes Deo debitas, cum fratribus devotus exsolvas. Quibus dictis, cùm puer ipsum manibus vellet contingere, & pedum ejus deosculari vestigia, ut gratias ageret: ab ejus adspectu B. Pater abscessit; & juvenis recuperatâ sanitate corporis, cum rationis industriâ, vivacitate sensuum & loquelâ, Ecclesiam ingressus, cum multâ fratrum & sæcularium admiratione, qui tunc aderant,

rant, & juvenem paralyticum viderant & amentem, laudibus divinis interfuit; & per ordinem narrato miraculo, multos ad Christi & B. Francisci devotionem accendit.

In castro Chore Ostiensis diœcesis, vir quidam sic crus ex toto perdiderat, ut nullo modo progredi, vel movere se posset. Positus itaque in angustiâ vehementi, & auxilio desperatus humano: cœpit nocte quadam, ac si præsentem cerneret B. Franciscum, talem coram eo assumere materiam querulandi: Adjuva me, S. Francisce, recolens meum servitium, & devotionem tibi impensam. Nam in asino meo te portavi; sanctos pedes tuos, & sanctas manus tuas osculatus fui; semper tibi devotus, semper benevolus extiti: & ecce morior doloris hujus durissimo cruciatu. His pulsatus querelis, statim adfuit beneficiorum memor, & devotioni gratus: & vigilanti viro cum uno fratre apparuit. Ad vocationem ejus se venisse dixit, & tulisse remedia sanitatis. Tetigit locum doloris cum baculo parvulo, qui figuram Tau in se habebat: & fracto mox apostemate, perfectam tribuit sanitatem. Et quod mirabilius est, sacrum signum Tau impressum super locum sanati ulceris, ad miraculi memoriam dereliquit. Hoc signo S. Franciscus suas consignabat litteras, quoties charitatis caussâ scriptum aliquod dirigebat.

Sed ecce, dum per diversa miracula gloriosi Patris Francisci, mens narrationis varietate distracta decurrit, promerente ipso Crucis glorioso Signifero, in signum salutis Tau, non sine divinâ directione pervenit: ut ex hoc possimus advertere, quòd sicut crux militanti post Christum, fuit sublimitas meriti ad salutem; sic & trium-

phanti

phanti cum Christo, facta est firmitas testimonii ad honorem. Hoc quippe crucis mysterium magnum & mirum, in quo charismata gratiarum, & merita virtutum, & thesauri sapientiæ & scientiæ tam altâ profunditate velantur; ut à mundi sapientibus & prudentibus sit occultum: tam plenè fuit huic Christi parvulo revelatum; ut omnis vita ipsius, non nisi crucis vestigia sequeretur, non nisi crucis dulcedinem saperet, non nisi crucis gloriam prædicaret. Verè namque in suæ conversionis principio dicere cum Apostolo potuit; *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi*: Non minùs etiam verè in conversationis progressu addere valuit; *Quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia.* Verissimè autem in consumatione potuit subinferre; *Stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Sed & illud nos quotidie desideramus ab ipso audire; *Gratia Domini nostri Jesu Christi, cum spiritu vestro, fratres, Amen.*

Gloriare igitur jam securè in Crucis gloriâ, Christi Signifer gloriose: quoniam à Cruce incipiens, secundùm Crucis regulam processisti: & tandem in Cruce perficiens, per Crucis testimonium, quantæ gloriæ sis in cælo, cunctis fidelibus innotescit. Securè jam te sequantur, qui exeunt ex Ægypto; quia per baculum Crucis Christi, mari diviso, deserta transibunt, in repromissam viventium terram; Jordane mortalitatis transmisso, per ipsius Crucis mirandam potentiam ingressuri. Quò nos introducat verus populi Ductor, & Salvator Jesus Christus crucifixus, per merita servi sui Francisci. Ad laudem & gloriam unius Dei & trini, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

CAN-



CANZONE
DI MONSIGNOR
MAFFEO VENIERO
ARCIVESCOVO DI CORFU.

Sopra il Monte dell'Alvernia, dove S. Francesco ricevette le sacre Stimmate.



Acrati *Horrori, ove la folta chioma*
De l'aspro monte antico verno imbiáca;
Che da la parte manca
L'Arno rimira, e dopò se nasconde
L'altero Fiume, ch'apre il seno à Roma;
Irrigator de le Latine sponde.
Quì valli ime, e profonde
Vedi, & impenetrabili Caverne,
Rotte pietre, e sospese
Produr gelide, e nude arbori eccelse:
L'inhospito paese
Per habitar con Dio Sant'huomo scelse.
O pie memorie eterne!
Che gli cederon poi le pietre isteße;
E'l suo Signore in lui se steßo impreße.

 Fati-

Faticoſi ſentier, ſpelonche oſcure,
Che Dio ſi ſcopre, ove ſi cela il Sole,
Erta, e ſaſſoſa mole,
Rupi, e ruine, ahi che ſtupori havete?
Ecco in mezo le nevi alme ſecure
Arder, e benedir zelanti, e liete.
Quì ſtrade herme, e ſecrete
Premean quei ſacri piè poveri, e ſcalzi,
Scalzi, e tanto pregiati,
Ch'in eſſi ſi degnar l'eterne piante
Stampar ſegni beati
De le lor piaghe, redentrici, e ſante.
Così fedel t'inalzi,
Che ti trasformi al fin co'l proprio oggetto,
Man con man, piè con piè, petto con petto.

Prendi le piaghe ſue, felici doglie:
Che pietà le bramò, pietà le diede.
Sanguinoſa mercede
Chiedeſti, orando, à feritor clemente.
Et egli per temprar l'acceſe voglie,
T'aperſe il petto, e ti beò la mente.
Alma, che duol non ſente,
Se non quel duol, che'l ſuo dolor ſia poco
A l'infinito merto,
Ch'acquiſtò in terra il Creator del Cielo.
Ma dal Coſtato aperto
Riceve più mercè, ſcopre più zelo:
O zelo, o vivo foco!
Spirto di ferma fede, hor godi, & hora
L'amor, che ti ferì, mira, & adora.

O tu

O tu prode Hannibal, che quì d'intorno
Sol co'l tuo nome impallidir facesti,
Superbo, hor che diresti,
Ch'un'huom cinto di fune, inerme, imbelle,
Di te resti più chiaro, e più del giorno,
E co'l lacero piè calchi le stelle?
Veder voti, e facelle
A' suoi vil panni, e di color di terra,
I dator di Corone
In humil maestà chinarsi a' piedi.
Torrenti di persone
Tal'hor vedresti qui; ma nulla vedi,
Fabro, e foco di guerra.
Reggono gli altri i tuoi perduti Imperi;
Ma tu dov'hora sei? che puoi? che speri?

Fosti ben tu forza fatal di Marte;
Ma il Santo cor, viva virtù d'amore:
Ei pace, e tu rigore,
Ardir, odii, e rapine al Mondo insegni:
O d'inquetar' altrui mirabil'arte!
Feroce vincitor d'honori indegni,
Hor và, pigliati i Regni,
Che'l tuo fero valor vinse, e travolse;
Che quei, ch'andò mendico,
D'un'ampio Regno è possessor felice:
E tu di te nemico,
Poco dal tuo furor sperar ti lice.
Morte il tuo ben ti tolse;
Ed ei, che non curò cosa mortale,
Hebbe vita al morir, morte al natale.

Vive, vinse, & amò gli emuli, e i vinti
Mansueto Guerrier d'arme di luce:
E tu Campion, e Duce
Ben festi un tempo inenarrabil prove;
Ma son gli ardori de' tuoi sdegni estinti,
Tronche l'opere tue stupende, e nove.
Questi, che non si muove,
Fisso pensier da un'incavata pietra,
Di là da i Monti e'l Mare,
Vince genti straniere, anime ignote;
Prede dilette, e care,
In servitù beate, in Dio divote.
Et hor priega, & impetra,
Sostien, sana, e serena alme, & affina;
Povero habitator di grotta alpina.

Di te rimbomba il grido, e tu no'l senti
Morto al piacer de l'immortal tuo nome.
Honor rapido, oh come
La credula speranza alletti, e chiame:
E di quanto desii, tanto ti penti;
Che'l cibo d'una voglia a l'altra è fame.
Che tante avide brame?
Che tanto affaticar speme tradita?
Se di nostra natura
Velocissimo è il corso, incerto il campo;
Che ci lusingha, e fura?
Un'abisso è il voler, la vita un lampo.
E se manca la vita,
Chi ti giova la fama? egri conforti;
La gloria è viva a' vivi, è morta a' morti.

Ma tu,

Ma tu, ch' à gran ragion fuggisti il Mondo;
Vedi, che di là sù si scerne a pena.
O di patria serena
Humil di Dio, dispregiator d' honori;
Ch'uscendo di camin cieco, e profondo,
Il Ciel t'aperse in fronte almi splendori;
Tu tempra i nostri cori
Con gli amati tuoi guai stanco, e ferito:
Plachi l'onde al desio
De l'altrui vita la tua vita acerba:
Ergi, & affissa in Dio
La speme, fuor di Dio vile, e superba:
Et al mio stile ardito
Perdona: e sien queste palpebre in tanto
Labbra de gli occhi, e le parole il pianto:

Mente, che mai non posa;
Come ne' suoi desir cresce, e sormonta?
E che farà dogliosa,
S'ogni contento human cade, e tramonta?
Stolta, peni, e vacilli:
Del bramar, de l'haver t'angi, e contristi:
Poco vuoi, molto perdi, e nulla acquisti.

